

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΚΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΥΛΙΚΟ
ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΠΑΙΔΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ Η ΑΣΦΑΛΕΙΑ
ΣΤΟΥΣ ΥΠΑΙΘΡΙΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ ΠΑΙΧΝΙΔΙΟΥ

ΧΡΥΣΙΚΟΥ ΣΠΥΡΙΔΟΥΛΑ

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Μπότσογλου Καφένια

ΒΟΛΟΣ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2009

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ & ΚΕΝΤΡΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ «ΓΚΡΙΖΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ»**

Αριθ. Εισ.: 7490/1
Ημερ. Εισ.: 23-09-2009
Δωρεά: Συγγραφέα
Ταξιθετικός Κωδικός: Δ
790.068
ΧΡΥ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΚΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΥΛΙΚΟ
ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΠΑΙΔΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ Η ΑΣΦΑΛΕΙΑ
ΣΤΟΥΣ ΥΠΑΙΘΡΙΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ ΠΑΙΧΝΙΔΙΟΥ

ΧΡΥΣΙΚΟΥ ΣΠΥΡΙΔΟΥΛΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: Μπότσογλου Καφένια

ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ: 1. Κακανά Δόμνα

2. Μιχαλοπούλου Κατερίνα

ΒΟΛΟΣ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2009

Περίληψη

Αυτή η μελέτη πραγματοποιήθηκε με στόχο να προσδιορίσει και να αξιολογήσει το βαθμό καταλληλότητας των υπαίθριων παιδικών χαρών στην πόλη της Ν. Ιωνίας και του Βόλου Μαγνησίας. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε με επιτόπια επίσκεψη σε 45 παιδικές χαρές και τη συμπλήρωση δυο εργαλείων μέτρησης.

Βασική επιδίωξη της παρούσας εργασίας ήταν να μελετηθούν τα χαρακτηριστικά των παιδικών χαρών ώστε να διαπιστωθεί η παιδαγωγική τους ποιότητα και να προσδιοριστούν ζητήματα ασφάλειας σε σχέση με τη τοποθεσία, τον εξοπλισμό και την επιφάνεια των παιδικών χαρών.

Διαπιστώσαμε, ότι στο 48,9% των παιδικών χαρών η ύπαρξη ρωγμών και αιχμηρών σημείων έθετε σε κίνδυνο τη ζωή των παιδιών ενώ το ποσοστό των παιδικών χαρών που ερευνήθηκαν και διέθεταν ακατάλληλη ή σκληρή επιφάνεια ήταν 84,4 %. Επιπλέον, από το σύνολο των χώρων του δείγματος, μόνο το 13,3 % διέθεταν προστατευτικό φράχτη για να συγκρατήσουν τα παιδιά από το να βγουν στο δρόμο. Στο 93,3 % ο εξοπλισμός αφορούσε τα παιδιά όλων των ηλικιών και δεν υπήρχε κανένας διαχωρισμός. Στο μεγαλύτερο μέρος των παιδικών χαρών (84,4 %) δεν προσφέρονταν καμιά πρόκληση για τα παιδιά να παίξουν, ενώ στο 53,3 % δεν υπήρχαν καθόλου καθίσματα για τα παιδιά. Στα παιδιά με ειδικές ανάγκες δεν παρέχονται ευκαιρίες ούτε από τον εξοπλισμό ούτε από τα φυσικά χαρακτηριστικά των χώρων γενικότερα. Τέλος, το 82,2 % των παιδικών χαρών δεν παρουσιάζουν κανένα πρόγραμμα τακτικών ελέγχων για την υγεία και την ασφάλεια των παιδιών.

Τα συμπεράσματα της παρούσας μελέτης δείχνουν ότι σχεδόν όλες οι παιδικές χαρές στη Ν. Ιωνία και στο Βόλο δεν είναι σύμφωνες με τις τρέχουσες προδιαγραφές ασφάλειας και δεν χαρακτηρίζονται από επαρκή παιδαγωγική ποιότητα γεγονός που κατά τη γνώμη μας δηλώνει την άμεση ανάγκη για τη βελτίωση των χώρων παιχνιδιού.

Ευχαριστίες

Στο σημείο αυτό θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερω την επιβλέπουσα Επικ. Καθηγήτρια του τμήματος Ειδικής Αγωγής του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας κα. Μπότσογλου Καφένια για την ουσιαστική βοήθεια που μου προσέφερε με την άψογη συνεργασία, τις πολύτιμες συμβουλές και την καθοδήγησή της σε όλη την διάρκεια της εκπόνησης αυτής της διπλωματικής εργασίας καθώς και την καθηγήτρια του τμήματος Προσχολικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας Κακανά Δόμνα για τις τελικές παρατηρήσεις και διορθώσεις.

Επίσης, ευχαριστώ τους γονείς μου, τις κόρες μου Ολυμπιάδα και Βασιλική και τον φίλο μου Βασίλη για την υπομονή και την υποστήριξή τους όλο αυτόν τον καιρό που επέτρεψε την επιτυχή διεκπεραίωση των σπουδών μου.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω την ανιψιά μου Βάσω Χρυσικού, μαθηματικό, για τη βοήθειά της στη στατιστική ανάλυση των αποτελεσμάτων.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
1. ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ ΠΑΙΧΝΙΔΙ.....	7
2. ΧΩΡΟΣ, ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ ΠΑΙΧΝΙΔΙ.....	13
3. ΠΑΙΧΝΙΔΟΤΟΠΟΙ.....	18
3.1 Τύποι παιχνιδότοπων.....	24
3.2 Έρευνες για τους παιχνιδότοπους.....	33
3.3 Οι παιχνιδότοποι σήμερα.....	36
3.4 Ελληνικό πλαίσιο.....	38
4. ΑΤΥΧΗΜΑΤΑ ΣΤΟΥΣ ΠΑΙΧΝΙΔΟΤΟΠΟΥΣ.....	41
4.1 Αίτια ατυχημάτων.....	41
4.2 Απειλές για τις παιδικές χαρές.....	44
5. ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΠΑΙΧΝΙΔΟΤΟΠΩΝ.....	48
6. Η ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΠΑΙΧΝΙΔΟΤΟΠΩΝ.....	59
7. ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑ – ΠΑΙΧΝΙΔΟΤΟΠΟΙ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ.....	64
8. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΣΤΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΤΩΝ ΠΑΙΧΝΙΔΟΤΟΠΩΝ.....	73
9. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ.....	77
9.1 Σύνθεση και Ερωτήματα.....	77
9.2 Το Δείγμα και ο Χρόνος της έρευνας.....	80
9.3 Οι Υποθέσεις και ο Στόχος της Έρευνας.....	81
9.4 Μέθοδος.....	82
9.5 Αποτελέσματα της έρευνας.....	85
10. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	98
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	111
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	126

Από πολύ μικρή ηλικία, το παιχνίδι αποτελεί την πιο σημαντική δραστηριότητα στην πορεία ανάπτυξης ενός παιδιού. Μπορεί να συμπεριλάβει γνωστικές, φανταστικές, δημιουργικές, συναισθηματικές και κοινωνικές πτυχές. Είναι ο βασικός τρόπος με τον οποίο τα περισσότερα παιδιά εκφράζουν τη διάθεσή τους για εξερεύνηση, πείραμα και απόκτηση γνώσεων. Παιδιά όλων των ηλικιών παίζουν. Μερικά βέβαια, μπορεί να χρειαστούν υποστήριξη για να πάρουν το καλύτερο μέσα από το παιχνίδι (Department for Culture, Media and Sport- DCMS, 2004).

Το παιχνίδι είναι μια ενστικτώδης μορφή δραστηριότητας. Ένας συναρπαστικός υπαίθριος χώρος παρέχει ευκαιρίες στα τα παιδιά να εξερευνήσουν το περιβάλλον ανάλογα με τα επίπεδα ανάπτυξής τους και τα ενδιαφέροντα τους και επιτρέπει στα παιδιά να δοκιμάσουν τις δεξιότητές τους, να εξερευνήσουν νέες ιδέες και να επιδιώξουν προκλήσεις που δεν μπορούν να πραγματοποιηθούν σε άλλα περιβάλλοντα (Hendy, 2000).

Έρευνες δείχνουν ότι οι γονείς θεωρούν ότι τα σημερινά παιδιά έχουν λιγότερες ευκαιρίες για παιχνίδι απ' ό τι οι ίδιοι. Υποστηρίζουν ότι ξοδεύουν πάρα πολύ χρόνο βλέποντας τηλεόραση ή παίζοντας με τους υπολογιστές. Θα επιθυμούσαν να κάνουν περισσότερη σωματική άσκηση. Συγχρόνως, οι έρευνες δείχνουν ότι πολλοί γονείς ανησυχούν πολύ για την ασφάλεια των παιδιών τους και φοβούνται να τα αφήσουν έξω από το σπίτι εξαιτίας των πολλών κινδύνων που μπορεί να ελοχεύουν (DCMS, 2004).

Όλα τα παιδιά αποκτούν εμπειρίες μέσω μιας σειράς φυσικών, συναισθηματικών, διανοητικών και κοινωνικών σταδίων. Οι παιδικές χαρές παρέχουν ένα περιβάλλον για μάθηση και ανάπτυξη μέσω της δραστηριότητας του παιχνιδιού. Μια παιδική χαρά πρέπει να επιτρέπει στα παιδιά να αναπτύξουν σταδιακά και να δοκιμάσουν τις δεξιότητες και τις δυνατότητές τους με την παροχή μιας σειράς κλιμακωτών προκλήσεων. Δεδομένου ότι όλες οι παιδικές χαρές παρέχουν διαφορετικές προκλήσεις και τα παιδιά παίζουν με απρόβλεπτους τρόπους, ο προγραμματισμός είναι σημαντικός στην ανάπτυξη μιας ασφαλούς παιδικής χαράς (DCMS, 2004). Επιπλέον, οι

παιδικές χαρές αποτελούν μια λύση για τους γονείς, που μπορεί να δυσκολεύονται να οργανώσουν οικογενειακές δραστηριότητες, να πάρουν την οικογένεια και να πάνε για παιχνίδι όλοι μαζί.

Το βασικότερο χαρακτηριστικό των παιχνιδοτόπων το οποίο τους κάνει να ξεχωρίζουν από τους ανοιχτούς χώρους γενικότερα που χρησιμοποιούν τα παιδιά για να παίξουν είναι η ύπαρξη παιχνιδοκατασκευών (Μπότσογλου, 1997). Θέλοντας λοιπόν να δώσουμε κάποιους ορισμούς για την παιδική χαρά ή τον παιχνιδότοπο θα αναφερθούμε στα πρότυπα της Αυστραλίας (Standards Australia) όπου θεωρείται «μια περιοχή που προορίζεται για το παιχνίδι των παιδιών και περιλαμβάνει την περιοχή, τα φυσικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα, το χτισμένο τοπίο και οποιοδήποτε κατασκευασμένο εξοπλισμό» (στο Warringah council 2007). Ακόμη, όπως αναφέρει ο Matheson (στο Warringah council, 2007) «μια παιδική χαρά είναι μια εγκατάσταση/μια περιοχή που έχει σκοπό να παρέχει δημιουργικές δραστηριότητες, ατομικές και ομαδικές, σε βασικό επίπεδο».

Οι παιδικές χαρές παρέχουν μια σειρά μορφών, δομών, διαστημάτων και επιπέδων ασφάλειας για τις τυπικές και άτυπες δραστηριότητες παιχνιδιού και πρέπει κατά κύριο λόγο να σχεδιαστούν για να υποστηρίξουν το παιχνίδι των παιδιών. Κατά τον σχεδιασμό των παιδικών χαρών πρέπει να ληφθεί υπόψη η τοποθεσία και το φυσικό περιβάλλον καθώς οι σύνδεσμοι (δηλ. μονοπάτια και ποδηλατοδρόμοι) προκειμένου να ενθαρρύνει τη σωματική δραστηριότητα αλλά και την συνοχή της κοινότητας (Playgrounds and Recreation Association of Victoria Inc-PRAV, 2001 στο Warringah council, 2007).

Οι Isenberg & Quisenberry (2002) υποστηρίζουν ότι πρέπει να παρέχουμε τα κατάλληλα, οργανωμένα υπαίθρια περιβάλλοντα παιχνιδιού επειδή το υπαίθριο παιχνίδι παρέχει πολλά οφέλη για τα παιδιά. Η Association for Childhood Education International -ACEI (Διεθνής ένωση για την εκπαίδευση των παιδιών) αναγνωρίζει την ανάγκη των παιδιών όλων των ηλικιών για παιχνίδι και επιβεβαιώνει τον ουσιαστικό ρόλο του παιχνιδιού στη ζωή των παιδιών. Το παιχνίδι είναι ένα ουσιαστικό και αναπόσπαστο κομμάτι της υγιούς ανάπτυξης όλων των παιδιών (στο Isenberg & Quisenberry, 2002).

Ένα σημαντικό ζήτημα που τονίζεται από τον Frost (1997) είναι η επείγουσα ανάγκη κατά τον προγραμματισμό των περιβαλλόντων παιχνιδιού να γίνει κατανοητή η φύση του παιχνιδιού και η σημασία του στη γνωστική, κοινωνική, γλωσσική και κινητική ανάπτυξη των παιδιών.

Για τις διαφορετικές ομάδες ηλικίας απαιτούνται διαφορετικά χαρακτηριστικά σχεδιασμού και ο Frost (1997) υποστηρίζει ότι το παιδί της προσχολικής ηλικίας είναι περισσότερο αναπτυγμένο από το παιδί που μόλις περπατάει στη φυσική εμφάνιση, το ύψος και το βάρος, στα επίπεδα δραστηριότητας, στις κινητικές δεξιότητες, τις διαδικασίες σκέψης και τη γνώση γεγονότων. Οι κινητικές δεξιότητες του επιτρέπουν να αποκτήσει πρόσβαση σε προηγούμενες απαγορευμένες ή απρόσιτες θέσεις. Τα παιδιά προσχολικής ηλικίας συμμετέχουν κυρίως στο κινητικό, το φανταστικό και το κατασκευαστικό παιχνίδι. Συνεπώς, οι παιδικές χαρές γι' αυτά τα παιδιά πρέπει να εξοπλιστούν και να χωριστούν σε ζώνες για τέτοιο παιχνίδι.

Οι σημαντικότεροι τύποι παιχνιδότοπων είναι ο παραδοσιακός και ο παιχνιδότοπος περιπέτειας. Η παραδοσιακή παιδική χαρά, που υπάρχει κατά πλειοψηφία στην Ελλάδα, περιλαμβάνει κούνιες, τσουλήθρες και τραμπάλες. Δίνει έμφαση στην άσκηση και τη σωματική ανάπτυξη, αφήνοντας ελάχιστα περιθώρια ενθάρρυνσης κι άλλων σημαντικών δεξιοτήτων του παιδιού, συμπεριλαμβανομένης της κοινωνικοποίησης και της φαντασίας. Από την άλλη ο παιχνιδότοπος περιπέτειας σχετίζεται περισσότερο με το δημιουργικό παιχνίδι.

Σύμφωνα με έρευνες, κάθε έτος υπολογίζεται ότι περισσότερα από 200.000 παιδιά προσχολικής και σχολικής ηλικίας τραυματίζονται στις Ηνωμένες Πολιτείες σε ατυχήματα στις παιδικές χαρές (Hudson, Mack & Thompson, 2000). Το ύψος από το οποίο ένα παιδί μπορεί να πέσει, η επιφάνεια πτώσης και η αλληλεπίδραση των δύο θεωρείται είναι παράγοντες που συμβάλλουν στον τραυματισμό που σχετίζεται με τον εξοπλισμό παιδικών χαρών (Norton, Nixon, & Sibert, 2004).

Εκτός από την ασφάλεια που είναι απαραίτητη σε μια παιδική χαρά ιδιαίτερη σημασία έχει και η αλληλεπίδραση ανάμεσα στο χώρο και το υποκείμενο που τον χρησιμοποιεί. Ο χώρος αποτελεί τη βάση μιας διαδικασίας αγωγής που συνδέει το υποκείμενο τόσο με το ευρύτερο όσο

και με το άμεσο περιβάλλον (Γερμανός, 2007). Η παιδαγωγική ποιότητα ενός χώρου εξαρτάται από το επίπεδο της σχέσης παιδί-χώρος, το βαθμό και τη μορφή της σύνδεσής τους με ένα πλαίσιο αγωγής τέτοιο που να δίνει στο χώρο το ρόλο του πεδίου αγωγής (Γερμανός, 2007). Σύμφωνα με την Μπότσογλου (2001) η παιδαγωγική ποιότητα των παιχνιδότοπων συνδέεται άμεσα με την ποιότητα των δραστηριοτήτων παιχνιδιού που μπορούν να πραγματοποιηθούν σ' αυτούς.

Πολλοί είναι οι παράγοντες που πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά το σχεδιασμό μιας παιδικής χαράς προκειμένου να χαρακτηρίζεται από ασφάλεια και παιδαγωγική ποιότητα. Επιγραμματικά θα αναφερθούμε σε ορισμένους από αυτούς (Warringah Council, 2007):

Συμβατικό παιχνίδι: Ύπαρξη τυπικού εξοπλισμού παιχνιδιού και άλλων στοιχείων για συγκεκριμένες δραστηριότητες που αναπτύσσουν τις φυσικές ικανότητες και παρέχουν ευκαιρίες για κοινωνική αλληλεπίδραση. Οι δραστηριότητες θα μπορούσαν να συμπεριλάβουν την τάλαντευση, την ολίσθηση, την αναρρίχηση, την περιστροφή, το λίκνισμα και την ισορροπία.

Άτυπο παιχνίδι: Περιοχές παιχνιδιού που υποστηρίζουν δραστηριότητες όπως τα παιχνίδια με μπάλες, το σύρσιμο, το τρέξιμο, τα παιχνίδια επινόησης και η δραματοποίηση. Αυτές οι περιοχές απευθύνονται στη νεολαία.

Χώροι εξερεύνησης που ενθαρρύνουν την περιπέτεια, την έρευνα, τη δημιουργικότητα και τη δέσμευση με τα φυσικά ή τα στοιχεία χτισίματος όπως η άμμος και το νερό.

Επίβλεψη: Οι ενήλικες που συνοδεύουν τα παιδιά στις περιοχές παιχνιδιού απαιτούν έναν άνετο χώρο που επιτρέπει την οπτική επίβλεψη, καθώς επίσης και έναν βαθμό άνεσης για τον ίδιο. Τέτοιες περιοχές στις παιδικές χαρές παρέχουν τις ευκαιρίες στους ενήλικες να χαλαρώσουν, να κοινωνικοποιηθούν και να αποκτήσουν νέες φιλίες.

Προσβασιμότητα: Ευκαιρίες για τα παιδιά με ειδικές ανάγκες που ενθαρρύνουν την ανάπτυξή τους (City of Casey, 2003 στο Warringah council, 2007).

Αφορμή για την πραγματοποίηση της συγκεκριμένης μελέτης αποτέλεσε η προσωπική εμπειρία επίσκεψης σε υπαίθριους χώρους παιχνιδιού με τις κόρες μου αλλά και η παρακολούθηση

μιας εισήγησης της καθηγήτριας κ. Καφένιας Μπότσογλου στο πλαίσιο των μαθημάτων του μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών προσχολικής εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας.

Στόχοι της μελέτης αυτής ήταν:

- να μελετηθούν τα χαρακτηριστικά των παιδικών χαρών ώστε να διαπιστωθεί η παιδαγωγική τους ποιότητα.
- να προσδιοριστούν ζητήματα ασφάλειας στην τοποθεσία, τον εξοπλισμό και την επιφάνεια των παιδικών χαρών.

Σ' ένα πρώτο επίπεδο διαμορφώθηκαν οι άξονες προσέγγισης του θέματος και εντάχθηκαν στις παρακάτω ενότητες:

1. στο ρόλο του παιχνιδιού στην ανάπτυξη του παιδιού
2. στη σχέση ανάμεσα στο παιδί και το χώρο
3. στην αξία των παιχνιδοτόπων και στους τύπους αυτών
4. στα ατυχήματα που γίνονται στους παιχνιδοτόπους και στα αίτιά τους
5. στους παράγοντες ασφάλειας ενός παιχνιδοτόπου
6. στους παράγοντες που συμβάλλουν στην παιδαγωγική ποιότητα του χώρου

Σ' ένα δεύτερο επίπεδο, το αντικείμενο της μελέτης μας προσεγγίστηκε μέσα από έρευνα. Το δείγμα αποτέλεσαν υπαίθριοι χώροι παιχνιδιού (παιδικές χαρές) της πόλης του Βόλου και της Ν. Ιωνίας Μαγνησίας. Τα δεδομένα της οργάνωσης του χώρου, της ασφάλειας και της παιδαγωγικής ποιότητας μελετήθηκαν με δυο εργαλεία/ερωτηματολόγια. Το ένα διαμορφώθηκε με βάση τη θεωρητική προσέγγιση και το εγχειρίδιο ασφαλείας των παιχνιδοτόπων στις Ηνωμένες Πολιτείες (Consumer Product Safety Commission –CPSC, 1997) και το δεύτερο εργαλείο αποτέλεσε ένα εγχειρίδιο καθοδήγησης που έχει προετοιμαστεί από την Children's Play Council and Play England το 2007.

Στο πρώτο μέρος, η οργάνωση της βιβλιογραφικής ανασκόπησης περιλαμβάνει τις ακόλουθες ενότητες:

Η πρώτη ενότητα αναφέρεται στο ρόλο του παιχνιδιού σε όλες τις πλευρές της ανάπτυξης του παιδιού αλλά και ως μέσο επικοινωνία στου παιδιού με το περιβάλλον και τους γύρω του. Στόχος αυτής της διερεύνησης ήταν να αναδειχθεί η ανάγκη του παιδιού για παιχνίδι και κατά συνέπεια η σημασία της ύπαρξης παιχνιδοτόπων σε μια γειτονιά.

Στη δεύτερη ενότητα μελετήθηκε η σχέση του παιδιού με το χώρο γενικότερα αλλά και το τρίπτυχο χώρος, παιδί και παιχνίδι προκειμένου να τονιστεί η αξία που έχει ένας χώρος που προορίζεται για το παιχνίδι των παιδιών.

Στην τρίτη ενότητα επικεντρωθήκαμε στους παιχνιδότοπους και τις παιχνιδοκατασκευές. Προσεγγίστηκαν στοιχεία για την ιστορία τους, δεδομένα εμπειρικών ερευνών για τον τρόπο χρησιμοποίησής τους από τα παιδιά και τα οφέλη τους, τους τύπους παιχνιδοτόπων αλλά και την κατάσταση που επικρατεί σήμερα στον ελληνικό χώρο.

Στη συνέχεια αναφερθήκαμε διεξοδικά στα ατυχήματα που συμβαίνουν στις παιδικές χαρές και στα αίτια αυτών και εξετάσαμε τους παράγοντες ασφάλειας και παιδαγωγικής ποιότητας στους χώρους παιχνιδιού προκειμένου να προσδιορίσουμε τα εργαλεία της έρευνάς μας.

Στο δεύτερο μέρος, παρουσιάζεται η προσέγγιση του θέματος μέσα από την έρευνα. Παρουσιάζονται τα ερωτήματα, οι στόχοι που τέθηκαν καθώς επίσης οι υποθέσεις και τα αποτελέσματα της έρευνας. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται χωριστά για κάθε επιμέρους παράγοντα που μελετήθηκε.

Η μελέτη καταλήγει με τη διατύπωση συμπερασματικών θέσεων για την ύπαρξη ασφάλειας και παιδαγωγικής ποιότητας στις υπαίθριες παιδικές χαρές καθώς και με τη διαμόρφωση προτάσεων που θα μπορούσαν να βελτιώσουν την κατάσταση των ελληνικών παιδικών χαρών και κατά συνέπεια τον τρόπο με τον οποίο το παιδί παίζει σ' αυτούς τους χώρους.

Τέλος, σε παράρτημα, παρατίθενται τα εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν για την έρευνά μας καθώς και αντιπροσωπευτικό φωτογραφικό υλικό από τις παιδικές χαρές στις οποίες πραγματοποιήθηκε η έρευνα.

1. ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ ΠΑΙΧΝΙΔΙ

Παιχνίδι είναι αυτό που τα παιδιά και οι νέοι κάνουν στο δικό τους χρόνο, για τους δικούς τους λόγους. Όταν παίζουν, τα παιδιά επιλέγουν τι να κάνουν, πώς να το κάνουν και με ποιον να το κάνουν. Μέσω του παιχνιδιού, τα παιδιά εξερευνούν τον κόσμο και μαθαίνουν να παίρνουν την ευθύνη για τις επιλογές τους (Shackell, Butler, Doyle & Ball, 2008).

«Το παιχνίδι λαμβάνει πολλές μορφές, αλλά η καρδιά του παιχνιδιού είναι η ευχαρίστηση - ένα σημαντικό συστατικό στην μάθηση» (Perry, 2001). Το παιχνίδι μπορεί να καθοριστεί με πολλούς διαφορετικούς τρόπους και μπορεί να λάβει πολλές διαφορετικές μορφές. Είναι κοινή θέση στους εκπαιδευτικούς ότι «εάν η δραστηριότητα παιχνιδιού δεν είναι διασκέδαση, δεν είναι παιχνίδι» (Perry, 2001). Το παιδί παίζει από τις πρώτες στιγμές που έρχεται στον κόσμο με διαφορετικές μορφές. Τα παιδιά παίζουν χρησιμοποιώντας το σώμα τους και το μυαλό τους, χρησιμοποιούν λέξεις για να παίζουν αλλά και αντικείμενα που είτε έχουν φτιαχτεί ειδικά γι' αυτή τη δραστηριότητα, είτε αποτελούν απλά αντικείμενα της καθημερινής μας ζωής και χρησιμοποιούνται ως παιχνίδια από τα παιδιά. Καθώς τα παιδιά μεγαλώνουν, η φύση του παιχνιδιού εξελίσσεται, γίνεται περισσότερο πολύπλοκο, χωρίς όμως να χάνει ποτέ το στοιχείο της ευχαρίστησης.

Σύμφωνα με την Honig (2000) το παιχνίδι μπορεί επίσης να θεωρηθεί ως το «πάθος των μικρών παιδιών». Το παιχνίδι επιτρέπει στα παιδιά να γνωρίσουν το περιβάλλον τους και να αισθανθούν άνετα σ' αυτό. Ο ορισμός του παιχνιδιού που έχει δοθεί από τη διεθνή ένωση για το δικαίωμα του παιδιού να παίζει (International Association for the Child's Right to Play) είναι (στο Gemstone Universal Playgrounds Team, 2003):

- Το παιχνίδι είναι επικοινωνία και έκφραση, που συνδυάζει τη σκέψη και τη δράση, δίνει την ικανοποίηση και ένα συναίσθημα επιτεύγματος.
- Το παιχνίδι είναι ενστικτώδες, εθελοντικό και αυθόρμητο.

➤ Το παιχνίδι βοηθά τα παιδιά να αναπτυχθούν σωματικά, διανοητικά, συναισθηματικά και κοινωνικά.

➤ Το παιχνίδι είναι ένας τρόπος να μάθει κανείς να ζει και όχι απλά να περνά το χρόνο του.

Το παιχνίδι είναι απαραίτητο στην ανάπτυξη του παιδιού και βασική πτυχή του πολιτισμού και της ποιότητας ζωής. Τα παιδιά μαθαίνουν για τον κόσμο, τη φύση και τις ικανότητες τους παίζοντας (Herrington & Studtman, 1998). Είναι θεμέλιο για την ανάπτυξη των φυσικών, συναισθηματικών και διανοητικών ικανοτήτων. Σύμφωνα με τους Ashton & Lewis (στο Yilmaz & Bulut, 2007) ενθαρρύνει το παιδί να εξερευνήσει, να ενεργήσει, να αναπτύξει δεξιότητες, να ρισκάρει, να κάνει λάθη και να μάθει να σκέφτεται με φαντασία και δημιουργικότητα. Επιπλέον, το παιχνίδι κάνει τη μάθηση πιο ευχάριστη.

Το παιχνίδι είναι ο βασικός τρόπος να επικοινωνήσει το παιδί με το περιβάλλον, μέσω του οποίου παίρνει τη γνώση και την κατανόηση για τον εαυτό του και τον κόσμο. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο το παιχνίδι δεν πρέπει να θεωρείται ως το αντίθετο της δουλειάς και της γνώσης, και σαν κάτι μη σοβαρό, ανόητο και μη παραγωγικό. Η έλλειψη των δυνατοτήτων για παιχνίδι εμποδίζει την πνευματική ανάπτυξη του παιδιού, την ανάπτυξη των κοινωνικών σχέσεων, της αυτοπεποίθησης και της συναισθηματικής σταθερότητάς του. Το φυσικό περιβάλλον έχει έναν σημαντικό ρόλο σ' αυτό το σημείο. Το περιβάλλον, πλούσιο σε πηγές που το παιδί μπορεί να ανακαλύψει, να εξερευνήσει και να μάθει απ' αυτές, επηρεάζει έντονα τις ικανότητές του να μάθει, τόσο όσο και τη συμπεριφορά και την αντίληψή του (Busic, 2007).

Το παιχνίδι, σύμφωνα με τους Brett, Moore & Provenzo (1993), αποτελείται από δύο στοιχεία: την κοινωνική διάσταση και το περιεχόμενο. Η κοινωνική διάσταση του παιχνιδιού εστιάζει στις συνεργατικές δεξιότητες που ενθαρρύνονται από τα παιδιά όταν παίζουν με τους ενηλίκους αλλά και μεταξύ τους. Η κοινωνική συμμετοχή μεταξύ των παιδιών ηλικίας 5-12 μπορεί να αναλυθεί σε έξι στάδια: ελεύθερη συμπεριφορά, παθητική συμπεριφορά, μοναχικό παιχνίδι, παράλληλο παιχνίδι και συνεργατικό παιχνίδι. Από τη δεκαετία του '30, η Mildred Parten όρισε

αυτά τα αναπτυξιακά επίπεδα κοινωνικού παιχνιδιού ως εξής (Frost, Wortham & Reifel στο Gemstone Universal Playgrounds Team, 2003):

1. Ελεύθερη συμπεριφορά (Unoccupied behavior) - το παιδί δεν παίζει ενεργά, αλλά ασχολείται με οτιδήποτε είναι ενδιαφέρον στο περιβάλλον του.

2. Παθητική συμπεριφορά (Onlooker behavior): το παιδί είναι απορροφημένο στο να προσέχει το παιχνίδι άλλων παιδιών, μιλά μαζί τους, αλλά δεν ξεκινά την αλληλεπίδραση παιχνιδιού.

3. Το ατομικό παιχνίδι (Solitary play): το παιδί συμμετέχει στη δραστηριότητα παιχνιδιού ανόμοια από εκείνους γύρω του, δεν καταβάλλει καμία προσπάθεια να αλληλεπιδράσει.

4. Το παράλληλο παιχνίδι (Parallel play): το παιδί συμμετέχει στη δραστηριότητα παρόμοια με εκείνους γύρω του αλλά παίζει δίπλα στο άλλο και όχι μαζί με το άλλο.

5. Το συνεργατικό παιχνίδι (Associative play): αποδιοργανωμένο παιχνίδι με άλλα παιδιά, χωρίς κανένα στόχο ή ομαδικό ενδιαφέρον.

6. Το συνεταιριστικό παιχνίδι (Cooperative play): ιδιαίτερα οργανωμένο παιχνίδι, είτε με σκοπό την επίτευξη κάποιου στόχου είτε τον ανταγωνισμό με τους επίσημους κανόνες. Η δεύτερη διάσταση παιχνιδιού, η διάσταση του περιεχομένου, αφορά το περιεχόμενο του παιχνιδιού των παιδιών καθώς επίσης και τον εξοπλισμό με τον οποίο τα παιδιά παίζουν. Αυτή η διάσταση μπορεί να αναλυθεί στο αισθητικοκινητικό παιχνίδι, το συμβολικό παιχνίδι και τα παιχνίδια με κανόνες.

Μέσα από το παιχνίδι, τα παιδιά κατορθώνουν να κάνουν επιλογές, ένα από τα βασικά δικαιώματα του ανθρώπου. Κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού όλα τα παιδιά κάνουν επιλογές συλλέγοντας πληροφορίες, είτε σωματικά και αισθητηριακά, είτε βλέποντας άλλα παιδιά να παίζουν. Το πιο σημαντικό στην παρακολούθηση άλλων παιδιών είναι η συγκέντρωση χρήσιμων στοιχείων για την ανάπτυξή τους. Στην πραγματικότητα, τα περιβάλλοντα παιχνιδιού αποτελούν τα καλύτερα περιβάλλοντα μάθησης. Η μάθηση δεν είναι απλά παροχή πληροφοριών αλλά η αφομοίωση αυτών και η εφαρμογή τους στην πράξη. Τα παιδιά μπλέκονται ενεργά στη μάθηση όταν παίζουν (Schappet, Malkusak, & Bruya, 2003).

Τα οφέλη του παιχνιδιού είναι πολλά σε όλες τις πλευρές ανάπτυξης του παιδιού. Πιο συγκεκριμένα, οι εμπειρίες κατά τη διάρκεια της παιδικής ηλικίας έχουν σημαντικό αντίκτυπο στην *ψυχολογική υγεία*. Οι πτυχές της προσωπικότητας που αναπτύσσονται περιλαμβάνουν την αυτοεικόνα, τον αυτοσεβασμό, την αυτορρύθμιση των συγκινήσεων και το ενσυναίσθημα. Η γνωστική ικανότητα διαδραματίζει έναν σημαντικό ρόλο στη φύση του παιχνιδιού, ρυθμίζοντας το σχηματισμό και την έκφραση της προσωπικότητας. Οι αλληλεπιδράσεις κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου ανάπτυξης καθορίζονται από το παιχνίδι. Οι δύο διαδικασίες που συναντάμε στο παιχνίδι είναι η χρησιμοποίηση των διαδικασιών σκέψης και η επανάληψη της κοινωνικής αλληλεπίδρασης, οι οποίες διαμορφώνουν τον ακρογωνιαίο λίθο της ακαδημαϊκής μάθησης, επεξηγώντας την αλληλεξάρτηση των γνωστικών διαδικασιών με την ψυχολογική και κοινωνική ανάπτυξη (Frost et al., στο Gemstone Universal Playgrounds Team, 2003). Έρευνες επίσης έχουν δείξει ότι τα παιδιά που συμμετέχουν και απολαμβάνουν το συμβολικό παιχνίδι έχουν μεγαλύτερη φαντασία και δημιουργικότητα. Αυτός ο τύπος παιχνιδιού βελτιώνει τη γνωστική δυνατότητά τους να διακρίνουν τα αντικείμενα από τις έννοιες τους, επιτρέποντας τους να χειριστούν τις έννοιες ως ξεχωριστές οντότητες (Frost et al., στο Gemstone Universal Playgrounds Team, 2003).

Το παιχνίδι είναι καθιερωμένο ως *κοινωνική συμπεριφορά* για τα παιδιά. Είτε με άλλα παιδιά, είτε με ενήλικους, το παιχνίδι είναι ένας σημαντικός φορέας κοινωνικοποίησης σε έναν ιδιαίτερο πολιτισμό και ένας τρόπος μάθησης για τον κόσμο. Ο καθένας θα συμφωνούσε ότι τα αναπτυξιακά οφέλη προκύπτουν από μια ευρεία σειρά ευχάριστων δραστηριοτήτων, συμπεριλαμβανομένης της γλώσσας, των γνωστικών, των κοινωνικών και των συναισθηματικών πτυχών (Ivory & McCollum, 1999).

Επειδή το παιχνίδι είναι ένα απαραίτητο μέρος της ανάπτυξης, τα παιδιά θα έχουν πάντα την θέληση να συμμετέχουν σε ευχάριστες δραστηριότητες. Εντούτοις, το παιχνίδι είναι πιο αποδοτικό όταν συμμετέχουν κι άλλοι. Η ανάπτυξη ενός παιδιού μπορεί να επηρεαστεί σημαντικά από τον αριθμό και την ποιότητα των αλληλεπιδράσεων με άλλα παιδιά ή ενήλικες (Frost et al. στο Gemstone Universal Playgrounds Team, 2003). Ακόμη όμως και το μοναχικό παιχνίδι παρέχει τη

δυνατότητα στα παιδιά να δοκιμάσουν δεξιότητες που απέκτησαν πρόσφατα σε μη απειλούμενες καταστάσεις (Ensign, 1993).

Κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού, τα παιδιά τείνουν να είναι χαλαρά και άνετα. Μπορούν να αρχίσουν τις κοινωνικές αλληλεπιδράσεις που περιλαμβάνουν την επικοινωνία και τη γλώσσα. Για τα νήπια, η γλώσσα ή η επικοινωνία μπορεί να είναι απλά χαμόγελα, βλέμματα ματιών ή άλλα μέσα επίδειξης της απόλαυσης ή της δυσαρέσκειας με μια δραστηριότητα. Τα μικρά παιδιά μπορούν να αρχίσουν να χρησιμοποιούν τους ήχους, τις χειρονομίες ή συνδυασμούς για να επικοινωνούν κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού στο εσωτερικό και εξωτερικό περιβάλλον. Η λεκτική κρίση στη διαπραγμάτευση των «κανόνων» των παιχνιδιών ή των ορίων της περιοχής μπορεί να καθιερωθεί στις ομαδικές δραστηριότητες ή ακόμα και στις δραστηριότητες δυο ατόμων. Επίσης, κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού εκφράζονται από τα παιδιά αιτήματα για βοήθεια ή ανάγκες. Το παιχνίδι δεν είναι πάντα μια σιωπηλή δραστηριότητα. Μάλλον το αντίθετο, καθώς το παιχνίδι είναι αρκετά συχνά λεκτικό, παρέχοντας στα παιδιά τις ευκαιρίες να χρησιμοποιήσουν τη γλώσσα σε μια ασφαλή ατμόσφαιρα (Davis, 1997).

Το παιχνίδι με φυσική άσκηση συμβάλλει στην υγιή *σωματική ανάπτυξη* του παιδιού και ιδιαίτερα αναπτύσσουν τη μυϊκή δύναμη, την ευκινησία την αντοχή, την ταχύτητα, την ετοιμότητα. Μέσα από το φυσικό παιχνίδι τα παιδιά μαθαίνουν για τις σωματικές τους ικανότητες και πως να ελέγχουν το σώμα τους. Τα παιδιά που έχουν πιο ελεύθερη πρόσβαση στο ύπαιθρο αποκτούν ικανότητες να κινούνται στον ευρύτερο κόσμο. Θα αποκτήσουν ικανότητες να μετακινούνται στο άμεσο περιβάλλον τους με ασφάλεια, και να θέσουν τις βάσεις για το θάρρος που θα τους επιτρέψει να οδηγήσουν αργότερα την ίδια τους τη ζωή. Πολλοί συγγραφείς πιστεύουν ότι η κινητική και κοινωνική ανάπτυξη αλλά και η ανάπτυξη της αντίληψης συμβάλλουν στην εκμάθηση βασικών ακαδημαϊκών δεξιοτήτων (Ensign, 1993).

Όταν τα παιδιά παίζουν (Brett, Moore & Provenzo, 1993):

✓ Ανακαλύπτουν ποικιλία πιθανοτήτων και τρόπων να επιτυγχάνουν στόχους, πράγμα που τους βοηθά στην ανάπτυξη της δεξιότητας επίλυσης προβλημάτων.

✓ Μαθαίνουν να χρησιμοποιούν σύμβολα και να σκέφτονται αφαιρετικά.

✓ Δεν εξαρτώνται από κανόνες και φτιάχνουν τις δικές τους καταστάσεις, ρόλους και κανόνες.

✓ Τους δίνεται η ευκαιρία να διαπραγματευτούν, να μάθουν κοινωνικές δεξιότητες και να αυξήσουν την ποικιλία και τη χρήση της γλώσσας.

✓ Μαθαίνουν για το φυσικό κόσμο, τα αντικείμενα που περιέχει και τη δυναμικότητά του.

✓ Μαθαίνουν να εμπλέκονται ενεργά και να συγκεντρώνουν την προσοχή τους σε κάτι συγκεκριμένο.

✓ Έχουν τη δυνατότητα να σχεδιάζουν καταστάσεις και να χειρίζονται τα συναισθηματικά χαρακτηριστικά αυτών.

✓ Δοκιμάζουν και ολοκληρώνουν αναπτυσσόμενες δεξιότητες.

Το παιχνίδι συμβάλλει στη γνωστική, ψυχοκινητική και ουσιαστική ανάπτυξη των παιδιών. Η γνωστική ανάπτυξη περιλαμβάνει τη γλώσσα, το συμβολισμό, τις μαθηματικές σχέσεις και τις επιστημονικές αρχές. Η ψυχοκινητική ανάπτυξη περιλαμβάνει την κινητική ανάπτυξη και το συντονισμό ενώ η ουσιαστική περιλαμβάνει κοινωνικές δεξιότητες όπως το μοίρασμα, η ανάληψη ευθυνών και η συνεργασία, δοκιμάζει συναισθήματα όπως η ευχαρίστηση και ελέγχει δυνατά συναισθήματα όπως ο θυμός. Συμπεραίνουμε λοιπόν, πως το παιχνίδι βοηθά το παιδί να γίνει ένα ολοκληρωμένο άτομο.

Τα παιδιά έχουν δικαιώματα και υπάρχουν ειδικοί παγκόσμιοι οργανισμοί που ασχολούνται με αυτό το ζήτημα. Τέτοιες οργανώσεις είναι η United Nations Children's Fund (Unicef) και η International Association for the Child's Right to Play (IPA).

Σύμφωνα με την IPA (International Play Association) τα Ηνωμένα Έθνη αναγνωρίζουν το παιχνίδι ως ένα από τα θεμελιώδη δικαιώματα του παιδιού. Στο άρθρο 7 της Διακήρυξης του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) για τα Δικαιώματα του Παιδιού και στο άρθρο 31 της Συνόδου για τα Δικαιώματα του Παιδιού, δηλώνεται ότι: «Το παιδί θα έχει πλήρη δυνατότητα για

παιχνίδι και αναψυχή, τα οποία θα έχουν τον ίδιο στόχο με την εκπαίδευση. Η κοινωνία και οι κοινωνικοί φορείς υποχρεούνται να προωθήσουν τη ικανοποίηση αυτού του δικαιώματος» και «κάθε παιδί έχει το δικαίωμα του ελεύθερου χρόνου και την ευκαιρία να δεθεί με το παιχνίδι και τις δραστηριότητες αναψυχής ανάλογες της ηλικίας του καθώς και να συμμετέχει ελεύθερα στην πολιτισμική ζωή και τις τέχνες» (Συνήγορος του παιδιού).

Η UNICEF προωθεί τη συμμετοχή των παιδιών ως τον καλύτερο τρόπο για να γίνουν οι πόλεις περισσότερο βιώσιμες. Κατανοώντας το ενδιαφέρον των παιδιών και τις επιθυμίες βοηθούν να καλύψουμε τις ανάγκες τους στις παιδικές χαρές. **Πρέπει** να προσδιορίσουμε τις ανάγκες τους, τις φιλοδοξίες και να ανακαλύψουμε τρόπους για να εκμεταλλευόμαστε τις νέες ευκαιρίες προκειμένου να χτίσουμε ένα καλύτερο μέλλον (Yilmaz & Bulut, 2007).

2. ΧΩΡΟΣ, ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ ΠΑΙΧΝΙΔΙ

Ο χώρος αποτελεί θεμελιώδες στοιχείο για την κατανόηση της ανάπτυξης της ανθρώπινης συμπεριφοράς και εμπειρίας. Ο τρόπος που τον χρησιμοποιούμε είναι ένας από τους τρόπους να επικοινωνούμε με τους άλλους και αποτελεί ένα βασικό στοιχείο που προσδιορίζει τα αισθήματά μας για τα άτομα που μας περιβάλλουν (Γερμανός, 2005). Η ταυτότητα του χώρου θεωρείται μία υπο-δομή της ταυτότητας του εαυτού. Όταν το παιδί αποκτά τη γνώση και την κατανόηση του ποιος είναι, μέσω της συνεχούς και εξαρτημένης σχέσης με σημαντικά γι' αυτό άτομα, πρέπει να θεωρήσουμε ότι ο καθορισμός της ταυτότητας πηγάζει, επίσης, και από την εμπειρία του με το χώρο, με το χτιστό περιβάλλον και γενικά με μία σειρά από αντικείμενα και χώρους (Συγκολλίτου, 1997). Θα μπορούσε να υποστηριχτεί ότι η ταυτότητα του χώρου που θα αποκτήσει το παιδί επηρεάζεται και από την κοινωνική σημασία που δίνουν οι άλλοι στο χώρο (Proshansky & Fabian, 1987 στο Συγκολλίτου, 1997).

Με την εξέταση των δυνατοτήτων ενός περιβάλλοντος, μπορούμε να καταλάβουμε τις διαφορετικές συμπεριφορές που μπορεί ή μπορεί να μην υποστηρίξει. Οι δυνατότητες που παρέχει

ένα περιβάλλον ποικίλουν ανάλογα με τον τύπο του περιβάλλοντος και τον χρήστη. Εάν ένα περιβάλλον έχει έλλειψη σε μια συγκεκριμένη δυνατότητα, ένα άλλο περιβάλλον μπορεί να είναι σε θέση να αντισταθμίσει (Clark & Uzzell στο Travlou, 2006).

Η πιο σημαντική περίοδος για να εξερευνήσουμε τον κόσμο γύρω μας είναι η παιδική ηλικία. Ο καθένας μας έχει την επιθυμία να εξερευνήσει και να καταλάβει τη διάσταση και τον πλούτο του κόσμου ώστε να καταλάβουμε καλύτερα την θέση μας στον κόσμο αυτό. Η φυσική ανακάλυψη και επαφή με το περιβάλλον είναι ένας ξεχωριστός τρόπος να μάθουμε και ιδιαίτερα σημαντικός για την ανάπτυξη ενός παιδιού. Όλα τα παιδιά εξερευνούν το περιβάλλον τους, μαθαίνουν γι' αυτό, ζουν σ' αυτό και δίνουν στο περιβάλλον οικείες ερμηνείες. Πού πηγαίνουν τα παιδιά όταν περνούν το κατώφλι του σπιτιού τους; Πώς βρίσκουν και καθορίζουν τις «θέσεις» τους και πως αισθάνονται γι' αυτές; Ύστερα από έρευνες πολλά έχουν καταγραφεί για τις σχέσεις των παιδιών με το περιβάλλον, από παρατηρήσεις των παιχνιδιών τους μέχρι αναλυτικές εργασίες σχετικές με τη συμπεριφορά των παιδιών στο καθημερινό τους περιβάλλον. Φαίνεται, ωστόσο, ότι αυτή η ευρεία γνώση για την ανάπτυξη και τις ανάγκες των παιδιών δε βρίσκει αυτή τη γνήσια ανταπόκριση στην πραγματικότητα, διότι ο σχεδιασμός του περιβάλλοντος είναι, στις περισσότερες περιπτώσεις, προσαρμοσμένη στα ιδανικά των μεγάλων. Σπάνια ρωτάμε τους εαυτούς μας για την επίδραση αυτού στα παιδιά. Στην καλύτερη περίπτωση, οι παιδικές χαρές είναι για τα παιδιά, και πάλι όμως, τα παιδιά πρέπει να προσαρμοστούν στον άγνωστο κόσμο των μεγάλων (Busic, 2007) .

Έχοντας υπόψη ότι στην καθημερινή ζωή του παιδιού εμπλέκονται ποικίλα πλαίσια και ποικίλοι χώροι με διαφορετική κοινωνική σημασία, θα πρέπει να δεχτούμε ότι η αλληλεπίδραση όλων αυτών των χώρων είναι που συντελεί τελικά στην απόκτηση της ταυτότητας του χώρου. Οι χώροι του σπιτιού, του σχολείου, της γειτονιάς αλληλεπιδρούν για να δώσουν την ταυτότητα του χώρου στο παιδί, αλλά και παίζουν ένα βασικό και πρωταρχικό ρόλο στη διαδικασία της κοινωνικοποίησής του με το φυσικό κόσμο (Συγκολίτου, 1997). Αναφερόμενοι στις προτιμήσεις χώρων των νέων, οι Clark & Uzzell (στο Travlou, 2006) υποστηρίζουν ότι το κέντρο της πόλης, παραδείγματος χάριν, είναι ένα μέρος που προτιμούν ιδιαίτερα οι νέοι λόγω της παρουσίας και

άλλων ατόμων. Σε συνέχεια αυτού του επιχειρήματος, η μελέτη τους έδειξε ότι υπάρχουν δύο τύποι δυνατοτήτων που καθιστούν ένα χώρο ευνοημένο από τους νέους: το περιβάλλον ως κοινωνική τοποθεσία και ως χώρο καταφυγής. Τα ερευνητικά συμπεράσματα αποκάλυψαν ότι η γειτονιά, το σχολείο και το κέντρο της πόλης υποστήριζαν την κοινωνική αλληλεπίδραση και τις συμπεριφορές καταφυγής (Clark & Uzzell στο Travlou, 2006 ; στο Spencer & Blades, 2006).

Αν και τα χαρακτηριστικά του παιχνιδιού οδηγούν κυρίως στον φανταστικό κόσμο, εξελίσσεται ωστόσο στον πραγματικό χώρο, στον υλικό χώρο της καθημερινής ζωής του παιδιού και παράλληλα χωρο-πολιτισμικό περιβάλλον αγωγής. Ο Toureh (1979) υποστηρίζει ότι το παιχνίδι αναπτύσσεται σε μια ειδική ενότητα χώρου στο «πεδίο παιχνιδιού» που διαθέτει τα εξής χαρακτηριστικά: το *χώρο* με τα υλικά του στοιχεία, το *άτομο* με την εμπειρία του, τις δυνατότητες και τις προσδοκίες του, τις *εξωτερικές παρεμβάσεις* και την *προσαρμοστικότητα* σε τυχόν αλλαγές. Ο χώρος του παιχνιδιού λοιπόν είναι ένας τύπος όπου τα υλικά του στοιχεία, το υποκείμενο και η κοινωνική πραγματικότητα αλληλεπιδρούν, γι' αυτό και δεν πρέπει να ταυτίζεται με τον υλικό χώρο. Λειτουργεί κάτω από διαφορετικές συνθήκες επικεντρωμένες στο ίδιο το παιδί. Στο πλαίσιο της σχέσης «παιδί-παιχνίδι-χώρος» ο χώρος είναι το υλικό στήριγμα του παιδιού για το παιχνίδι του ενώ το παιχνίδι επηρεάζει το είδος της παρέμβασης στο χώρο (Γερμανός, 2005).

Από την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας φαίνεται ότι είναι πραγματικά τεράστια η αξία του χώρου που προορίζεται για το παιδικό παιχνίδι, ιδιαίτερα σε περιβάλλοντα ολοένα και πιο περιοριστικά για το παιδί όπως οι σύγχρονες πόλεις.

Οι χώροι που παίζουν τα παιδιά μπορούν να περιγραφούν είτε ως εσωτερικοί είτε ως εξωτερικοί ή υπαίθριοι. Οι δύο περιοχές διαφέρουν χωρικά και κοινωνικά. Ο Naylor (1985) δηλώνει ότι για τα παιδιά «εσωτερικό» είναι μια ιδιωτική περιοχή, ένα φυσικό καταφύγιο, ψυχική υποστήριξη κοινωνικής ασφάλισης αλλά και ο χώρος των περιοριστικών ενεργειών της οικογένειας και του σχολείου. «Υπαίθρια» είναι «μια απαραίτητη αντιστάθμιση», ένας χώρος που μπορεί να εξερευνηθεί, που είναι σύμφωνος με τον πολιτισμό και το κοινωνικό σύστημα και που αποτελεί χώρο μάθησης.

Τα παιδιά παίζουν μέσα στο σπίτι και γύρω από αυτό, συμπεριλαμβανομένων των αυλών, των πεζοδρομίων, των δρόμων και των παιδικών χαρών. Οι περιοχές παιχνιδιού των παιδιών περιλαμβάνουν τον ιδιωτικό και δημόσιο χώρο, καθώς επίσης και τις περιοχές που δεν έχουν σχεδιαστεί ή δεν είναι ασφαλείς για το παιχνίδι των παιδιών. Τα υπαίθρια περιβάλλοντα για το παιχνίδι και τη μάθηση μπορούν να παρέχουν πλούσια εμπειρία στα παιδιά που επιδιώκουν την περιπέτεια και είναι εγγενώς περίεργα για τη φύση.

Το φυσικό περιβάλλον παίζει σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη των παιδιών. Παρόλο που η ψυχολογία συχνά παραμελεί το ρόλο του φυσικού περιβάλλοντος ή επιμένει ότι επηρεάζει την ανάπτυξη μόνο όταν μεσολαβεί το κοινωνικό περιβάλλον, ο Wachs (1989) τονίζει ότι το φυσικό περιβάλλον δεν είναι υποδεέστερο του κοινωνικού και πρέπει να θεωρείται ότι παίζει σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη του παιδιού. Η επόμενη έρευνά του με τον Chan (1986) έδειξε ότι το φυσικό περιβάλλον έχει ιδιαίτερη επιρροή στην ανάπτυξη και κυρίως στην περιοχή της γλώσσας.

Η αναπτυξιακή και εκπαιδευτική αξία του υπαίθριου περιβάλλοντος αφορά τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του, τα οποία παρέχουν ευκαιρίες για ιδιαίτερους τύπους παιχνιδιών. Ένα σημαντικό χαρακτηριστικό του εξωτερικού περιβάλλοντος, σε σύγκριση με το εσωτερικό, είναι η ύπαρξη μεγαλύτερου χώρου και η ελευθερία κίνησης των παιδιών. Ένα άλλο χαρακτηριστικό γνώρισμα είναι ο διαφορετικός τύπος εξοπλισμού και υλικών που μπορεί να παρασχεθεί στους υπαίθριους χώρους. Ενώ το υπαίθριο περιβάλλον είναι σαφώς καταλληλότερο από το εσωτερικό για την ανάπτυξη των κινητικών δεξιοτήτων, είναι επιτακτικό ότι η δυνατότητα αυτού του περιβάλλοντος να προωθήσει τη φυσική ανάπτυξη δεν μειώνει άλλα αναπτυξιακά αποτελέσματα που μπορούν να εμφανιστούν μέσω του υπαίθριου παιχνιδιού. Ο υπαίθριος χώρος μπορεί να οργανωθεί έτσι ώστε να παρέχει μια σειρά εμπειριών που υποστηρίζουν όλες τις μορφές κοινωνικού και γνωστικού παιχνιδιού, συμβάλλοντας κατά συνέπεια σε όλες τις πτυχές της ανάπτυξης του παιδιού: φυσική, γνωστική, κοινωνική και συναισθηματική (Davies, 1996).

Σύμφωνα με τον κανονισμό της Αγγλίας για το παιχνίδι τα παιδιά πρέπει να είναι σε θέση να παίζουν ελεύθερα σε δημόσιους χώρους. Τα παιδιά έχουν το ίδιο δικαίωμα να χρησιμοποιήσουν

και να απολαύσουν το δημόσιο χώρο με τους υπόλοιπους. Οι δημόσιοι δρόμοι, τα κτήματα, οι πράσινοι χώροι, τα πάρκα και τα κέντρα της πόλης πρέπει να είναι προσιτά στα παιδιά και τους νέους για να μπορούν να κινούνται με ασφάλεια και να προσφέρουν σημεία όπου μπορούν να παίξουν ελεύθερα, να έρθουν σε επαφή με τη φύση, να ερευνήσουν το περιβάλλον και είναι με τους φίλους τους (Play England, 2007a). Τα περιβάλλοντα των παιδιών, παιδικές χαρές ιδιαίτερα σχολείων και γειτονιάς, πάρκα και κήποι, έχουν τη δυνατότητα να διευκολύνουν τη μάθηση μέσω κοινωνικών, συναισθηματικών, γνωστικών και δημιουργικών ευκαιριών (Johnson, 2004).

Οι παιδαγωγοί υπογραμμίζουν τη σημαντικότητα του παιχνιδιού στην ύπαιθρο. Προσφέρει ευκαιρίες για ένα ευρύτερο φάσμα παιχνιδιών όπως το τρέξιμο, το ποδήλατο, η αναρρίχηση και η αλληλεπίδραση με τη φύση. Αυτή η επαφή με τη φύση έχει θεωρηθεί ότι είναι ζωτικής σημασίας για την ψυχολογική ευημερία, την ανάπτυξη της ενημερότητας και της αναγνώρισης ότι η ζωή εξαρτάται από τη φύση αλλά και για την εκμάθηση της οικολογίας του φυσικού κόσμου. Η αξία του παιχνιδιού σε ένα αναπτυσσόμενο παιδί είναι ότι επιτρέπει την αλληλεπίδραση μεταξύ άλλων παιδιών, η οποία είναι μια ανεκτίμητη εμπειρία. Το παιχνίδι δίνει στα παιδιά την ευκαιρία για τη φυσική, κοινωνική, και διανοητική ανάπτυξη. Για αυτούς τους λόγους, το παιχνίδι είναι μια από τις σημαντικότερες δραστηριότητες στη ζωή ενός παιδιού.

Σύμφωνα με μια ανασκόπηση ερευνών (Chawla, 2002) για τα παιδιά και τις τοπικές κοινωνίες σε όλο τον κόσμο, υπάρχουν τα εξής 6 σημεία που συνδέουν την ευτυχία των παιδιών με τα μέρη που κατοικούν:

- Ασφάλεια και ελευθερία κίνησης
- Κοινωνική ενσωμάτωση
- Ποικιλία από ενδιαφέρουσες δραστηριότητες
- Μέρη συνάντησης συνομηλίκων
- Συνεκτική κοινοτική ταυτότητα
- Χώρος πρασίνου

Ο χώρος του παιχνιδιού χρειάζεται να είναι υψηλής ποιότητας και καλού σχεδιασμού για να προσελκύσει τα παιδιά και τις οικογένειες και να γίνει ένα αξιόλογο τμήμα του τοπικού περιβάλλοντος. Ο χαμηλής ποιότητας, στερούμενος φαντασία χώρος δε θα έλκει τα παιδιά, δε θα εκτιμηθεί από την τοπική κοινότητα και θα καταλήξει σε αχρηστία και ανάγκη για επισκευή (Malone & Tranter, 2003). Η σχέση παιδιού-περιβάλλοντος είναι πολύ πιο πλούσια και σημαντική από τον περιορισμό της στην παιδική χαρά. Παρ' όλο που υπάρχουν αρκετοί συναρπαστικοί και δημιουργικοί παιδότοποι με εντατικά μοντέλα παιχνιδιού, εάν διαχωριστούν από τον κόσμο των εμπειριών, δεν μπορούν να εξασφαλίσουν το προσωπικό, συμβολικό νόημα και τα παιδιά δεν θα τους θεωρούν “δικούς τους”. Τα παιδιά χρησιμοποιούν τους χώρους διαφορετικά απ' ότι οι μεγάλοι και αυτό είναι ο λόγος των διαφορετικών αξιών. Το συναίσθημα ότι μπορούν να διαλέγουν και να δημιουργούν περιβάλλον μόνα τους, παίζει σημαντικό ρόλο στο παιχνίδι τους (Busic, 2007).

3. ΠΑΙΧΝΙΔΟΤΟΠΟΙ

Κομμάτι της ζωντανής διαδικασίας που λέγεται πόλη είναι και τα παιδιά που διεκδικούν ένα ζωτικό κομμάτι χώρου μέσα από δραστηριότητες συνειδητές κι οργανωμένες, όπως το παιχνίδι. Το παιχνίδι ως λειτουργία, πολύ συχνά και φυσικά, δρα στον ανοιχτό, ελεύθερο, υπαίθριο χώρο της πόλης. Η αλλαγή των συνθηκών διαβίωσης όμως επέφερε τη μείωση των χώρων παιχνιδιού. Οι ανοιχτοί χώροι, όπως τα πάρκα, οι αθλητικές εγκαταστάσεις και οι παιδικές χαρές είναι περιορισμένοι. Πιο συγκεκριμένα, τα παιδιά των πόλεων διατρέχουν περισσότερους κινδύνους. Έτσι είναι κατανοητό οι γονείς να τα ενθαρρύνουν να παίζουν μέσα στο σπίτι. Οι παιχνιδότοποι ή παιδότοποι ή παιδικές χαρές αποτελούν πλέον τα ελάχιστα κομμάτια πολεοδομικού ιστού σε μία πόλη, τα οποία προορίζονται να χρησιμοποιηθούν για δραστηριότητες παιχνιδιού και σχεδιάζονται - εξοπλίζονται με παιχνιδοκατασκευές για αυτόν τον σκοπό (Ομάδα εργασίας ΤΕΕ, 2003).

Οι παιχνιδότοποι είναι χρήσιμοι και απαραίτητοι στα παιδιά επειδή προάγουν τη δημιουργικότητα, την κριτική σκέψη, την ικανότητα επίλυσης προβλημάτων και την επικοινωνία

με άλλα παιδιά. Για μεγάλο αριθμό παιδιών και νέων αποτελούν τους μοναδικούς χώρους υπαίθριων δραστηριοτήτων, ένα υπαίθριο περιβάλλον κατάλληλο για διασκέδαση, ξεκούραση, παιχνίδι. Αποτελούν επίσης χώρους κοινωνικοποίησης και διαφυγής από την περιοριστική ζωή των διαμερισμάτων. Τέλος, συμβάλλουν στη καταπολέμηση της καθιστικής ζωής και των παρενεργειών της (παχυσαρκία, πολύωρη τηλεθέαση) (Kraftl, Horton & Tucker, 2007). Οι παιδικές χαρές αποτελούν την ευνοϊκότερη μορφή ανοιχτών χώρων για το παιχνίδι των παιδιών γι' αυτό και είναι εξαιρετικά σημαντικές και απαραίτητες (Stoiljković, 2006). Η υλοποίηση (σχεδιασμός και κατασκευή) και η συντήρηση αυτών των χώρων είναι μία δραστηριότητα που πραγματοποιείται κατά κύριο λόγο από τους φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης.

Ο Zinger (2002) σε έρευνά του κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η παιδική χαρά είναι ένα εργαστήριο, μια άτυπη εκπαιδευτική ρύθμιση όπου πραγματοποιούνται πολλά είδη κοινωνικής μάθησης. Αν και συγκεκριμένες προκλήσεις και παιχνίδια παρέχουν το περιεχόμενο της ζωής των παιδικών χαρών, είναι το τι συμβαίνει όταν τα παιδιά αλληλεπιδρούν που κάνει την παιδική χαρά ισχυρή. Σε αυτό το πλαίσιο τα παιδιά μαθαίνουν να συναναστρέφονται με άλλα παιδιά, να αναπτύσσουν τις δεξιότητες της συζήτησης, να καλλιεργούν και να στηρίζουν φίλιες. Μια παιδική χαρά παρέχει το χώρο όπου τα παιδιά μπορούν να αλληλεπιδράσουν με ποικίλο εξοπλισμό και να χρησιμοποιήσουν τις νοητικές και κοινωνικές δεξιότητές τους ταυτόχρονα (Frost & Klein στο Gemstone Universal Playgrounds Team, 2003).

Επίσης, η παιδική χαρά, είναι ο χώρος όπου τα παιδιά μπορούν να ανταλλάξουν τις πληροφορίες, τις ιδέες, τα αστεία, τα σχόλια και τις απόψεις τους. Ο Naylor (1985) επισημαίνει πως οι υπαίθριοι χώροι είναι πάντα μεγαλύτεροι από τους εσωτερικούς, παρέχοντας χώρο για τα παιχνίδια, επιτρέποντας την ανάμειξη περισσότερων ανθρώπων και μεγαλύτερων μετακινήσεων. Έχει ποικίλες εκτάσεις - χλοοτάπητα για τις μαλακές αποβάσεις, ομαλές επιφάνειες για τις ρόδες, βλάστηση για να μπορούν να κρύβονται και χώμα για να σκάβουν. Μια σημαντική πτυχή που αναφέρει ο Naylor (1985) είναι ότι τα υπαίθρια περιβάλλοντα επιτρέπουν ποικίλες κοινωνικές αλληλεπιδράσεις όταν εισέρχονται άλλα παιδιά ή ενήλικοι στο χώρο. Είναι επίσης ένα μη-στατικό

περιβάλλον, με εποχιακές αλλαγές στη γλωρίδα, την πανίδα και στον καιρό. Η αλληλεπίδραση μεταξύ του παιδιού και του περιβάλλοντος είναι ζωτικής σημασίας στην παραγωγή της τελικής δραστηριότητας παιχνιδιού.

Οι παιδικές χαρές παρέχουν ένα ψυχαγωγικό καταφύγιο για τα παιδιά μακριά από την κυκλοφορία και άλλους υπαίθριους κινδύνους. Οι δραστηριότητες εκεί μπορούν να ενισχύσουν τις γνωστικές, φυσικές και ψυχοκοινωνικές δεξιότητες των παιδιών. Η ασφάλεια των παιδικών χαρών είναι υπόθεση της πολιτείας, των γονέων, των γιατρών και των αρμοδίων για την πρόληψη ατυχημάτων (Howard, MacArthur, Willan, Rothman, Moses-McKeag, & MacPherson, A., 2005).

Οι παιδικές χαρές παρέχουν επίσης τον εξοπλισμό και τις εγκαταστάσεις που μπορεί να μην είναι διαθέσιμοι αλλού. Όταν είναι ασφαλείς και αποτελούν μέρη που τα παιδιά και οι οικογένειες απολαμβάνουν, οι παιδικές χαρές μπορούν ακόμη να είναι σημαντικές πηγές για τη γειτονιά και να συμβάλλουν στην κοινωνική αλληλεπίδραση, την ταυτότητα της γειτονιάς και την κοινωνική συνοχή (Smoyer-Tomic, Hewko & Hodgson, 2004).

Οι δραστηριότητες των παιδιών στον παιχνιδότοπο επηρεάζονται από την ύπαρξη του τυποποιημένου εξοπλισμού παιχνιδιού. Αναπτύσσονται ακολουθώντας τις συγκεκριμένες διαδικασίες χρησιμοποίησης που «υποδεικνύονται» από τον εξοπλισμό ή αντίθετα «παραβιάζοντας» τις διαδικασίες αυτές (Γερμανός 1993). Έτσι στον παιχνιδότοπο το παιδί αναπτύσσει δραστηριότητες που αφορούν παιχνίδι με τον τυποποιημένο εξοπλισμό παιχνιδιού, σύμφωνα με τις προβλεπόμενες διαδικασίες χρήσης, παιχνίδι με το τυποποιημένο εξοπλισμό παιχνιδιού αντίθετα ή κατά παρέκκλιση προς τις προβλεπόμενες διαδικασίες χρήσης και παιχνίδι φαντασίας, ανάλογα με τις συνθήκες χώρου και το πλαίσιο επικοινωνίας.

Ο σχεδιασμός των παιδικών χαρών επηρεάζει την κοινωνική, φυσική και συναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών. Ο Wachs (1989) επικεντρώθηκε στη δημιουργία αποτελεσματικών περιβαλλόντων για παιδιά βασιζόμενος σε τρεις αρχές:

- Το φυσικό περιβάλλον είναι σημαντικό για την ανάπτυξη των παιδιών.

- Διαφορετικά στοιχεία του περιβάλλοντος επηρεάζουν διαφορετικές πτυχές ανάπτυξης.
- Η επίδραση του περιβάλλοντος στην ανάπτυξη εξαρτάται από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του κάθε παιδιού.

Τα στοιχεία δείχνουν ότι δεν επηρεάζει μόνο το σχολείο και το σπίτι την ανάπτυξη ενός παιδιού, αλλά ότι και το παιχνίδι έχει έναν σημαντικό ρόλο. Ο στόχος των ανθρώπων που ασχολούνται με το παιχνίδι των παιδιών είναι να βελτιώσουν τα περιβάλλοντα παιχνιδιού και να αυξήσουν την ποσότητα και την ποιότητα των ευκαιριών παιχνιδιού (Wilkinson, 1980). «Πολλές αρχές και κριτήρια έχουν χρησιμοποιηθεί για να αξιολογήσουν τις διαφορετικές εμπειρίες παιχνιδιού. Είναι σημαντικό, οπουδήποτε και να βρίσκεται μια παιδική χαρά να παρέχει στα παιδιά ευκαιρίες που θα τους επιτρέψουν να αναπτύξουν: τη φυσική ικανότητα, τη νοημοσύνη, τη δημιουργικότητα και φαντασία, τη συναισθηματική σταθερότητα και πρωτοβουλία, την κοινωνική αλληλεπίδραση και συνεργασία, την αυτοπεποίθηση, την αίσθηση ευθύνης και ακεραιότητας, και την αίσθηση του χιούμορ» (Hill, 1980, σελ. 23).

Η ευκαιρία να εξερευνήσει και να πειραματιστεί με νέα πράγματα στο χώρο της παιδικής χαράς θα ενθαρρύνει την ανάπτυξη της νοημοσύνης ενός παιδιού και θα το προετοιμάσει για την αντιμετώπιση των πραγματικών προβλημάτων. Αυτές οι ευκαιρίες μπορούν να παρασχεθούν μέσω της παρουσίας μιας ποικιλίας εξοπλισμού με κινούμενα και φυσικά υλικά που μπορούν να μελετηθούν και να πλαστούν από το παιδί (Wilkinson, 1980). Η ευκαιρία για ένα παιδί να λάβει αποφάσεις ενθαρρύνει τη συναισθηματική σταθερότητα και την πρωτοβουλία. Με τη λήψη της πρωτοβουλίας για λήψη αποφάσεων και αναζήτησης νέων εμπειριών, τα παιδιά αρχίζουν να αισθάνονται καλά για τον εαυτό τους και να επιτυγχάνουν τη συναισθηματική ικανοποίηση. Από αυτή την άποψη, οι ηγέτες παιχνιδιού είναι ευεργετικοί σε μια παιδική χαρά επειδή αναπτύσσουν ενεργά ένα περιβάλλον που ενθαρρύνει τη λήψη πρωτοβουλίας.

Οι παιδικές χαρές βοηθούν επίσης τα παιδιά να αναπτύξουν την ικανότητα επίλυσης προβλημάτων. Σύμφωνα με τον Senda (στο Metin, 2003), οι κατασκευές παιχνιδιού προσελκύνουν

αυθόρμητα τα παιδιά στο παιχνίδι και είναι η αφετηρία να παράγουν δραστηριότητες παιχνιδιού. Ένας καλά σχεδιασμένος εξοπλισμός παιδικών χαρών απεικονίζει άμεσα την κατανόηση της συμπεριφοράς των παιδιών. Η αξία του παιχνιδιού είναι επίσης σημαντική από την άποψη του χώρου της παιδικής χαράς. Ο Moore και οι συνεργάτες του περιέγραψαν την αξία του παιχνιδιού ως μονάδα μέτρησης της αναπτυξιακής σημασίας (Moore, Gotsman, & Iscofano στο Fisman, 2001). Σήμερα, τα παιδιά έχουν πιο δομημένες και εποπτευόμενες ζωές, με λίγες ευκαιρίες για ελεύθερο παιχνίδι. Τα παιδιά δοκιμάζουν το φυσικό περιβάλλον διαφορετικά από τους ενήλικους. Τα παιδιά δοκιμάζουν τη φύση ως διεγερτικό και εμπειρικό συστατικό των δραστηριοτήτων τους. Κρίνουν το φυσικό χώρο όχι από την αισθητική του, αλλά κυρίως από το πώς μπορούν να αλληλεπιδράσουν με το περιβάλλον. Τα παιδιά έχουν έναν μοναδικό, άμεσο και εμπειρικό τρόπο να γνωρίζουν το φυσικό κόσμο ως χώρο μυστηρίου και θαυμασμού. Η ανησυχία του παιδιού για το φυσικό περιβάλλον συνδέεται με την ανάπτυξη και τον τρόπο του να μαθαίνει (Metin, 2003).

Σύμφωνα με τους Malivet & Philippe (1991) ο παιχνιδότοπος αποτελεί χώρο συνάντησης και επικοινωνίας, ανάπτυξης κοινωνικών δεξιοτήτων, εμπειρίας αποδοχής και απόρριψης, ανάπτυξης φιλίας και συνεργασίας.

Οι Brett, Moore & Provenzo (1993) , υποστηρίζουν ότι ένας παιχνιδότοπος πρέπει:

- Να είναι ασφαλής και να παρέχει το πλαίσιο για να εμπλακούν τα παιδιά σε δημιουργικό και υπεύθυνο ρίσκο.
- Να είναι αρκετά πολύπλευρος έτσι ώστε τα παιδιά διαφόρων σταδίων ανάπτυξης να μπορούν εύκολα να προσαρμόζονται και να γνωρίζουν τις ανάγκες τους.
- Να έχει εξοπλισμό, χαρακτηριστικά και ποικιλία πλαισίων που επιτρέπουν στα παιδιά να τα χρησιμοποιούν με διαφορετικούς τρόπους ανάλογα με τα ενδιαφέροντα και τη δημιουργικότητά τους.
- Να περιέχει πλαίσια που μπορούν να τροποποιηθούν από τα παιδιά για τις ανάγκες του παιχνιδιού.
- Να ανταποκρίνεται στις ανάγκες και τις απαιτήσεις των παιδιών με ειδικές ανάγκες.

- Να παρέχει τη διαδικασία κοινωνικής αλληλεπίδρασης ανάμεσα σε συνομήλικα παιδιά και ανάμεσα σε γενιές.

- Να είναι αισθητικά ευχάριστος. Να έλκει τα παιδιά και να τα ενθουσιάζει.

Η καλύτερη παιδική χαρά είναι ένα ασφαλές αντίγραφο των φυσικών, υπαίθριων περιβαλλόντων που πολλοί από εμάς απόλαυσαν μεγαλώνοντας: μια ποικιλία υλικών, κήπων, χώρων μακριά από το πλήθος και πραγμάτων για δημιουργία (Wardle, 1995).

Σύμφωνα με τον Wardle (στο Wardle, 1997). Μια καλή παιδική χαρά πρέπει να παρέχει σε όλα τα παιδιά που την χρησιμοποιούν τις ευκαιρίες για ποικίλο παιχνίδι: φυσικό, κοινωνικό, εποικοδομητικό, δραματικό και παιχνίδια με κανόνες. Αυτό μπορεί να γίνει με ποικίλους τρόπους, αλλά πρέπει να συμπεριλάβει την αναρρίχηση, ευκαιρίες για τροχοφόρα παιχνίδια, κινούμενα κομμάτια, αμμοδόχο, εξοπλισμό για δραματικό παιχνίδι και περιοχές με γρασίδι για παιχνίδια.

Για να επιτρέψουν στα παιδιά να μάθουν μέσω του παιχνιδιού, τα άτομα και οι οργανώσεις έχουν την ευθύνη να διασφαλίσουν ότι τα περιβάλλοντα παιχνιδιού όχι μόνο προσφέρουν προκλήσεις παιχνιδιού αλλά είναι και ασφαλή (Wilkinson, 1980).

Η ασφάλεια, η προστασία και η ευθύνη είναι σημαντικοί παράγοντες στον καθορισμό του σχεδίου των παιδικών χαρών. Οι Moore et al. (στο Fisman, 2001) αναγνώρισαν τη σημασία αυτών των ζητημάτων στο σχεδιασμό των παιδικών χαρών αλλά πρότειναν ότι πρέπει να εξισορροπηθούν με το στόχο της παροχής προκλητικών περιβαλλόντων για το παιχνίδι και την ανάπτυξη των παιδιών. Προκειμένου να μάθουν τις δυνατότητές τους, τα παιδιά πρέπει να έχουν την ευκαιρία της πρόκλησης.

Ένας παιχνιδότοπος που σχεδιάζεται για να είναι ελκυστικός αναγνωρίζει ότι τα παιδιά θα χρησιμοποιήσουν την παιδική χαρά με ποικίλους τρόπους-μερικοί από τους οποίους δεν έχουν προβλεφθεί από το σχεδιαστή. Ένας παιχνιδότοπος με προκλήσεις δημιουργείται με τη γνώση αυτού του χαρακτηριστικού του παιχνιδιού των παιδιών και παρέχει ευκαιρίες πρόκλησης χωρίς να εισάγει κινδύνους ή απρόβλεπτες συνέπειες (Moore et al., 1992).

3.1 Τύποι παιγνιδότοπων

Στη διεθνή βιβλιογραφία έχουν γίνει πολλές προσπάθειες για κατηγοριοποίηση των παιγνιδότοπων. Συνήθως βασίζονται σε χαρακτηριστικά που διαθέτουν όπως το μέγεθος, η τοποθεσία και ο εξοπλισμός (Μπότσογλου, 1997).

Ένας βασικός διαχωρισμός που γίνεται στους τύπους των παιγνιδότοπων είναι αυτός ανάμεσα στους **παραδοσιακούς παιγνιδότοπους** (traditional playgrounds), που είναι εξοπλισμένοι με παιγνιδοκατασκευές όπως τσουλήθρες, κούνιες, δοκούς, τραμπάλες και προορίζονται για παιχνίδι σωματικής άσκησης και στους **παιγνιδότοπους περιπέτειας** (adventure playgrounds) που χαρακτηρίζονται από ευελιξία τόσο στο σχεδιασμό τους όσο και στα δομικά υλικά των χώρων τους. Ο παιγνιδότοπος περιπέτειας και ο παραδοσιακός αποτελούν τη βάση για τις άλλες υποδιαίρεσεις.

Παραδοσιακός παιγνιδότοπος

Όταν οι άνθρωποι σκέφτονται «παιγνιδότοπος» η εικόνα που τους έρχεται στο μυαλό είναι μια περιοχή με παραδοσιακό μεταλλικό εξοπλισμό σχεδιασμένη κυρίως για την ανάπτυξη της σωματικής δραστηριότητας. Οι μεταβαλλόμενες μορφές του τρόπου ζωής αλλάζουν τις προσδοκίες των παιδιών από ένα κομμάτι του εξοπλισμού σε μια παιδική χαρά. Αν και οι παραδοσιακές παιδικές χαρές είναι κοινές στις δημόσιες περιοχές, η επιλογή των παιδιών ενός τύπου παιδικής χαράς είναι διαφορετική από έναν ενήλικα.

Οι παραδοσιακοί παιγνιδότοποι αναπτύχθηκαν νωρίς στον 20^ο αιώνα και χρησιμοποιούνται ακόμη. Είναι οι πιο διαδεδομένοι και περιλαμβάνουν κούνιες, τραμπάλες, τσουλήθρες, το μύλο και άλλο τυποποιημένο εξοπλισμό. Συνήθως η οργάνωση του χώρου έχει κυκλική μορφή με άμμο στο κέντρο (Wilkinson, 1980).

Οι κριτικές του παραδοσιακού παιγνιδότοπου αναφέρονται και στο μονοδιάστατο ύψος του που στερείται από τη δυνατότητα να ανταποκριθεί στις ιδιαίτερες ανάγκες και στη φαντασία των παιδιών. Ικανοποιεί την ανάγκη για σωματική δραστηριότητα αφήνοντας όμως περιορισμένο χώρο για την ανάπτυξη άλλων δεξιοτήτων όπως κοινωνικοποίηση και δημιουργικότητα (Gemstone

Universal Playgrounds Team,2003). Ακόμη, περιορίζει τη δυνατότητα για υπαίθριο παιχνίδι κατευθύνοντας την προσοχή και τις δραστηριότητες των παιδιών στον τυποποιημένο εξοπλισμό, στερώντας τους το δικαίωμα να εξερευνήσουν το φυσικό περιβάλλον (Stoiljkonić, 2006).

Ο Eriksen (στο Metin, 2003) υποστήριξε ότι ο παραδοσιακός τύπος έγινε δημοφιλής καθώς εύκολα μπορεί κάποιος να παραγγείλει τον εξοπλισμό από κατάλογο χωρίς να χρειάζεται να πληρώσει σχεδιαστή ή να εξερευνήσει τις δημιουργικότερες μορφές παιχνιδιού. Πρόκειται για εξοπλισμό οικονομικό, με μεγάλη αντοχή που χρησιμοποιείται από τα παιδιά χωρίς ιδιαίτερη επίβλεψη. Σύμφωνα με τους Heseltine & Holborn (στο Metin, 2003) οι παραδοσιακοί παιχνιδότοποι είναι χρήσιμοι για τη φυσική ανάπτυξη των παιδιών καθώς οι κούνιες και οι τσουλήθρες έχουν συνδεθεί με το ατομικό παιχνίδι.

Ο La Farge (στο Metin, 2003) μελέτησε την ανεπαρκή μορφή των παραδοσιακών παιχνιδότοπων από δυο πλευρές: την έννοια της ασφάλειας και την ανεπάρκεια της παιδαγωγικής αξίας του παιχνιδιού. Υποστήριξε ότι οι σημερινές παιδικές χαρές απεικονίζουν ακόμη τους ίδιους στόχους με τις πρώτες παιδικές χαρές, την ανάπτυξη της υγείας και της φυσικής κατάστασης των φτωχών κυρίως παιδιών σε συνωστισμένες πόλεις. Αυτοί οι στόχοι είναι και σήμερα σημαντικοί αλλά πολλές έρευνες για τη σημασία του παιχνιδιού στη γνωστική και κοινωνική ανάπτυξη του παιδιού έχουν αποκαλύψει τους περιορισμούς του εξοπλισμού των παραδοσιακών παιχνιδότοπων.

Παιχνιδότοπος περιπέτειας

Οι παιχνιδότοποι περιπέτειας ή εξερεύνησης περιλαμβάνουν ποικίλα υλικά – άμμο, νερό, βλάστηση, σωλήνες και άλλα άχρηστα υλικά ή “παλιοπράγματα” (“Junk”) (Staempfli, 2009). Πολλοί αναφέρονται σ’ αυτούς χαρακτηρίζοντας τους “παιχνιδότοπους παλιών πραγμάτων” ή “αυλές εργασίας”. Επιδιώκουν να φέρουν στοιχεία αγροτικού παιχνιδιού στα παιδιά της πόλης (Eriksen, 1985). Ενσωματώνουν διάφορους τύπους κινητών υλικών και εργαλείων τα οποία μπορούν τα παιδιά να χρησιμοποιήσουν σε κατασκευές. Αυτή η ποικιλία προσφέρει τη δυνατότητα για παιχνίδι που προωθεί τη δημιουργικότητα, την εξερεύνηση και την ενασχόληση με διαφορετικά υλικά. Τέτοιου τύπου παιχνιδότοποι επιτρέπουν στα παιδιά να αποκτήσουν τα δικά τους

αντικείμενα/παιχνίδια και να τα χειριστούν με μεγάλη ευελιξία. Τονώνουν τη φυσική, γνωστική και ψυχική ανάπτυξη ενώ τα διαστήματα στο χώρο είναι άτυπα και φυσικά υποκινώντας έτσι την υψηλή ποιότητα παιχνιδιού και διερευνητικής μάθησης (Stoiljković, 2006). Βασικό στοιχείο είναι ότι το παιδί συμμετέχει σε συγκεκριμένες δεξιότητες καθώς δεν πρόκειται για μηχανικό παιχνίδι.

Παραδοσιακά, η λέξη περιπέτεια χρησιμοποιείται για να αναφερθεί στην εμπειρία παιχνιδιού των παιδιών δεδομένου ότι η περιπέτεια είναι στο μυαλό του παιδιού κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού. Οι χώροι όπου μπορεί να υπάρξει περιπετειώδες παιχνίδι είναι μη δομημένοι, υπαίθριοι χώροι παιχνιδιού που επιτρέπουν το καινοτόμο, δημιουργικό και κατευθυνόμενο από το ίδιο το παιδί παιχνίδι. Αυτοί είναι χώροι όπου τα παιδιά μπορούν να χτίσουν τα κρησφύγετα, τις καλύβες και τις καλλιτεχνικές κατασκευές με τα εργαλεία και τα άχρηστα υλικά σε μια ξεκάθαρα σχεδιασμένη περιοχή που είναι περιφραγμένη και παρακολουθείται από έναν ηγέτη παιχνιδιού (play leader) (Staemfli, 2009).

Οι συχνές παρατηρήσεις των παιδιών κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού τους στις γειτονιές οδήγησαν τον Δανό αρχιτέκτονα T. H. Sørensen στο συμπέρασμα ότι τα παιδιά προτιμούν να παίζουν οπουδήποτε αλλού παρά στις παιδικές χαρές που είχε χτίσει (Frost, 2006). Ο λόγος ήταν ότι τα παιδιά θεωρούσαν τις παιδικές χαρές που δημιούργησαν οι ενήλικες βαρετές και χωρίς φαντασία. Αυτή η αποκάλυψη έδωσε αφορμή για την ιδέα των παιδικών χαρών περιπέτειας και της έννοιας ότι ένας χώρος όπου τα παιδιά έχουν ένα αίσθημα οικειοποίησης του χώρου παιχνιδιού και της κατασκευής του εξοπλισμού θα οδηγούσε σε μια πολύ υψηλότερη ποιότητα της εμπειρίας παιχνιδιού για τα παιδιά όλων των ηλικιών (Staempfli, 2009). Το 1931, φαντάστηκε «μια παιδική χαρά παλιοπραγμάτων (junk playground) στην οποία τα παιδιά θα μπορούσαν να δημιουργήσουν και να διαμορφώσουν, να ονειρευτούν και να φανταστούν μια πραγματικότητα ». Οι ιδέες του αποτέλεσαν την αρχή των παιχνιδότοπων περιπέτειας. Ο πρώτος παιχνιδότοπος περιπέτειας άνοιξε στο Emdrup της Δανίας το 1943, κατά τη διάρκεια του Δεύτερου Παγκόσμιου Πολέμου. Το 1946, η Lady Allen Hurtwood από την Αγγλία επισκέφτηκε το Emdrup και εντυπωσιάστηκε με την παιδική

χαρά παλιοπραγμάτων και έτσι έφερε την ιδέα στο Λονδίνο. Αυτός ο τύπος παιχνιδότοπου έγινε γνωστός ως παιχνιδότοπος περιπέτειας (adventure playground) (Sutton, 2005).

Σ' αυτόν τον τύπο τα παιδιά εμπλέκονται στην οργάνωση, τη δημιουργία και το χτίσιμο της περιοχής με διαφορετικά υλικά όπως ρόδες, άμμο, ξύλα και αλλά. Σημαντικός παράγοντας είναι ο ηγέτης παιχνιδιού (play leader) που θεωρείται απαραίτητος γι' αυτόν τον παιχνιδότοπο. Αυτός δείχνει στα παιδιά πώς να χρησιμοποιήσουν τα υλικά και τα βοηθά να διεξάγουν τις δραστηριότητες (Eriksen, 1985).

Σύμφωνα με την Chilton (στο Staempfli, 2009) κατά τη διάρκεια των ετών, οι παιδικές χαρές περιπέτειας συνάντησαν προβλήματα σχετικά κατά ένα μεγάλο μέρος με τα θέματα χρηματοδότησης, προσωπικού και την εμμονή της κοινωνίας με την ασφάλεια. Κατά τη διάρκεια των προηγούμενων 10 - 15 ετών οι παιδικές χαρές περιπέτειας έχουν επανακτήσει την εξέχουσα θέση σε ένα τοπικό, κοινοτικό επίπεδο καθώς επίσης και σε ένα εθνικό και πολιτικό επίπεδο σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες. Οι τρέχουσες εκτιμήσεις είναι ότι περίπου 1.000 παιδικές χαρές περιπέτειας υπάρχουν στην Ευρώπη, κυρίως στη Δανία, Ελβετία, Γαλλία, Γερμανία και στην Αγγλία. Η Γερμανία, παραδείγματος χάριν, έχει περισσότερες από 400 παιδικές χαρές περιπέτειας, και η Αγγλία υπερηφανεύεται για την ενσωμάτωση περισσότερων από 80 παιδικών χαρών περιπέτειας στο Λονδίνο (Staempfli, 2009).

Η οργάνωση μιας παιδικής χαράς περιπέτειας προσφέρει έναν πλούτο ευκαιριών παιχνιδιού και αναπτυξιακών οφελών στα παιδιά όλων των ηλικιών. Πάνω από όλα, είναι ένας χώρος όπου τα παιδιά μπορούν να παίξουν ελεύθερα κάνοντας τις δικές τους επιλογές. Τα παιδιά δεν περιορίζονται από το σταθερό εξοπλισμό παιχνιδιού ή από τις οργανωμένες δραστηριότητες και τα παιχνίδια αλλά ξοδεύουν πολύ χρόνο χτίζοντας τις δικές τους κατασκευές και φτιάχνοντας τα δικά τους παιχνίδια και κανόνες μαζί με τους συνομηλίκους τους. Εξ αιτίας της αλληλεπιδραστικής φύσης των παιδικών χαρών περιπέτειας, τα παιδιά μαθαίνουν να διαπραγματεύονται τις σχέσεις το ένα με το άλλο ή με τους ενήλικους και κατά συνέπεια, να αναπτύσσουν τις δεξιότητες επίλυσης προβλήματος και την κοινωνική ευθύνη. Έχει παρατηρηθεί ότι στις παιδικές χαρές περιπέτειας τα

παιδιά συζητούν περισσότερο με άλλα παιδιά απ' ότi στις τυπικές ή σύγχρονες παιδικές χαρές (Frost, 2006).

Η ευέλικτη ατμόσφαιρα που προσφέρουν πολλαπλασιάζει τις δυνατότητες και διευρύνει το φάσμα των δραστηριοτήτων παιχνιδιού που μπορεί να αναπτυχθούν σε αυτούς. Ακόμη, οι παιδικές χαρές περιπέτειας προσφέρουν την ευκαιρία στις οικογένειες, συμπεριλαμβανομένων και των εργαζόμενων γονέων, να έχουν περισσότερο ποιοτικό χρόνο από κοινού (Frost, Wortham, & Reifel, στο Gemstone Universal Playgrounds Team, 2003).

Ο Brown (2006) παρατήρησε ότι η πλειοψηφία των παιδικών χαρών περιπέτειας στο Ηνωμένο Βασίλειο βρίσκεται στις υποβαθμισμένες γειτονιές όπου τα παιδιά δοκιμάζουν τις σύνθετες καταστάσεις ζωής και συχνά παρουσιάζουν δυσκολίες συμπεριφοράς. Κάτω από αυτές τις περιστάσεις, το κλειδί για να διαχειριστεί επιτυχώς μια κοινοτική παιδική χαρά περιπέτειας είναι ότι τα παιδιά να έχουν ένα αίσθημα ιδιοκτησίας του χώρου και των παιχνιδιών. Έτσι, είναι λιγότερο πιθανό να καταστρέψουν την παιδική χαρά ή να διακινδυνεύουν τα προγράμματα που προσφέρονται. Τα παιδιά έχουν έναν ασφαλή και θετικό χώρο για να πάνε μετά το σχολείο, τα Σαββατοκύριακα ή στις διακοπές. Η ασφαλής και θετική δέσμευση οδηγεί σε παιδιά που πλήττουν λιγότερο και που είναι λιγότερο πιθανό να στραφούν σε καταστρεπτική ή εγκληματική συμπεριφορά για λόγους ψυχαγωγίας (Caldwell, Darling, Payne, & Dowdy, 1999).

Οι παιδικές χαρές περιπέτειας μειώνουν τους κινδύνους της πλήξης και καταστρεπτικής συμπεριφοράς παρέχοντας ένα καταφύγιο όπου τα παιδιά μπορούν να διατρέξουν τους υγιείς κινδύνους μέσα στο πλαίσιο του παιχνιδιού περιπέτειας στην ύπαιθρο κάτω από την καθοδήγηση των επαγγελματιών (Adventure Playground Association, 2006). Όλα τα παιδιά χρειάζονται και θέλουν να ρισκοκινδυνεύουν για να ερευνήσουν τα όριά τους, να αποκτήσουν νέες εμπειρίες και να αναπτύξουν την ικανότητά τους από πολύ μικρή ηλικία. Η ρισκοκινδυνότητα είναι μια ουσιαστική πτυχή του παιχνιδιού και για αυτόν τον λόγο, η παροχή παιχνιδιού πρέπει να στοχεύει στην εξισορρόπηση μεταξύ της ανάγκης να προσφερθούν θετικά ρίσκο και της ανάγκης να κρατηθούν τα παιδιά σχετικά ασφαλή από τον τραυματισμό.

Σύμφωνα με το Γερμανό οι στόχοι ενός τέτοιου περιβάλλοντος είναι (στο Μπότσογλου, 2001):

- η διευκόλυνση της προσέγγισης των παιδιών σε διαδικασίες δημιουργικότητας
- η ανάπτυξη κοινωνικών σχέσεων ανάμεσα στα παιδιά
- η καλλιέργεια διαθέσεων ανεξαρτησίας και αυτενέργειας στα παιδιά
- η σύνδεση των δραστηριοτήτων των παιχνιδότοπων με τη γειτονιά
- η βελτίωση των σχέσεων ανάμεσα στα παιδιά και τους ενήλικες

Ο Bill Michaelis ανέπτυξε έξι βασικές αξίες που διαθέτει ο παιχνιδότοπος περιπέτειας έναντι του παραδοσιακού (Brett et al., 1993):

1. Στις παιδικές χαρές περιπέτειας, η έλλειψη ενήλικα και ορισμένης οργάνωσης ενθαρρύνει την κοινωνική και ηθική ανάπτυξη.
2. Οι παιδικές χαρές περιπέτειας παρέχουν την αλλαγή και την ευελιξία.
3. Οι παιδικές χαρές περιπέτειας επιτρέπουν την ανάπτυξη της φαντασίας
4. Οι παιδικές χαρές περιπέτειας επιτρέπουν τη φυσική και ψυχολογική ανάπτυξη του παιδιού μέσω της προσωπικής επιλογής να συμμετέχει σε προκλήσεις
5. Οι παιδικές χαρές περιπέτειας επιτρέπουν την ενσωμάτωση των διάφορων ομάδων.
6. Οι παιδικές χαρές περιπέτειας είναι δημιουργικά περιβάλλοντα για τη διαμόρφωση της πρότυπης συμπεριφοράς παιχνιδιού για τα παιδιά από τους ενήλικους.

Μέσα από τη βιβλιογραφική μας διερεύνηση καταλήξαμε στην ύπαρξη και των ακόλουθων τύπων παιχνιδότοπων:

α) Ένας ενδιάμεσος τύπος παιχνιδότοπου που συνδυάζει τα χαρακτηριστικά του παραδοσιακού και του παιχνιδότοπου περιπέτειας είναι ο *ολοκληρωμένος παιχνιδότοπος* (playscape) –όπου η παρουσία του playleader δεν είναι απαραίτητη (Μπότσογλου,2001). Ο ολοκληρωμένος παιχνιδότοπος μοιάζει με φυσικό περιβάλλον. Σχεδιάζεται με την πρόθεση να φέρει τα παιδιά και τους ανθρώπους πίσω στη φύση. Δεν έχει καμία κεντρική τοποθεσία ή

καθορισμένο χώρο παιχνιδιού αλλά είναι ένας απέραντος χώρος που προσφέρει ένα ευρύ φάσμα επιλογών παιχνιδιού επιτρέποντας στα παιδιά να είναι δημιουργικά και να χρησιμοποιούν τη φαντασία τους. Επίσης, είναι χώρος που μειώνει τον εκφοβισμό και τον ανταγωνισμό που βασίζεται στη φυσική δύναμη και ικανότητα (Herrington & Studtmann, 1998). Βασικά χαρακτηριστικά των ολοκληρωμένων παιχνιδότοπων είναι α) ότι παρέχουν κατασκευές για διάφορες ηλικίες και για διάφορα επίπεδα ανάπτυξης των παιδιών ενώ συνήθως ο χώρος χωρίζεται ανάλογα με τις ομάδες ηλικιών και το είδος του εξοπλισμού και β) ότι στο σχεδιασμό των παιχνιδότοπων συμμετέχουν πάντα τα παιδιά προτείνοντας αυτά που θα ήθελαν για το χώρο που θα παίζουν (Μπότσογλου, 1997).

β) Ο σύγχρονος παιχνιδότοπος περιέχει την αποκαλούμενη σύνθετη δομή παιχνιδιού που περιλαμβάνει τις διάφορες συσκευές και τους τύπους εξοπλισμού που συνδέονται με τέτοιο τρόπο ώστε να διαμορφώνουν μια ενότητα. Τα παιδιά αγαπούν περισσότερο αυτού του είδους παιχνιδότοπους επειδή είναι πιο ενδιαφέροντες και προκλητικοί. Επίσης, προωθούν τις εκπαιδευτικές μορφές παιχνιδιού (Stoiljkonić, 2006).

Γενικά σχεδιάζονται από αρχιτέκτονες και αναγνωρίζονται από την ποιότητα και τον εξοπλισμό. Σκληρά δομικά υλικά όπως σκυρόδεμα και πέτρα χρησιμοποιούνται προκειμένου να εξασφαλιστεί η αντοχή και η εύκολη συντήρηση αλλά και η αποτροπή του βανδαλισμού. Σ' αυτές τις παιδικές χαρές ενώνονται ή συνδέονται διαφορετικά κομμάτια που θα αποτελέσουν ένα συνεχές γνωστό ως εποικοδόμημα ή πολυλειτουργική δομή. Τα παιχνίδια όμως χωρίς κινούμενα μέρη δεν υποστηρίζουν τη μάθηση και τις αναπτυξιακές ανάγκες των παιδιών. Αν και είναι αισθητικά όμορφα δεν αφήνουν τα παιδιά να αναδημιουργήσουν το περιβάλλον. Το στατικό χαρακτηριστικό γνώρισμα αυτού του τύπου προκαλεί γρήγορα την πλήξη. Το μεγαλύτερο μειονέκτημα είναι ότι λείπει η φυσική δραστηριότητα των παιδιών που είναι και η αγαπημένη τους. Χρησιμοποιούνται συνήθως για κοινωνικό, ήρεμο παιχνίδι και συζήτηση (Metin, 2003).

Αυτές οι παιδικές χαρές κατασκευάζονται με μια ιδιαίτερη έμφαση στην αισθητική πτυχή, στο χρώμα και τη μορφή. Σ' αυτόν τον τύπο δηλαδή ο εξοπλισμός είναι συνήθως διακοσμημένος

με φωτεινά χρώματα. Ο Eriksen (στο Metin, 2003) σε σχέση με τα χαρακτηριστικά των σύγχρονων παιχνιδότοπων διαπίστωσε πως όταν το παιχνίδι υποδηλώνει ή αντιπροσωπεύει ένα ζώο ή ένα αντικείμενο (άλογο ή βάρκα) περιορίζει την ποικιλία των δραστηριοτήτων που θα μπορούσε το παιδί να εκτελέσει μ' αυτό. Για να ενισχυθεί το ενδιαφέρον για τους σύγχρονους παιχνιδότοπους μπορούν να προστεθούν ειδικά χαρακτηριστικά όπως νερό, λόφοι για αναρρίχηση και τούνελ. Η βλάβιση μπορεί επίσης να είναι ευχάριστη για τα παιδιά.

γ) Ο *παιχνιδότοπος γειτονιάς* (neighbourhood playground) έχει σχεδιαστεί για να παρέχει ευκαιρίες για κινητικές δραστηριότητες μέσα από τη χρήση τυποποιημένου (ατσαλένιου κυρίως) εξοπλισμού. Δεν παρέχει τις κατάλληλες αλληλεπιδράσεις και δεν ανταποκρίνεται στις αναπτυξιακές ανάγκες των παιδιών. Δεν ευδοκίμει το δραματικό παιχνίδι αλλά ούτε και οι φυσικές εξερευνησεις σ' αυτό το χώρο. Το παιδί βαριέται σύντομα τον τυποποιημένο εξοπλισμό και δοκιμάζει επικίνδυνες παραλλαγές (Fjeldsted, 1980).

δ) Ο *θεματικός παιχνιδότοπος* (theme play parks) είναι ιδιαίτερα σημαντικός όταν τα ίδια τα παιδιά συμμετέχουν στην επιλογή του θέματος. Στο εξωτερικό υπάρχουν μεγάλα θεματικά πάρκα, με εγκαταστάσεις μεγάλης έκτασης και πολλές δραστηριότητες. Στην Ευρώπη, το γνωστότερο θεματικό πάρκο που λειτουργεί είναι η Eurodisney στη Γαλλία, μερικά χιλιόμετρα έξω από το Παρίσι. Πριν όμως από αυτό είχε ανοίξει το Walt Disney World στην Αμερική ή αλλιώς Ντίσνεϋλαντ, όντας το διασημότερο στον κόσμο. Στην Αθήνα ο πιο γνωστός θεματικός παιχνιδότοπος που υπάρχει είναι το Allou Fun Park με μια μεγάλη γκάμα δραστηριοτήτων, ενώ διαθέτει ξεχωριστό χώρο για τα μικρά παιδιά. Ανάλογα με την εποχή οι δραστηριότητες αλλάζουν, για παράδειγμα το καλοκαίρι ανοίγουν δραστηριότητες όπως νεροτσουλήθρες ενώ κατά την περίοδο του χειμώνα λειτουργούν τεχνητοί χιονόδρομοι και διάφορες χειμερινές δραστηριότητες (Wikipedia).

ε) *Επώνυμος παιχνιδότοπος* (*designer playground*). Σχεδιάζεται από επαγγελματίες αρχιτέκτονες ή σχεδιαστές και περιλαμβάνει εξοπλισμό με πολλές λειτουργίες. Ιδιαίτερα χαρακτηριστική είναι η αισθητική διάσταση του χώρου. Ο παιχνιδότοπος αυτού του τύπου αποτελεί

μια προσπάθεια μειονότητας (σχεδιαστών, εκπαιδευτικών, επαγγελματιών πάρκων και αναψυχής) να παρέχει στα παιδιά έναν παιχνιδότοπο ανάλογο με τις ανάγκες τους και ένα αισθητικό συμπλήρωμα του περιβάλλοντος που δημιουργείται. Είναι ανοιχτός, ευέλικτος και περισσότερο ασφαλής από τον παραδοσιακό παιχνιδότοπο (Brett, Moore et Provenzo, 1993).

στ) Ο *συνδυαστικός τύπος* (combined) παιχνιδότοπου θεωρείται ο καταλληλότερος καθώς παρέχει το χώρο για διαφορετικές δραστηριότητες: δημιουργικό παιχνίδι, φυσικά στοιχεία, ήσυχο παιχνίδι, τυποποιημένος εξοπλισμός και άλλα. Προκειμένου η παιδική χαρά να γίνει πιο ενδιαφέρουσα πρέπει να διαμορφωθούν ποικίλες μικρές περιοχές για διάφορες μορφές παιχνιδιού, να γίνουν αλλαγές των επιπέδων και των επιφανειών, να φτιαχτούν θέσεις για να κάθονται τα παιδιά και οι γονείς, να φυτευτούν θάμνοι και πράσινο γενικά, να υπάρχει ποικιλία χρωμάτων και συστάσεων καθώς οι επιτυχημένοι παιχνιδότοποι δε βασίζονται μόνο στο αντικείμενο-παιχνίδι αλλά και στην οργάνωση και το τοπίο ολόκληρης της περιοχής που βρίσκεται η παιδική χαρά (Stoiljković, 2006).

ζ) Ο *δημιουργικός παιχνιδότοπος* (creative). Οι δημιουργικές παιδικές χαρές είναι παραδοσιακές παιδικές χαρές με κάποια στοιχεία περιπέτειας. Είναι χαμηλού κόστους παιδικές χαρές που προκύπτουν συνήθως από μια κοινοτική πρωτοβουλία. Η δημιουργική παιδική χαρά περιλαμβάνει εμπορικό εξοπλισμό μαζί με υλικά όπως ρόδες, φράγματα δρόμων και τηλεφωνικούς στύλους. Ενώ δεν είναι παιδικές χαρές περιπέτειας καθώς δεν έχουν έναν ηγέτη παιχνιδιού και έχουν συχνά κάποιο χαρακτηριστικό παραδοσιακό εξοπλισμό, ωστόσο παρέχουν ένα ευρύτερο φάσμα δραστηριοτήτων από την κλασική παραδοσιακή παιδική χαρά (Staemfli, 2009).

η) Τα *πάρκα παιχνιδιού* (play parks) βρίσκονται ενταγμένα μέσα σε δημόσια πάρκα και παρέχουν ευκαιρίες ανάπτυξης δραστηριοτήτων παιχνιδιού. Ένα από τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των πάρκων παιχνιδιού είναι η ύπαρξη κινούμενου εξοπλισμού (loose materials) που τα παιδιά μπορούν να χρησιμοποιήσουν ελεύθερα. Ο ρόλος του «εμπνευστή δραστηριοτήτων παιχνιδιού» (playleader) είναι να φροντίζει για την εποικοδομητική και ευχάριστη απασχόληση όλων των παιδιών.

3.2 Έρευνες για τους παιχνιδότοπους

Τα εμπειρικά στοιχεία από τις μελέτες που εξετάζουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά γνωρίσματα παιδικών χαρών δείχνουν ότι οι συμπεριφορές των παιδιών στις παιδικές χαρές επηρεάζονται από το χώρο που αναλογεί σε κάθε παιδί (Smith & Connolly, 1977), από την απεικόνιση του χώρου (Dempsey & Frost, 1993 στο Barbour, 1999), από τον τύπο και τη διαμόρφωση του σταθερού εξοπλισμού (Frost & Campbell, 1985 στο Maxwell et al., 2008), από το βαθμό πρόκλησης, καινοτομίας και πολυπλοκότητας (Ellis, 1984 στο Barbour, 1999; Moore στο Barbour, 1999), την παρουσία ή απουσία κλειστών περιοχών (Brown & Burger, 1984) και τη διαθεσιμότητα και το είδος κινούμενων υλικών (Nicholson στο Maxwell et al, 2008; Rogers, 1985). Τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα που συνδέονται με τα υψηλά επίπεδα παιχνιδιού στις παιδικές χαρές περιλαμβάνουν τους συνδέσμους του εξοπλισμού, τα ευέλικτα υλικά (εκείνα που μπορούν να αλλάξουν ή να συνδυαστούν), τις κλιμακωτές προκλήσεις και τις παροχές για μια ευρεία ποικιλία εμπειριών. Ο τρόπος σύνδεσης των χαρακτηριστικών γνωρισμάτων των παιδικών χαρών ενθαρρύνει επίσης τις κοινωνικές αλληλεπιδράσεις ενώ τα ευέλικτα υλικά οδηγούν στο συνεργατικό παιχνίδι (Weilbacher, 1981 στο Barbour, 1999).

Η μελέτη της Barbour (1999) δείχνει ότι οι παιδικές χαρές που προωθούν το παιχνίδι άσκησης ενθαρρύνουν την κινητική δραστηριότητα ως μέσο για να αλληλεπιδράσουν τα παιδιά με τους συνομηλίκους τους. Τα αποτελέσματα επίσης δείχνουν ότι οι συμπεριφορές των παιδιών με χαμηλή φυσική ικανότητα κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού μπορούν να παρουσιάζουν δυσκολία να συμμετέχουν σε προκαθορισμένες κινητικές δραστηριότητες. Η άσκηση δίνει στα παιδιά με μεγαλύτερη φυσική ικανότητα περισσότερες ευκαιρίες να αλληλεπιδράσουν και να αποκτήσουν κοινωνική γνώση. Μια άλλη ενδιαφέρουσα εύρεση είναι ότι οι δραστηριότητες που υποστηρίζονται από το υπαίθριο περιβάλλον έχουν επιπτώσεις και στη σύνθεση των ομάδων παιχνιδιού.

Η Barbour (1999) μελέτησε την επίδραση του εξωτερικού περιβάλλοντος στη συμπεριφορά των παιδιών κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού και στις σχέσεις των συνομηλίκων που διέθεταν διαφορετικά επίπεδα φυσικής ικανότητας. Διαπίστωσε ότι ο σχεδιασμός των παιδικών χαρών

επηρέασε την ανάπτυξη των κοινωνικών και φυσικών ικανοτήτων των παιδιών διευκολύνοντας ή περιορίζοντας τις στρατηγικές που χρησιμοποίησαν για να διαχειριστούν το παιχνίδι τους με τους συνομηλίκους.

Οι Sheridan & Schuster's (2001) κατέληξαν ότι η αξιολόγηση της ποιότητας του παιχνιδιού εξαρτάται από τα υλικά που παρέχονται αλλά και το χρόνο και το χώρο για παιχνίδι που χρησιμοποιείται για να το εμπλουτίσει και να το υποκινήσει.

Οι Shim, Herwig & Shelly (2001) επισήμαναν ότι τα είδη συμπεριφοράς που δημιουργούνται εξαρτώνται από τα χαρακτηριστικά του χώρου. Κατά συνέπεια, είναι δυνατό ότι τα εσωτερικά και υπαίθρια περιβάλλοντα παιχνιδιού διαφέρουν στην ποιότητα και τις ευκαιρίες παιχνιδιού.

Οι Herrington & Studmann (1998) κατέληξαν στο ότι η τοποθέτηση φυσικών υλικών και άλλων στοιχείων στους υπαίθριους χώρους παιχνιδιού οδήγησε σε αλλαγές στη χωρική και γνωστική συνειδητοποίηση των παιδιών. Αλλαγές επίσης στο σχέδιο των παιχνιδότοπων βοήθησαν στην ανάπτυξη των φυσικών ικανοτήτων και δεξιοτήτων των παιδιών. Βελτιώσεις παρατηρήθηκαν στην κοινωνικοποίηση και στο φανταστικό παιχνίδι που είχε μεγαλύτερη διάρκεια.

Οι Susa & Benedict (1994) μελέτησαν την επίδραση του σχεδίου της παιδικής χαράς στο παιχνίδι προσποίησης και στην αποκλίνουσα σκέψη των παιδιών γυμνασίου. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η δημιουργικότητα που σχετιζόταν με το παιχνίδι προσποίησης ποίκιλε ανάλογα με το σχέδιο της παιδικής χαράς. Υπήρχε περισσότερο παιχνίδι και δημιουργικότητα στις σύγχρονες παιδικές χαρές απ' ότι στις παραδοσιακές.

Σύμφωνα με τον Greenman (2005) δημιουργικοί παιχνιδότοποι που περιλαμβάνουν εγκαταστάσεις παιχνιδιού με πολλά κομμάτια καθώς επίσης και μοναδικά αρχιτεκτονικά σχέδια που έχουν φυσικά υλικά και μορφές, είναι ελκυστικότεροι και προτιμώνται περισσότερο από τα παιδιά.

Οι Borman & Kurdek το 1987 (στο Brett, A., Moore, R. & Provenzo, E., 1993) μελέτησαν τις διαφορές του φύλου και της ηλικίας στο παιχνίδι στην παιδική χαρά. Βρήκαν ότι το γένος και η

ηλικία επηρεάζουν την πολυπλοκότητα των δραστηριοτήτων. Οι δραστηριότητες των μεγαλύτερων παιδιών ήταν περισσότερο πολύπλοκες από αυτές των μικρότερων παιδιών, ενώ τα αγόρια αρέσκονταν κυρίως στα πιο πολύπλοκα και στα ανταγωνιστικά ομαδικά παιχνίδια πολύ περισσότερο από τα κορίτσια. Για τα αγόρια η πολυπλοκότητα συνδεόταν με την κατανόηση των κανόνων παιχνιδιού ενώ για τα κορίτσια με την διαπροσωπική αντίληψη.

Οι Campbell & Frost το 1985 (στο Pellegrini, 1990) συγκρίνανε τη γνωστική και κοινωνική συμπεριφορά σε παραδοσιακό και δημιουργικό παιχνιδότοπο. Βρήκαν περισσότερο συνεργατικό, εποικοδομητικό, δραματικό και μοναχικό παιχνίδι στο δημιουργικό παιχνιδότοπο και περισσότερο λειτουργικό και παράλληλο παιχνίδι στον παραδοσιακό. Κατέληξαν στο ότι ο τύπος του περιβάλλοντος παιχνιδιού σχετίζεται με το είδος του παιχνιδιού.

Οι Frost & Campbell (στο Maxwell et al., 2008) συγκρίνανε επίσης τις επιλογές των παιδιών σε συμβατικό και δημιουργικό παιχνιδότοπο. Οι κύριες επιλογές και στα δυο είδη ήταν ο κινητός ή κατευθυνόμενος εξοπλισμός. Τα παιδιά έδειξαν περισσότερο ενδιαφέρον για τον εξοπλισμό που προωθεί το πολύπλοκο παιχνίδι παρά για τον εξοπλισμό με περιορισμένη λειτουργία.

Οι Gabbard & LeBlanc (στο Brett, Moore & Provenzo, 1993) κάνοντας σύγκριση της χρήσης του παραδοσιακού με το δημιουργικό παιχνιδότοπο διαπίστωσαν ότι ο εξοπλισμός του δημιουργικού παιχνιδότοπου (λάστιχα, σκάλες, πύργος παρατήρησης, τούνελ) ήταν πιο δημοφιλής από τον παραδοσιακό εξοπλισμό (τσουλήθρες και κούνιες).

Κάθε τύπος αποσπά διαφορετικά είδη ή συχνότητες συμπεριφορών (Barbour, 1999). Μια μελέτη του 1977 ανέλυσε τις επιδράσεις των διαφορετικών τύπων παιδικών χαρών στα παιδιά και κατέληξε πως τα δημιουργικά περιβάλλοντα ενθαρρύνουν θετικότερες αλληλεπιδράσεις ανάμεσα στους συνομηλίκους απ' ότι οι παραδοσιακές παιδικές χαρές οι οποίες οδηγούν στο μοναχικό παιχνίδι με τα μεμονωμένα κομμάτια εξοπλισμού που διαθέτουν (Frost et al. στο Gemstone Universal Playgrounds Team, 2003). Ο τύπος, η ποσότητα και η πολυπλοκότητα του εξοπλισμού σε μια παιδική χαρά έχουν ρόλους ζωτικής σημασίας για την ανάπτυξη των παιδιών. «Οι

δραστηριότητες που πραγματοποιούνται στη διάρκεια του ελεύθερου παιχνιδιού στην παιδική χαρά αποτελούν ένα πολύτιμο στοιχείο της ανάπτυξης κάθε παιδιού» (Ensign, 1993, σελ.2).

3.3 Οι παιγνιδοτόποι σήμερα

Στις γενικές πολεοδομικές μελέτες οι χώροι που προορίζονται για το παιχνίδι των μικρών παιδιών χαρακτηρίζονται όλοι ως *παιδικές χαρές*. Πιο ειδικές προδιαγραφές και κριτήρια καταλληλότητας για τον χαρακτηρισμό των χώρων αυτών δεν υπάρχουν. Ο σχεδιασμός μιας παιδικής χαράς είναι θέμα του μελετητή και γίνεται με βάση την εμπειρία του, τη διαίσθησή του και τα όποια παραδείγματα από βιβλιογραφία έχει βρει. Αυτή η διαδικασία αφορά τόσο στο σχεδιασμό του χώρου όσο και των παιγνιδοκατασκευών. Ειδικότερα, για τις παιγνιδοκατασκευές δεν αποφασίζουν πάντα την προμήθεια αυτών βάσει προτύπων καθώς αυτά δεν είναι υποχρεωτικά αλλά αποτελούν σύσταση. Με αυτή τη διαδικασία σχεδιασμού δεν είναι ελέγξιμο το παρεχόμενο επίπεδο ασφάλειας.

Τα συμπεράσματα που προκύπτουν από σχετικές έρευνες είναι τα εξής (Busic, 2007):

- Ο χώρος που τα παιδιά μπορούν να χρησιμοποιήσουν μειώνεται.
- Οι κατοικίες είναι πολύ μικρές για να ικανοποιήσουν την ανάγκη του παιδιού για παιχνίδι.
- Οι δρόμοι έχουν πολλή κίνηση.
- Τα οικόπεδα που έχουν απομείνει μετατρέπονται σε συγκροτήματα κατοικιών.
- Οι παιδικές χαρές των παιδιών «δεν είναι πρόβλημα κανενός». Στην πραγματικότητα, δεν υπάρχει καμία πλήρης εκτίμηση του προβλήματος, δεν υπάρχει κανένα δημοτικό όργανο που θα εστίαζε μόνιμα σε αυτό το ζήτημα. Υπάρχουν πολλά διαφορετικά θέματα που καλύπτουν μόνο μια συγκεκριμένη πτυχή του ζητήματος και δεν υπάρχει κανένας συντονισμός, συμφωνία και συνεργασία μεταξύ τους.

- Κανένας δεν είναι υπεύθυνος για συστηματική καταγραφή των στοιχείων των παιδικών χαρών κι έτσι ο ακριβής αριθμός στην πόλη, στην περιοχή και στο κράτος δεν είναι γνωστός.
- Σύμφωνα με τη γενική εντύπωση και ορισμένους δείκτες μπορεί να υποστηριχτεί ότι δεν υπάρχουν αρκετές παιδικές χαρές σε σχέση με τον αριθμό των παιδιών.
- Οι περισσότερες από τις υπάρχουσες παιδικές χαρές έχουν μόνο λίγα στοιχεία του κλασικού εξοπλισμού.
- Πολλές από τις παιδικές χαρές είναι παραμελημένες, ακόμη και εγκαταλελειμμένες εξαιτίας της έλλειψης συντήρησης.

Ακόμα και σήμερα η λέξη «περιπέτεια» συχνά εμφανίζεται στις περιγραφές των παιδικών χαρών και σχολικών αυλών αλλά το πνεύμα της περιπέτειας της παιδικής ηλικίας λείπει συχνά δεδομένου ότι τα τοπία στέλνουν το μήνυμα στα παιδιά «κοιτάζω αλλά δεν αγγίζω». Οι παιδικές χαρές γίνονται ολοένα και πιο δομημένες (Fjortoft & Sageie, 2000). Στα περισσότερα δημόσια πάρκα ή σχολικές αυλές τα δέντρα δεν είναι αναβάσιμα, τα παιδιά δεν έχουν την άδεια να κάνουν οχυρά, να χτίσουν σήραγγες, να παίζουν με τη λάσπη ή να βρουν θέσεις να κρυφτούν. Καθώς τα παιδιά των πόλεων απομακρύνονται όλο και περισσότερο από αυτές τις δραστηριότητες, το δημόσιο σχέδιο για τα παιδιά πρέπει να προσαρμοστεί σ' αυτές τις ανάγκες (Johnson, 2004).

Φαίνεται ότι οι περισσότερες από τις παιδικές χαρές στις ΗΠΑ έχουν περιορίσει το ενδιαφέρον για τα παιδιά πόσο μάλλον για τους γονείς. Η πλήρης εξάρτηση από τον κατασκευασμένο εξοπλισμό παιχνιδιού που είναι καλός μόνο για αναρρίχηση, ταλάντευση, ολίσθηση, κ.λπ. άσκησε αρνητική επίδραση στο ίδιο το παιχνίδι. Οι «κρυψώνες», «τα μέρη με νερό» και «οι αμμώδεις επιφάνειες» έχουν εξαφανιστεί ή εξαφανίζονται. Ένα άρθρο στη New York Times σχετικά με την άμμο στις παιδικές χαρές κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η άμμος έχει εξαφανιστεί εντελώς από όλες σχεδόν τις παιδικές χαρές των πόλεων της Νέας Υόρκης (Hart and Ittus, 1997). Δεν υπάρχουν φυσικά στοιχεία να ενθαρρύνουν τους γονείς για να συμμετέχουν - σε

κάποιο επίπεδο - στο παιχνίδι. Ένας γονέας δεν έχει τίποτα άλλο να κάνει, από το να κάθεται και να προσέχει ένα παιδί που παίζει σε έναν χώρο παιχνιδιού (Hart & Ittus, 1997).

Οι κατασκευές των παιχνιδιών στους περισσότερους παιδότοπους του κόσμου μοιάζουν αρκετά. Ο φόβος της υπευθυνότητας και η μαζική παραγωγή των εξαρτημάτων των παιχνιδιών έχουν μετατρέψει τους περισσότερους δημόσιους χώρους που παίζουν τα παιδιά σε περιβάλλοντα γεμάτα με τυποποιημένα μεταλλικά, πλαστικά και κομμάτια από καουτσούκ. Αν και γενικά είναι χρήσιμοι και ευχάριστοι, αυτοί οι χώροι παιχνιδιού φαίνεται να στερούνται «προσωπικότητας» και δημιουργικότητας και σπάνια απεικονίζουν το γειτονικό τους περιβάλλον (Busic, 2007).

Δεδομένου ότι οι παιδικές χαρές και οι σχολικές αυλές στην Αμερική εμμένουν στις οδηγίες ασφάλειας σε μία προσπάθεια να αποτραπούν οι τραυματισμοί και να μειωθούν οι δικαστικές υποθέσεις, οι χώροι για τα παιδιά έχουν αναπτυχθεί με την έλλειψη πολυπλοκότητας που απαιτείται για να τα προκαλέσει και να διατηρήσει το ενδιαφέρον τους. Τα παιδιά επιδιώκουν συχνά την περιπέτεια σε αυτούς τους χώρους με την αναρρίχηση στις κούνιες, πέφτοντας με τα ποδήλατα τους πάνω στον εξοπλισμό ή προκαλώντας ζημιές. Σχεδιάζοντας αυτά τα περιβάλλοντα να είναι ασφαλή αποκλείονται σύνθετες αλληλεπιδράσεις παιχνιδιού και μερικά παιδιά βρίσκουν τους παρεκκλίνοντες τρόπους να ικανοποιήσουν την ανάγκη τους για περιπέτεια. Χρησιμοποιούν τον εξοπλισμό με μη ασφαλείς τρόπους και αναζητούν άλλα υλικά όπως πεταμένα ξύλα, κλαδιά δέντρων, βράχια, ρόδες, στρώματα για το παιχνίδι τους (Johnson, 2004).

3.4 Ελληνικό πλαίσιο

Σύμφωνα με δημοσίευμα στην εφημερίδα «Τα Νέα» στις 11 Φεβρουάριου του 2002, στα εξωτερικά ιατρεία του Νοσοκομείου Παιδών «Αγλαΐα Κυριακού» (το 1999) έφθασαν περίπου 777 παιδιά ηλικίας έως 14 ετών. Όλα είχαν τραυματιστεί σε παιδικές χαρές. Σύμφωνα με εργασία του Κέντρου Έρευνας και Πρόληψης Παιδικού Ατυχήματος, τα επικίνδυνα όργανα ήταν στις περισσότερες περιπτώσεις οι κούνιες, οι τσουλήθρες και οι τραμπάλες. Τα παιδιά υπέστησαν

κακώσεις που θα μπορούσαν να προληφθούν σε ποσοστό έως και 50%, όπως συμπεραίνουν οι ερευνητές, με την τήρηση των προδιαγραφών ασφαλείας ((Ρούτση, 2002).

Τραγική είναι η εικόνα που παρουσιάζουν οι παιδικές χαρές του Δήμου Ιστιαίας, σύμφωνα με άρθρο στην εφημερίδα «Βόρεια Εύβοια» στις 9 Φεβρουαρίου 2009, οι οποίες είναι ακατάλληλες να δέχονται παιδιά καθώς κινδυνεύουν να τραυματιστούν παίζοντας. Τα παιδιά πρέπει να χαίρονται το παιχνίδι τους και ως εκ τούτου οι υπεύθυνοι της δημοτικής αρχής οφείλουν να αναλάβουν τις ευθύνες τους και να αποκαταστήσουν τις ζημιές στις παιδικές χαρές (Γεωργόπουλος, 2009).

Στην εφημερίδα «Ευρυτανικά Νέα» την 31^η Μαΐου 2006 αναφέρεται ότι οι παιδικές χαρές στην πόλη Καρπενησίου τα τελευταία χρόνια έχουν αφεθεί εντελώς στη μοίρα τους. Ιδιαίτερα οι παιδικές χαρές στον Ξηριά έχουν να συντηρηθούν πάνω από μία πενταετία. Σχεδόν όλες δεν λειτουργούν ενώ σε όσες χρησιμοποιούνται οι γονείς πάνε τα παιδιά τους να παίξουν με "ιδία ευθύνη" (<http://www.evrytanika.gr/0181-0200/0185/index.htm>).

Στην καθημερινή εφημερίδα της Μεσσηνίας «Θάρος» στις 23 Μαρτίου 2008 γράφεται ότι έρευνες έχουν αποδείξει ότι οι παιδικές χαρές κρύβουν πολλούς κινδύνους για τα παιδιά από 3 έως 12 χρόνων, ενώ δεν υπάρχει ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο που να ορίζει τις προδιαγραφές κατασκευής παιδικών χαρών και παιχνιδιών. Επίσης, οι δημοτικοί αυτοί χώροι δεν ελέγχονται από τον ΕΛΟΤ. Κάθε Δήμος, λοιπόν, προσπαθεί να βρει τα καλύτερα παιχνίδια σύμφωνα με τα δικά του κριτήρια (Βετουλάκη, 2008).

Κινδύνους για τη σωματική ακεραιότητα των παιδιών ενέχουν ορισμένες παιδικές χαρές και στα Τρίκαλα. Σύμφωνα με καταγγελίες πολιτών σε μερικές παιδικές χαρές μπορεί να αποβεί μοιραίο. Τα όργανα αναρρίχησης, η τσουλήθρα και οι κούνιες φαίνεται να είναι τα πλέον υπεύθυνα όργανα πρόκλησης ατυχημάτων από πλευράς εξοπλισμού, λιγότερο δε η αμέλεια από μέρους των γονέων, σύμφωνα με πρόσφατη μελέτη του ΚΕΠΠΑ (Κέντρο Έρευνας και Πρόληψης Παιδικών Ατυχημάτων (<http://www.trikaland.gr/200811127080/eidiseis/topika/paidikes-xares-trikalon-kounia-pou-tis-kounage.html>)).

Στην εφημερίδα «Η Έρευνα» στις 8/7/2007 αναφέρεται σχετικά πως την πόλη των Τρικάλων δεν υπάρχει παιδική χαρά που να έχει δάπεδο κατάλληλο, ώστε ακόμη και αν πέσει κάποιο παιδί να μην χτυπήσει άσχημα. Οι περισσότερες έχουν χώμα ή χαλίκια. Δεν υπάρχει παιδική χαρά που να έχει γκαζόν, για να μη αναφερθούμε στην σύγχρονη τάση, που θέλει τις παιδικές χαρές κατασκευασμένες με ειδικό δάπεδο, ασφαλές σε περίπτωση που κάποιο παιδάκι πέσει. Επίσης, οι περισσότερες παιδικές χαρές βρίσκονται σε πλατείες και λειτουργούν χωρίς να είναι περιφραγμένες, με αποτέλεσμα τα περισσότερα παιδιά να εκτίθενται καθημερινά σε κινδύνους. Πέραν τούτου, οι παιδικές χαρές των Τρικάλων δεν συντηρούνται. Έτσι, ούτε καν οι κούνιες που υπάρχουν στις παιδικές χαρές είναι ασφαλείς (Κουτσογιάννη, 2008).

Έρευνα που έχει πραγματοποιήσει το Εργαστήριο Οικολογίας και Προστασίας Περιβάλλοντος του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών («Τα Νέα» 22-7-2003) σε περίπου 50 παιδικές χαρές της Αθήνας δείχνει ότι ελάχιστες πληρούν τις προδιαγραφές για να προστατεύεται η υγεία των παιδιών από τη ρύπανση. Ελάχιστοι από τους χώρους διαθέτουν σκιά, οπότε τα παιδιά παίζουν το καλοκαίρι κάτω από τον καυτό ήλιο, ενώ πολύ λίγες παιδικές χαρές έχουν πόσιμο νερό (<http://www.qualitynet.gr/displayITM1.asp?ITMID=50355>).

Το Μάιο του 2009 παρουσιάστηκε το νέο θεσμικό πλαίσιο για τις παιδικές χαρές στην Ελλάδα. Σύμφωνα με το ΦΕΚ Β 931/18.5.2009 προβλέπεται τότε ένας χώρος κρίνεται κατάλληλος, ώστε να δημιουργηθεί μια παιδική χαρά, ορίζεται πώς πρέπει να σχεδιάζεται μία παιδική χαρά, ακολουθώντας τις αρχές του αειφόρου σχεδιασμού καθώς επίσης και τι πρέπει να διαθέτει. Τίθενται σύγχρονα πρότυπα ασφαλείας για τον εξοπλισμό, τα όργανα και τις κατασκευές της παιδικής χαράς, τα οποία πιστοποιούνται από τον ΕΛ.Ο.Τ.. Ακόμη, καθορίζονται ειδικές προδιαγραφές ασφαλείας για μικρές και μεγάλες παιδικές χαρές και πιστοποιείται η καταλληλότητα, με ειδικό σήμα. Σημαντικό είναι ότι λαμβάνεται ειδική μέριμνα για τα παιδιά με αναπηρίες. Τέλος, καθιερώνεται υποχρεωτικός ορισμός υπευθύνου από τη δημοτική αρχή για τη σωστή λειτουργία και συντήρηση της παιδικής χαράς ενώ προβλέπεται λειτουργία τριμελούς Επιτροπής Ελέγχου Παιδικών Χαρών σε κάθε νομό, με απόφαση του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας.

4. ΑΤΥΧΗΜΑΤΑ ΣΤΟΥΣ ΠΑΙΧΝΙΔΟΤΟΠΟΥΣ

Το μεγαλύτερο μέρος της έρευνας μέχρι σήμερα σχετικά με τους τραυματισμούς και τις μεθόδους ελέγχου των ατυχημάτων στους παιχνιδότοπους έχει εστιαστεί στα προβλήματα με τους διάφορους τύπους εξοπλισμών και επιφανειών. (U.S. Public Interest Research Group, 2000). Τα αποτελέσματα συγχέονται συχνά από μεταβλητές όπως οι ηλικίες των παιδιών, η επίβλεψη, το ύψος του εξοπλισμού και οι κίνδυνοι της επιφάνειας. Ακόμα κι αν πολλοί από αυτούς τους παράγοντες συμβάλλουν πιθανώς στους τραυματισμούς των παιδιών στις παιδικές χαρές, καμία μελέτη δεν έχει μετρήσει τα αποτελέσματα της διδασκαλίας «Αγωγής ασφάλειας» στους μαθητές, την ασφαλή και αποδεκτή συμπεριφορά στα διαλείμματα και τον αντίκτυπό της στη μείωση τραυματισμών στις παιδικές χαρές (Μπότσογλου, 2001). Μια μελέτη πρότεινε τη δημόσια ευαισθητοποίηση στους κινδύνους των παιδικών χαρών, καθιερώνοντας μέτρα ελέγχου των κινδύνων, όπως εκπαίδευση για τα παιδιά και το προσωπικό, και αναγνωρίζοντας το αναπόφευκτο των κινδύνων όταν τα παιδιά παίζουν (Ball & King, 1991).

4.1 Αίτια ατυχημάτων

Οι πτώσεις από τον εξοπλισμό αναρρίχησης εμπλέκονται στο μεγαλύτερο αριθμό τραυματισμών σε παιχνιδότοπους. Η σοβαρότητα των τραυματισμών από τέτοιο εξοπλισμό έχει αποδειχθεί σε μια κλινική μελέτη που βρήκε ότι το 46% των παιδιών που τραυματίστηκαν ήταν απαραίτητη η εγχείρηση (Waltzman, Shannon, Bowen, 1999). Δεν είναι γνωστό εάν το ποσοστό τραυματισμών σε αυτόν τον εξοπλισμό είναι υψηλότερο επειδή χρησιμοποιείται συχνότερα από τον υπόλοιπο εξοπλισμό ή επειδή είναι πιο επικίνδυνος. Η πρόληψη τραυματισμών στις παιδικές χαρές έχει εστιάσει στο ύψος του εξοπλισμού και στις αποτελεσματικότερες επιφάνειες που θα απορροφήσουν την ενέργεια της πτώσης ενός παιδιού.

Οι τραυματισμοί από τις πτώσεις αποτελούν περίπου το 75% των θανάτων από πτώση στις παιδικές χαρές περιλαμβάνοντας και τα χτυπήματα στο κεφάλι (Swartz, 1992). Οι πτώσεις είναι συνήθως στην επιφάνεια του εδάφους κάτω από τον εξοπλισμό παρά από ένα μέρος του εξοπλισμού σε ένα άλλο (US CPSC, 1991).

Οι Macarthur et al. (2000) εξέτασαν τη δριμύτητα των τραυματισμών, που συνδέθηκαν με τις πτώσεις από τον εξοπλισμό παιδικών χαρών, και διαπίστωσαν ότι οι σοβαρότεροι τραυματισμοί προέκυψαν από τις πτώσεις από κρεμάμενο εξοπλισμό, όπως οι παιχνιδοκατασκευές αναρρίχησης. Ομοίως, οι Laforest et al.(2001) διαπίστωσαν ότι το ύψος του εξοπλισμού και η επιφάνεια κάτω από τον εξοπλισμό σχετιζόταν άμεσα με τη σοβαρότητα του τραυματισμού.

Διάφορες μελέτες έχουν συνδέσει τα ατυχήματα και την επιφάνεια του εδάφους. Στη μελέτη των Petridou, Sibert, Dedoukou, Skalkidis and Trichopoulos (2002), η απορροφητική ιδιότητα του υλικού επιφάνειας των παιδικών χαρών βρέθηκε να είναι ιδιαίτερα σημαντική για τους τραυματισμούς στο κεφάλι και σε μικρότερη έκταση για τα σπασίματα. Εντούτοις, μια μελέτη που έγινε στο St.Louis κατέληξε ότι τα πριονίδια είναι η καλύτερη επιφάνεια παιδικών χαρών, κάτω από ποικίλες περιβαλλοντικές συνθήκες, λόγω της απορρόφησης κραδασμού υπό τις πτώσεις (Lewis, Naunheim, Standeven & Naunheim, 1993).

Άλλες μελέτες έχουν ερευνήσει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του εξοπλισμού των παιδικών χαρών σε σχέση με την πιθανότητα ή τη σοβαρότητα των τραυματισμών. Όπως αναμένεται, το ύψος του εξοπλισμού έχει αποδειχθεί να είναι ένας σημαντικός παράγοντας (Macarthur, Hu & Wesson 2000). Η σχέση μεταξύ του ύψους της πτώσης και του τραυματισμού έχει επιβεβαιωθεί από διάφορες μελέτες. Βρέθηκε σημαντική διαφορά στο ύψος μεταξύ των σοβαρών και μη τραυματισμών. Ο Briss (1994) και οι συνάδελφοι του βρήκαν τα ποσοστά τραυματισμών να είναι σημαντικά αυξημένα με το ύψος του πιο ψηλού κομματιού του εξοπλισμού στην παιδική χαρά.

Έχουν υπάρξει ιδιαίτερες βελτιώσεις στο σχέδιο του εξοπλισμού παιδικών χαρών κατά τη διάρκεια των ετών. Οι κούνιες, για παράδειγμα, είχαν καθίσματα που απορροφούσαν τους κραδασμούς και κατάλληλη περίφραξη για να αποτρέψει τα παιδιά να πέφτουν πάνω τους. Αυτό

είχε ως αποτέλεσμα οι κούνιες να είναι μεταξύ των ασφαλέστερων κομματιών του εξοπλισμού στην παιδική χαρά. Από την άλλη πλευρά, οι σκάλες φαίνονται να προσφέρουν αυξημένους κινδύνους για τα παιδιά. Αυτό πιθανότατα συμβαίνει λόγω της δύναμης που απαιτείται από το πάνω μέρος του σώματος για να τα χρησιμοποιήσουν (Norton, Nixon & Sibert, 2004).

Το ύψος από το οποίο ένα παιδί μπορεί να πέσει, η επιφάνεια πτώσης και η αλληλεπίδραση των δύο έχει προσδιοριστεί πως συμβάλλει στον τραυματισμό που σχετίζεται με τον εξοπλισμό παιδικών χαρών. Τα πρότυπα στις ΗΠΑ, τον Καναδά και την Αυστραλία, αναγνωρίζουν έναν δεσμό μεταξύ των δύο και έχουν δημιουργήσει τα πρότυπα για τη μέτρηση των ιδιοτήτων μείωσης της δύναμης σύγκρουσης διαφορετικών επιφανειών. Αυτή η προσέγγιση έχει το πλεονέκτημα της αντικειμενικής μέτρησης ή/και της μεταφοράς της συζήτησης από την καταλληλότητα των διαφορετικών τύπων μετακινούμενων επιφανειών προς αυτό που είναι ένα κατάλληλο επίπεδο μέτρησης για να αποτρέψει ή να μειώσει τον τραυματισμό (Norton et al., 2004). Ο Chalmers (1999) υπολόγισε ότι περίπου το 10% των επισκέψεων στο νοσοκομείο μετά από τον τραυματισμό σε παιδικές χαρές αποδόθηκαν στις επιφάνειες, ενώ το 5.6% αποδόθηκαν στην αλληλεπίδραση μεταξύ της επιφάνειας και του ύψους του εξοπλισμού.

Τα στοιχεία που συλλέχθηκαν από έρευνα γονέων ανέφεραν τους φυσικούς και τους συμπεριφοριστικούς κινδύνους (καμία επίβλεψη) ως παράγοντες που απείλησαν την ασφάλεια των παιδικών χαρών στις γειτονιές τους (Larague, Barlow, Davidson, & Welborn, 1994).

Στην περιοχή της Αθήνας πραγματοποιήθηκε μια μελέτη που σύγκρινε τη μορφή ατυχημάτων και τραυματισμών στις δημόσιες και ιδιωτικές παιδικές χαρές. Στην Ελλάδα, οι δημόσιες παιδικές χαρές είναι εκείνες που είναι δωρεάν. Περιλαμβάνουν εκείνες που ανήκουν στα τοπικά συμβούλια, τα σχολεία, τα δημόσια κέντρα ημερήσιας φροντίδας και τους χώρους διακοπών. Οι δημόσιες παιδικές χαρές έχουν ελάχιστο προσωπικό και η επίβλεψη των παιδιών στηρίζεται στους γονείς ή τους φύλακες. Περιέχουν άφθονο εξοπλισμό και σε γενικές γραμμές είναι κακοδιατηρημένες, όπως φαίνεται σε μια πρόσφατη έρευνα για τις παιδικές χαρές στις αγροτικές και αστικές περιοχές της Ελλάδας. Αντίθετα, οι παιδικές χαρές θεωρούνται ως ιδιωτικές

όταν απαιτείται πληρωμή ή όταν οι γονείς χρησιμοποιούν τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες του κτιρίου/του χώρου στο οποίο η παιδική χαρά ανήκει (Petridou, Sibert, Dedoukou, Skalkidis & Trichopoulos, 2002)

Η αντίθεση μεταξύ των δημόσιων και ιδιωτικών παιδικών χαρών στην Ελλάδα επιτρέπει μια εκτίμηση του αριθμού των τραυματισμών που μπορούν να αποτραπούν από ένα καλύτερο περιβάλλον (Petridou et al., 2002)

Αυτή η έρευνα έδειξε ότι οι δημόσιες παιδικές χαρές είναι γενικά λιγότερο ασφαλείς από τις ιδιωτικές. Η διαφορά ασφάλειας θα μπορούσε ενδεχομένως να εξηγηθεί σε σχέση με την ύπαρξη συγκεκριμένου εξοπλισμού (κούνια, τσουλήθρα, τραμπάλα, πλαίσιο αναρρίχησης) ή ακόμα από την αφθονία μετακινούμενων πετρών που συνδέονται συχνά με τα ατυχήματα και βρίσκονται συχνότερα στις δημόσιες απ' ό, τι στις ιδιωτικές παιδικές χαρές (Petridou et al., 2002).

4.2 Απειλές για τις παιδικές χαρές

Η μελέτη του καθηγητή Ball (2002) και του πανεπιστημίου Middlesex για τη διοίκηση υγείας και ασφάλειας, δείχνει διάφορες απειλές στις παιδικές χαρές και ως εκ τούτου στα παιδιά, οι οποίες πρέπει να ληφθούν πολύ σοβαρά υπόψη. Αυτές παρουσιάζονται με διάφορες μορφές. Πρώτη στον κατάλογο, βρίσκεται η παροχή παιχνιδιού. Στοιχεία, βασισμένα στις παρατηρήσεις έμπειρων ανώτερων υπαλλήλων τοπικών αρχών, συμβουλων παιχνιδιού και αντιπρόσωπων βιομηχανίας στην Αμερική και την Ευρώπη, τονίζουν ότι ο αριθμός των εγκαταστάσεων έχει μειωθεί σε μερικές περιοχές κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας. Κύρια αίτια θεωρούνται το κόστος και η ευθύνη.

Το να «ξεφορτωθούν» ορισμένες κατηγορίες εξοπλισμού είναι ήδη κοινή πρακτική. Αυτό δε γίνεται απαραίτητα επειδή είναι επικίνδυνες, αλλά απλά επειδή ανήκουν σε μια κατηγορία εξοπλισμού όπου συγκεκριμένοι τύποι ή εμπορικά σήματα αποδείχθηκε ότι προκαλούν τραυματισμούς. Φυσικά, μείωση της παροχής παιχνιδιού δεν είναι απαραίτητα καταστρεπτική, εάν

γίνεται με έναν προγραμματισμένο τρόπο και δεν οδηγεί στο κλείσιμο των παιχνιδότοπων γιατί τότε τα αποτελέσματα είναι άσχημα. Πιο συγκεκριμένα, το κλείσιμο ενός παιχνιδότοπου, στερεί τα παιδιά από τις κοινωνικές, ψυχολογικές και αναπτυξιακές ευκαιρίες που παρέχονται από τις παιδικές χαρές και τα παιδιά θα μετατοπιστούν για να παίξουν σε άλλες περιοχές που μπορούν να είναι πιο επικίνδυνες.

Η δεύτερη πηγή απειλής είναι η επίδραση του σχεδίου των παιδικών χαρών, του σχεδίου εξοπλισμού και των επεμβάσεων ασφάλειας πάνω στην αξία παιχνιδιού (Ball, 2002). Αυτό είναι σημαντικό για διάφορους λόγους. Αρχικά, η αξία του παιχνιδιού είναι ο λόγος για τον οποίο οι παιδικές χαρές υπάρχουν. Συνεπώς, οποιεσδήποτε προτεινόμενες επεμβάσεις που επηρεάζουν την αξία του παιχνιδιού πρέπει να αξιολογηθούν πριν από τις συστάσεις για την εφαρμογή τους. Δεύτερον, αν και η αξία του παιχνιδιού δεν μετριέται εύκολα, μια από τις διαστάσεις της είναι το ενδιαφέρον που η δραστηριότητα έχει για τα παιδιά. Η απώλεια ενδιαφέροντος είναι πιθανό να είναι σημαντική, μεταξύ άλλων, επειδή τα παιδιά θα ξοδέψουν το χρόνο τους αλλού, όπου ασχολούνται ενδεχομένως και με πιο επικίνδυνες δραστηριότητες (Ball, 2002).

Τρίτον, υπάρχει μια άποψη ότι ο κίνδυνος είναι σημαντικός στις παιδικές χαρές και πρέπει να αποτελεί ένα εγγενές συστατικό. Όπως καταγράφεται στο 'Best Play', «το παιχνίδι είναι ένα βασικό στοιχείο στα παιδιά για να μάθουν να εκτιμούν, να αξιολογούν και να διατρέχουν τους υπολογισμένους κινδύνους, οι οποίοι είναι θεμελιώδεις στην ανάπτυξη της εμπιστοσύνης και των δυνατοτήτων στην παιδική ηλικία. Τα παιδιά αναζητούν τις ευκαιρίες για να διακινδυνεύσουν και είναι ευθύνη του παιχνιδιού να δημιουργήσει ενδιαφέροντα περιβάλλοντα με τους κατάλληλους κινδύνους» (Ball, 2002, σελ. 71).

Η λέξη «πρόκληση» μερικές φορές εξισώνεται με τη λέξη «κίνδυνος» (ρίσκο) στο σχέδιο των παιδικών χαρών. Δεν έχουν όμως την ίδια σημασία. Σύμφωνα με το λεξικό, μια πρόκληση είναι μια δοκιμή ή ένας διαγωνισμός, κάτι που υπερνικά, ενώ ο κίνδυνος ορίζεται ως μια πιθανότητα τραυματισμού ή απώλειας. Αυτό είναι μια σημαντική διάκριση. Γελοειμένου να υπάρξει η πρόκληση, κάποιος πρέπει να αυξήσει την πολυπλοκότητα ενός στόχου αλλά όχι

απαραίτητα να αυξήσει και την πιθανότητα του κινδύνου (ατυχήματος) (Hudson &Thompson, 2001).

Ο Stutz (Ball, 2002 σελ.71) συμβουλεύει «Εάν τα παιδιά μαθαίνουν να διαχειρίζονται τους κινδύνους σε μικρές καταστάσεις, είναι λιγότερο πιθανό να αναμιχθούν σε σοβαρές αργότερα, επειδή έχουν μάθει μέσω της εμπειρίας τι να περιμένουν και πώς να φροντίσουν τον εαυτό τους». Η Heseltine (στο Ball, 2002, σελ.71), που ίσως έχει επισκεφτεί περισσότερες βρετανικές παιδικές χαρές από οποιονδήποτε άλλον, αναφέρει ότι: «Πέρυσι κάναμε μια ποιοτική άσκηση παιδικών χαρών για μια αστική περιοχή - οι παιδικές χαρές ήταν άριστες στην ασφάλεια, την κατασκευή και τη συντήρηση. Ανταποκρίθηκαν σε όλα τα σχετικά πρότυπα - και ήταν συνολικά άχρηστες από άποψη παιχνιδιού και ανάπτυξης των παιδιών».

Κάποιος πρέπει να καταλάβει την πρόκληση ή το στόχο που παρουσιάζεται στο παιδί, και κατόπιν να εργαστεί για να αυξήσει την πολυπλοκότητά του με εξελικτικά κατάλληλους τρόπους. Παραδείγματος χάριν, εάν ο στόχος είναι η ισορροπία, τότε βάζοντας ένα μικρό παιδί να περπατήσει σε μια ευθεία γραμμή είναι μια πρόκληση. Δεδομένου ότι το παιδί είναι σε θέση να ελέγξει το σώμα του μέσα στο χώρο, η πολυπλοκότητα αυτού του στόχου μπορεί να αυξηθεί με την αύξηση της γραμμής από το έδαφος (δηλαδή μια δοκό ισορροπίας). Είναι το επόμενο βήμα που χαρακτηρίζει τη διαφορά μεταξύ της πρόκλησης και του κινδύνου. Σε αυτό το σημείο, πολλοί άνθρωποι θα υπέθεταν ότι το επόμενο βήμα θα ήταν να αυξηθεί το ύψος της δοκού ισορροπίας πάρα πολύ. Εντούτοις, αυτό αυξάνει μόνο τον κίνδυνο, όχι την πολυπλοκότητα, του στόχου, καθώς πέφτοντας από μεγάλο ύψος αυξάνεται σημαντικά η πιθανότητα ενός τραυματισμού. Μάλλον, για να αυξήσει κανείς την πολυπλοκότητα του στόχου, μπορεί να αλλάξει το μήκος της γραμμής, τις γωνίες, να περπατήσει στις μύτες των ποδιών ή σε πέτρες. Το βασικό είναι, πως το ύψος χρησιμεύει μόνο στο να αυξήσει τον κίνδυνο και όχι την πολυπλοκότητα του στόχου (Hudson &Thompson, 2001).

Η τρίτη απειλή που περιγράφεται είναι ότι το παράδειγμα τίθεται από το παρόν σύστημα. Οποιοδήποτε ατύχημα σε μια παιδική χαρά οδηγεί πιθανότερα σε νομική διαδικασία. Στα

δικαστήρια, η εξάλειψη των κινδύνων αξιολογείται συνήθως βάσει της συμμόρφωσης με τα πρότυπα (Ball, 2002).

Σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε το 2002 (Fise, Morrison & Weintraub) σε εθνικό επίπεδο για την ασφάλεια στις δημόσιες παιδικές χαρές από τη δημόσια ερευνητική ομάδα και την καταναλωτική ομοσπονδία της Αμερικής προέκυψαν συγκεντρωτικά τα παρακάτω αποτελέσματα:

- Το 80% από τις 1.024 παιδικές χαρές που ερευνήθηκαν στερούνταν την κατάλληλη προστατευτική επιφάνεια. Η προστατευτική επιφάνεια είναι ο κρισιμότερος παράγοντας ασφάλειας στις παιδικές χαρές επειδή περίπου το 75% όλων των τραυματισμών προκαλούνται από τις πτώσεις.

- Το 31% από τις τσουλήθρες και του εξοπλισμού αναρρίχησης που ερευνήθηκε δεν είχαν μια επαρκή ζώνη πτώσης κάτω και γύρω από τον εξοπλισμό παιχνιδιού. Άλλος εξοπλισμός και εμπόδια αποτελούν κινδύνους για τα παιδιά.

- Το 13% των παιδικών χαρών με κούνιες είχαν καθίσματα που αποτελούνταν από ξύλο, μέταλλο ή άλλο άκαμπτο υλικό, το οποίο αυξάνει τη δριμύτητα του τραυματισμού εάν υπάρξει σύγκρουση.

- Το 27% των παιδικών χαρών με κούνιες είχε κάποιες κούνιες που είτε ήταν πάρα πολύ κοντά μεταξύ τους είτε κοντά στα στηρίγματα, γεγονός που αυξάνει τον κίνδυνο ένα παιδί να χτυπήσει από μια κινούμενη κούνια.

- Σε 34% των παιδικών χαρών, βρέθηκαν ακατάλληλα ανοίγματα στον εξοπλισμό παιχνιδιού που αποτελούν κίνδυνο παγίδευσης και μπορεί να οδηγήσει στο στραγγαλισμό.

- Σε 38% των παιδικών χαρών βρέθηκαν προεξοχές που αποτελούν κινδύνους εμπλοκής ρούχων. Αυτός ο αριθμός το 1996 ήταν 47%.

- Το 38% των παιδικών χαρών είχε απαράδεκτα επικίνδυνο εξοπλισμό, όπως οι αλυσίδες, τα σκοινιά και οι κρίκοι.

- Το 47% όλων των παιδικών χαρών είχε ξεφλουδισμένο χρώμα στις επιφάνειες εξοπλισμού.

Οι τραυματισμοί αντιπροσωπεύουν την κύρια αιτία θνησιμότητας και μια πηγή σημαντικής νοσηρότητας στα παιδιά σε όλο τον κόσμο. Ένα αρκετά μεγάλο και αυξανόμενο μέρος των δραστηριοτήτων των παιδιών, κυρίως εκείνων που ζουν στα αστικά κέντρα, πραγματοποιείται στις παιδικές χαρές που δημιουργήθηκαν για να παρέχουν ένα ελεγχόμενο, προστατευμένο και εποπτευόμενο περιβάλλον στο οποίο τα παιδιά θα μπορούσαν να κοινωνικοποιηθούν και να αναπτύξουν τις δεξιότητές τους. Οι παιδικές χαρές είναι γενικά ασφαλέστερες από το δρόμο, αλλά ο ελεύθερος χρόνος που ξοδεύεται σε αυτές δεν είναι χωρίς κίνδυνο. Το δίλημμα είναι πώς να κρατηθούν οι παιδικές χαρές ελκυστικές για τα παιδιά συμβάλλοντας στην ανάπτυξη των φυσικών δεξιοτήτων τους μέσω της σωματικής δραστηριότητας, χωρίς συμβιβασμό της ασφάλειας (Petridou et al., 2002).

5. ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΠΑΙΧΝΙΔΟΤΟΠΩΝ

Σύμφωνα με έρευνες, κάθε έτος υπολογίζεται ότι περισσότερα από 200.000 παιδιά προσχολικής και σχολικής ηλικίας τραυματίζονται στις Ηνωμένες Πολιτείες σε ατυχήματα στις παιδικές χαρές (Hudson et.al., 2000). Σύμφωνα με τον Wallach (στο Waltzman, Shannon, Bowen, Bailey, 1999) το σημαντικότερο στοιχείο στο σχέδιο των παιδικών χαρών είναι να δίνει τις δυνατότητες για όσο το δυνατόν περισσότερη διασκέδαση με όση ασφάλεια είναι απαραίτητη. Οι φόβοι των γονέων για την ασφάλεια των παιδιών τους αναφέρονται μερικές φορές ως αιτία που δεν παρέχονται στα παιδιά οι κατάλληλες ευκαιρίες παιχνιδιού. Μερικοί γονείς ανησυχούν περισσότερο και αμφιβάλλουν για το αν πρέπει τα παιδιά τους να εκτεθούν σε έναν δεδομένο κίνδυνο. Εντούτοις, οι περισσότεροι γονείς γνωρίζουν καλά ότι τα παιδιά τους πρέπει να μάθουν πώς να μεταχειρίζονται πολλούς τύπους προκλητικών καταστάσεων καθώς μεγαλώνουν και μερικοί ενθαρρύνουν τα παιδιά να διατρέξουν μεγαλύτερους κινδύνους στις παιδικές χαρές απ' ότι χωρίς τέτοια υποστήριξη (Ball, 2002).

Το ενδιαφέρον για την προώθηση της ασφάλειας στις παιδικές χαρές οδήγησε ορισμένες χώρες στη διαμόρφωση προτύπων προκειμένου να αποτρέψουν τους σοβαρούς τραυματισμούς και να απομακρύνουν τους κινδύνους (Standards Association of Australia, 1981; Standards Association of New Zealand, 1986; British Standards Institution, 1986; Canadian Standards Association, 1990; American Society for Testing and Materials [ASTM], 1993) (Robitaille, Laforest, Lesage & Dorval, 2000). Δεν πρέπει ωστόσο να παραλείψουμε και το πρόσφατο ελληνικό θεσμικό πλαίσιο για τις παιδικές χαρές των δήμων και κοινοτήτων (ΦΕΚ Β 931/18.5.2009 Αριθμ. 28492).

Υπάρχουν τρία κύρια ζητήματα σχετικά με τη δημιουργία ασφαλών περιβαλλόντων: ο ρόλος των παιδιών, η μεταβαλλόμενη φύση του παιχνιδιού και η ποιότητα του παιχνιδιού. Πρέπει να υπάρξει μια ισορροπία μεταξύ της ανάγκης για ασφάλεια και της ανάγκης για ανεξάρτητο παιχνίδι. Για πολλούς ενήλικες, το ασφαλές παιχνίδι παρέχεται άμεσα μέσω των κανόνων, έμμεσα μέσω της νομοθεσίας και των οδηγιών.

Ο εξοπλισμός παιδικών χαρών πρέπει να ικανοποιήσει τις γνωστικές ανάγκες του περιέργου και αναπτυσσόμενου παιδιού. Με τη βοήθεια των προτύπων ασφάλειας και των οδηγιών, πρέπει να ελεγχθεί το σχέδιο και η κατασκευή του εξοπλισμού, η εγκατάσταση και η συντήρηση του προκειμένου να εξασφαλιστεί η ασφάλεια. Το πρόβλημα είναι, ότι δεν είναι εύκολο να προβλεφθεί πόσο δημιουργικά θα παίξουν τα παιδιά σ' αυτόν. Ενώ η Wallach (στο Waltzman et al., 1999) επισημαίνει τη σημασία των οδηγιών ασφάλειας για τις παιδικές χαρές, υπογραμμίζει παράλληλα και τη σημασία της διασκέδασης και της απόλαυσης. Έδειξε ότι το ασφαλέστερο παιχνίδι δε σημαίνει πάντα και επιθυμητό παιχνίδι. Σύμφωνα με τον Wilkinson (2001) το σημαντικότερο στοιχείο στο σχέδιο του εξοπλισμού των παιδικών χαρών είναι να παρασχεθούν τόσο οι ασφαλείς όσο και οι υπαίθριες ευκαιρίες διασκέδασης.

Η National Programme for Playground Safety (NPPS) στις Ηνωμένες πολιτείες της Αμερικής θεωρεί ότι υπάρχουν ορισμένες περιοχές που καλύπτουν την ασφάλεια των παιδιών σε μια παιδική χαρά. Η επίβλεψη, ο κατάλληλος χωρισμός του παιχνιδότοπου σύμφωνα με τις ηλικίες

και η επιλογή του ανάλογου εξοπλισμού, τα υλικά της επιφάνειας, το ύψος του εξοπλισμού, οι ζώνες χρήσης και η συντήρηση είναι σημαντικοί παράγοντες ασφάλειας. Πιο συγκεκριμένα:

α) **Επίβλεψη.** Η παιδική χαρά πρέπει να σχεδιαστεί έτσι ώστε ένας επόπτης να μπορεί να παρατηρήσει τα παιδιά στον εξοπλισμό. Πολλές φορές, τα παιδιά βρίσκονται στην παιδική χαρά χωρίς επίβλεψη. Μια παιδική χαρά όμως χωρίς επίβλεψη είναι μια παιδική χαρά επικίνδυνη γιατί πάνω από τα μισά ατυχήματα συμβαίνουν όταν τα παιδιά καθώς τρέχουν πέφτουν πάνω σε αντικείμενα. Είναι συχνά δύσκολο να αποτραπούν τα παιδιά από το να χτυπήσουν στο παιχνίδι, αλλά ένα προσεκτικό μάτι και μια ευγενής προειδοποίηση θα μπορούσαν να τα σώσουν από ένα γρατσουνισμένο γόνατο, ένα μαυρισμένο μάτι ή ένα σπασμένο πόδι. Επιπλέον, όταν συμβαίνει ένα ατύχημα, το παιδί θα λάβει τις πρώτες βοήθειες πολύ γρηγορότερα σε μια κατάλληλα εποπτευομένη παιδική χαρά από μια περιοχή παιχνιδιού που είναι κακώς εποπτευομένη ή χωρίς επίβλεψη (Hudson, Thompson, Cechota & Mack, 2002). Οι επόπτες μπορούν επίσης να βοηθήσουν τα παιδιά να κάνουν τις κατάλληλες επιλογές.

Ατυχήματα συμβαίνουν ακόμη κι όταν τα παιδιά αλληλεπιδρούν το ένα με το άλλο - η αλληλεπίδραση μπορεί να οδηγήσει σε σύγκρουση και πάλη. Οι επόπτες μπορούν να είναι κοντά στην κατάσταση και να αποτρέψουν μια άσχημη εξέλιξη. Είναι σημαντικό να γίνει κατανοητό ότι όταν τα παιδιά είναι έξω στην παιδική χαρά, απελευθερώνουν ενέργεια. Η κραυγή, το άλμα, το τρέξιμο και το κύλισμα είναι αποδεκτές μορφές συμπεριφοράς στην παιδική χαρά ενώ το χτύπημα, το δάγκωμα και η κλοτσιά όχι (Hudson, Thompson, Cechota, Mack, 2002). Η επίβλεψη απαιτεί το άτομο να είναι σε θέση να δει και να κινηθεί μέσα στην περιοχή του παιχνιδότοπου. Κατά συνέπεια, ένα σχέδιο για τη επίβλεψη περιλαμβάνει το χωρισμό του εξοπλισμού, την οργάνωση του χώρου έτσι ώστε ο ενήλικας και το παιδί να έχουν οπτική επαφή και τις ζώνες για το παιχνίδι. Ο βασικός σκοπός της επίβλεψης είναι να εξασφαλιστεί η ασφάλεια και να εστιάσει στην πρόληψη τραυματισμών.

β) **Ηλικία.** Οι ανάγκες των παιδιών αλλάζουν ανάλογα με την ηλικία. Ταυτόχρονα αλλάζουν και οι προτιμήσεις τους για τον τύπο παιχνιδιού. Στη βιβλιογραφία υπάρχει ασάφεια και αντιφάσεις

ως προς το ποιες ηλικιακές ομάδες εννοούμε όταν μιλάμε για παιχνιδότοπους. Οι ηλικίες 1-5 ετών και 6-12 ετών αναφέρονται από όλους τους ασχολούμενους με το θέμα. Έχουν δημιουργηθεί δηλαδή δύο ομάδες με βάση την ηλικία: η προσχολική ηλικία όπου ανήκουν παιδιά ηλικίας 1 έως 5 ετών και η σχολική ηλικία με παιδιά 6 έως 12 ετών.

Μια έρευνα του NPPS (Hudson, Mack & Thompson, 2000) διαπίστωσε ότι η πλειοψηφία των δημόσιων παιχνιδότοπων είναι σχεδιασμένοι για τις ηλικίες από 2-12. Με άλλα λόγια, οι υπεύθυνοι πάρκων και αναψυχής φαίνονται να υιοθετούν την αρχή «ένα μέγεθος κάνει για όλους». Κάνοντας όμως αυτό, βάζουν τα παιδιά σε κίνδυνο. Ένα παιδί 4 ετών και ένα παιδί 8 ετών διαφέρουν από άποψη σωματικής δύναμης, αντοχής και ικανότητας. Επίσης, γονείς και παιδιά πάρα πολύ συχνά υπερεκτιμούν τις φυσικές τους ικανότητες (Hudson & Thompson, 2001).

Τα μικρότερα παιδιά επωφελούνται περισσότερο από τις παιχνιδοκατασκευές –για την ανάπτυξη κοινωνικών σχέσεων- ενώ τα μεγαλύτερα παιδιά θέλουν περισσότερο χώρο για τρέξιμο, ποδήλατο κλπ. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να λαμβάνεται ώστε τα μικρότερα παιδιά –νήπια τα οποία ακόμη δεν έχουν αναπτύξει πλήρη άνεση στην κίνηση- να μην βρίσκονται μέσα στον χώρο κίνησης-παιχνιδιού των μεγαλύτερων παιδιών γιατί μπορεί να συμβούν ατυχήματα.

Ο Frost (1997) υποστηρίζει ότι το παιδί προσχολικής ηλικίας διαφέρει από το μικρότερο παιδί στη φυσική εμφάνιση, στο ύψος και στο βάρος, στα επίπεδα δραστηριότητας, στην βελτίωση των μηχανικών δεξιοτήτων, στις διαδικασίες σκέψης και στη γνώση γεγονότων. Οι μηχανικές δεξιότητες του επιτρέπουν να αποκτήσει πρόσβαση σε προηγούμενες απαγορευμένες ή απρόσιτες τοποθεσίες. Τα παιδιά πρώτης σχολικής ηλικίας συμμετέχουν πρώτιστα στο κινητικό παιχνίδι, στο παιχνίδι φαντασίας και στο παιχνίδι με κατασκευές. Συνεπώς, οι παιδικές χαρές πρέπει να εξοπλιστούν με κατάλληλα υλικά και εξοπλισμό και να χωριστούν σε ζώνες για τέτοιο παιχνίδι. Επιπλέον, τα επίπεδα ωριμότητάς και τα ενδιαφέροντα τους οδηγούν σε ένα αυξανόμενο ενδιαφέρον για τα οργανωμένα παιχνίδια όπως η καλαθοσφαίριση και το ποδόσφαιρο. Τα περισσότερα δημόσια σχολεία και οι δήμοι εστιάζουν αποκλειστικά στον εξοπλισμό για το παιχνίδι άσκησης και τα οργανωμένα παιχνίδια. Ο Frost (1997) πιστεύει ότι αυτό είναι μια σημαντική

παράλειψη, επειδή το παιδί στις μικρές τάξεις χρειάζεται συνεχή υποκίνηση παιχνιδιού για γνωστική, γλωσσική και κοινωνική ανάπτυξη καθώς επίσης και την ανάπτυξη της κινητικής ικανότητας.

Το πάθος του παιδιού των μεγαλύτερων τάξεων του δημοτικού για διαταγή αυξάνεται και επικρατούν τα οργανωμένα παιχνίδια με κανόνες, ειδικά για τα αγόρια. Αυτό, φυσικά, επισημαίνει την ανάγκη για ακόμα περισσότερους χώρους και εξοπλισμό, για ποικίλους τύπους παιχνιδιού, όπως το ποδόσφαιρο, η καλαθοσφαίριση, το σκέιτ-μπορντ και άλλα. Αν και τα παιδιά αυτά δεν παρουσιάζουν πλέον έντονο ενδιαφέρον για το φανταστικό παιχνίδι, το ενδιαφέρον για το κατασκευαστικό παιχνίδι και τις δραστηριότητες εργασίας/παιχνιδιού εξαρτάται κατά ένα μεγάλο μέρος από το εάν οι εγκαταστάσεις αποθήκευσης είναι διαθέσιμες για να στεγάσουν μια μεγάλη ποικιλία φορητών υλικών για να υποστηρίξουν αυτές τις μορφές παιχνιδιού και εάν οι ενήλικοι ηγέτες παιχνιδιού είναι διαθέσιμοι (Frost, 1997).

Μια σημαντική πτυχή για την οποία η Wardle (1998) μας ενημερώνει είναι ότι τα παιδιά σχολικής ηλικίας χρειάζονται ένα φυσικό χώρο για τον εαυτό τους και αυτός δεν πρέπει να περιλαμβάνει την περιοχή μικρότερων παιδιών. Μπορεί να είναι τελείως ξεχωριστός. Υποστηρίζει ότι τα παιδιά σχολικής ηλικίας δεν πρέπει ποτέ να χρησιμοποιήσουν τον εξοπλισμό των πιο μικρών παιδιών και το αντίθετο.

Σύμφωνα με τους Prellwitz & Tamm, (1999) οι σύγχρονες παιδικές χαρές χρησιμοποιούνται από τα παιδιά προσχολικής και σχολικής ηλικίας ενώ οι παιδικές χαρές περιπέτειας είναι κυρίως για τα μεγαλύτερα παιδιά. Παρέχουν την ελευθερία από τον κόσμο των ενηλίκων, και επομένως προσελκύουν τα παιδιά ηλικίας 10-12 ετών.

Ο κατάλληλος χωρισμός της παιδικής χαράς ανάλογα με τις ηλικίες είναι επομένως απαραίτητος για την ασφάλεια των παιδικών χαρών. Αυτό σημαίνει ότι ο εξοπλισμός πρέπει να σχεδιαστεί για ηλικίες παιδιών που θα τον χρησιμοποιήσουν. Η παιδική χαρά πρέπει να σχεδιαστεί για να επιτρέψει στα παιδιά να αναπτύξουν βαθμιαία και να ασκήσουν τις δεξιότητές τους με την παροχή μιας σειράς κλιμακωτών προκλήσεων. Οι προκλήσεις πρέπει να είναι κατάλληλες για κάθε

ηλικία και να είναι τέτοιες που το παιδί να μπορεί να αντιληφθεί και να επιλέξει να αναλάβει. Κατά συνέπεια σε έναν παιχνιδότοπο πρέπει να υπάρχουν χωριστές και ευδιάκριτες περιοχές κατάλληλες για κάθε ηλικία (Wadell, 2001). Είναι σημαντικό να διαιρεθεί η περιοχή του παιχνιδότοπου σε τμήματα κατάλληλα για διαφορετικές ηλικίες παιδιών.

Ο εξοπλισμός παιχνιδιού για παιδιά ηλικίας δύο έως πέντε είναι εξελικτικά διαφορετικός από τον εξοπλισμό που σχεδιάζεται για παιδιά πέντε έως δώδεκα ετών. Η μίξη των δύο τύπων εξοπλισμών σημαίνει ότι ο επόπτης θα πρέπει να καθοδηγεί τα παιδιά να χρησιμοποιήσουν τον κατάλληλο εξοπλισμό για το αναπτυξιακό ηλικιακό τους επίπεδο. Ένα παιδί 4 ετών δεν έχει αναπτύξει ακόμα τη δύναμη του πάνω μέρους του σώματός του που απαιτείται για να χρησιμοποιήσει μια υπερυψωμένη σκάλα επιτυχώς. Δεν μπορεί να την ανέβει όλη χωρίς πτώση. Επιπλέον, δεν μπορεί να καταλάβει ότι ενδέχεται να μην είναι σε θέση να ανέβει ολόκληρο το μήκος της σκάλας (Hudson, Thompson, Cechota & Mack, 2002).

Οι αναπτυξιακές ανάγκες των παιδιών είναι επίσης ένας παράγοντας που πρέπει να ληφθεί υπόψη στο ηλικιακά κατάλληλο σχέδιο. Τα παιδιά αναπτύσσονται σταδιακά. Η δυνατότητα σκέψης ενός παιδιού 3 ετών είναι πολύ διαφορετική από τη δυνατότητα σκέψης ενός επτάχρονου παιδιού. Επιπλέον, τα παιδιά προσχολικής ηλικίας έχουν μικρότερο σωματικό μέγεθος από τα παιδιά της σχολικής ηλικίας. Είναι σημαντικό να εξεταστούν οι αναπτυξιακές ανάγκες και οι δυνατότητες των παιδιών κατά τον προγραμματισμό και το σχεδιασμό των ηλικιακά κατάλληλων παιδικών χαρών. Η διάταξη του εξοπλισμού μπορεί επίσης να περιορίσει ή να ενισχύσει την αξία του παιχνιδιού και την ασφάλεια των υπαίθριων περιβαλλόντων παιχνιδιού. Σε μια αλληλοσυνδεόμενη περιοχή παιχνιδιού τα παιδιά κινούνται εύκολα χρησιμοποιώντας τις εναλλασσόμενες διαδρομές (Hudson et al., 2002).

Εάν οι επαγγελματίες πάρκων και αναψυχής πιστέψουν ότι οι παιδικές χαρές πρέπει να ωφελήσουν τη φυσική ανάπτυξη των παιδιών, κατόπιν πρέπει να εμείνουν στις ασφαλείς αρχές του σχεδίου για να ολοκληρώσουν αυτόν τον στόχο. Αυτό σημαίνει έναν σαφή χωρισμό του εξοπλισμού σύμφωνα με την αναπτυξιακή ηλικία των χρηστών και την επιλογή του εξοπλισμού

που προβλέπει την προοδευτική ανάπτυξη της δύναμης, της αντοχής και της δυνατότητας (Hudson & Thompson, 2001).

Δυστυχώς λίγοι κατασκευαστές παιδικών χαρών έχουν σχεδιαστές που γνωρίζουν για την ανάπτυξη των παιδιών και τη συμπεριφορά τους. Εάν πρόκειται να αναπτύξουμε τις περιοχές παιχνιδιού που ικανοποιούν πραγματικά τις ανάγκες των παιδιών, πρέπει να γίνουν περισσότερες έρευνες και να δοθεί προσοχή στα χαρακτηριστικά αυτών (Hudson & Thompson, 2001).

Στην Ελλάδα οι χρήστες του παιχνιδιού στους παιδότοπους είναι κυρίως από 2-12 ετών. Συνεπώς οι παιδότοποι πρέπει να διαμορφωθούν λαμβάνοντας υπόψη τα ενδιαφέροντα και τις ανάγκες αυτών των ηλικιών και να διαφοροποιηθούν οι δραστηριότητες διασκέδασης για τους άνω των 13 ετών. Είναι λοιπόν απαραίτητος ο σχεδιασμός τέτοιων χώρων ανάλογα με τις ηλικιακές ομάδες.

γ) Επιφάνειες. Ο επόμενος τομέας είναι η επιφάνεια πτώσης. Η κατάλληλη επιφάνεια κάτω από και γύρω από τον εξοπλισμό καθορίζεται από τέσσερις παράγοντες: 1) κατάλληλα υλικά, 2) ύψος του εξοπλισμού, 3) βάθος των κινούμενων υλικών της επιφάνειας, και 4) τοποθέτηση των κατάλληλων υλικών στο επαρκές βάθος στη ζώνη χρήσης των παιδικών χαρών (Thompson, Hudson & Olsen, 2005). Σύμφωνα με τις οδηγίες του CPSC (1997) οι σκληρές επιφάνειες, όπως η άσφαλτος και το τσιμέντο είναι ακατάλληλα για τη χρήση κάτω και γύρω από τον εξοπλισμό οποιουδήποτε ύψους, εκτός αν απαιτούνται ως βάση για ένα υλικό που απορροφά τους κραδασμούς όπως το λαστιχένιο χαλί. Οι γήινες επιφάνειες, όπως το χώμα, δεν συστήνονται επειδή έχουν φτωχές απορροφητικές ιδιότητες κραδασμού. Ομοίως, η χλόη και το γρασίδι δεν συστήνονται επειδή οι περιβαλλοντικές συνθήκες μπορούν να μειώσουν την αποτελεσματικότητά τους στην απορρόφηση των κραδασμών κατά τη διάρκεια μιας πτώσης. Επιπλέον, είναι σημαντικό ότι τα κινούμενα υλικά όπως η άμμος, το αμμοχάλικο, το λάστιχο και τα ξύλινα προϊόντα είναι στο επαρκές βάθος για να διατηρήσουν τη μείωση του κραδασμού. Οι επιφάνειες που απορροφούν τους κραδασμούς είναι βασικό χαρακτηριστικό γνώρισμα της ασφάλειας (Mott et al, 1997).

δ) Ύψος. Ο περιορισμός του ύψους του εξοπλισμού των παιδικών χαρών ποικίλλει σύμφωνα με τα πρότυπα ασφάλειας και τις οδηγίες των διαφορετικών χωρών. Όταν ένα υλικό επιλέγεται για το έδαφος, οι απορροφητικές ιδιότητες του κατά τη σύγκρουση πρέπει να αναλυθούν με βάση τη σχέση που υπάρχει ανάμεσα στο ύψος του εξοπλισμού των παιδικών χαρών και το βάθος του υλικού. Η επιλογή εξοπλισμού πρέπει να γίνει σύμφωνα με το μέγεθος των χρηστών, των αναπτυξιακών αναγκών των παιδιών και του φυσικού σχεδιαγράμματος της περιοχής. Το μέγεθος του εξοπλισμού αναφέρεται στο ύψος, το πλάτος και τον όγκο του. Το ύψος του εξοπλισμού περιλαμβάνει τη γενική απόσταση από την κορυφή του εξοπλισμού μέχρι την επιφάνεια. Περιλαμβάνει επίσης το διάστημα μεταξύ των διάφορων συστατικών όπως τα σκαλοπάτια και τις πλατφόρμες. Δεδομένου ότι 70% των αναφερόμενων τραυματισμών στις παιδικές χαρές περιλαμβάνουν τις πτώσεις στις επιφάνειες, το ύψος του εξοπλισμού γίνεται ένας κρίσιμος παράγοντας στο σχεδιασμό μιας σωστής παιδικής χαράς (Mack et al, 1997).

ε) Ζώνες παιχνιδιού. Οι περιοχές παιχνιδιού πρέπει επίσης να διαιρεθούν σε ζώνες για τους διαφορετικούς τύπους δραστηριότητας. Δύο τύποι ζωνών που ο σχεδιαστής πρέπει να δώσει προσοχή είναι οι ζώνες δραστηριότητας και οι ζώνες χρήσης. Οι ζώνες δραστηριότητας περιγράφουν την συμπεριφορά των παιδιών κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού σε ένα δεδομένο χώρο με τον παρεχόμενο εξοπλισμό. Τα παραδείγματα των ζωνών δραστηριότητας περιλαμβάνουν τις περιοχές για το κοινωνικό/δραματικό παιχνίδι και το ήρεμο παιχνίδι. Οι ζώνες χρήσης αναφέρονται στις επιφάνειες κάτω και γύρω από τον εξοπλισμό επάνω στις οποίες θα αναμενόταν να προσγειωθεί το παιδί. Η ζώνη χρήσης είναι ιδιαίτερα σημαντική στις κούνιες και στις τσουλήθρες (Hudson et al, 2002).

στ) Σε συνάρτηση με τα παραπάνω η επιλογή του κατάλληλου εξοπλισμού αποτελεί βασικό παράγοντα ασφάλειας. Με έρευνα που πραγματοποίησαν οι Howard et al. (2005) σε σχολεία του Τορόντο έδειξαν ότι η αντικατάσταση του μη ασφαλή εξοπλισμού των παιχνιδότοπων με ασφαλή μείωσε τα ατυχήματα σε σημαντικό βαθμό. συγκεκριμένα για τον εξοπλισμό έχουν οριστεί αρχές ασφάλειας από την U.S. CPSC and την ASTM (Wardle, 1997) και αφορούν τις παγιδεύσεις, τα

κιγκλιδώματα και τις κουπαστές, τις προεξοχές, τις κούνιες, τις τσουλήθρες, τα σκοινιά και τις αλυσίδες. Πιο συγκεκριμένα παγίδευση είναι μια περιοχή στην παιδική χαρά όπου ένα παιδί μπορεί να περάσει τα πόδια και το σώμα του, αλλά όχι το κεφάλι του. Αυτό μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα ένα παιδί να παγιδεύσει το κεφάλι του και ενδεχομένως να τραυματίσει σοβαρά το λαιμό του. Γι' αυτό κάθε περιοχή/κενό στον παιχνιδότοπο, ανάμεσα στα κιγκλιδώματα, στα σκαλοπάτια, στις πλατφόρμες, στο σκοινί πρέπει να έχει τις κατάλληλες διαστάσεις ενώ για να αποτραπούν τα παιδιά από την πτώση από τα σκαλοπάτια, τις κινητές σκάλες, τις γέφυρες, τις πλατφόρμες και τις τσουλήθρες, ο εξοπλισμός πρέπει να περιλαμβάνει κιγκλιδώματα και κουπαστές.

Οι προεξοχές μπορούν να προκαλέσουν δύο ειδών ατυχήματα. Κατ' αρχάς, ένα παιδί μπορεί να γρατσουνιστεί ή να πέσει πάνω τους. Δεύτερον, μπορεί το ρούχο ενός παιδιού να πιαστεί σε μια προεξοχή και να το αναγκάσει να πέσει από την τσουλήθρα ή μέρος του ρούχου να τυλιχτεί γύρω από το λαιμό του. Πολλά ατυχήματα εμφανίζονται επίσης και γύρω από τις κούνιες λόγω της ταχύτητας με την οποία κινούνται. Λόγω της ταχύτητάς τους, οι συγκεκριμένες οδηγίες ασφάλειας έχουν δημιουργηθεί ακριβώς για τις κούνιες: δεν πρέπει να συνδέονται με άλλα κομμάτια του εξοπλισμού, δεν πρέπει να υπάρχουν περισσότερες από δύο κούνιες σε ένα τμήμα, τα καθίσματα δεν πρέπει να είναι σκληρά. Για τις τσουλήθρες οι οδηγίες ορίζουν ότι πρέπει να υπάρχει κάλυμμα ή εμπόδιο στην είσοδο για να ενθαρρύνει τα παιδιά, μια πλατφόρμα εισόδου σε ανεξάρτητες τσουλήθρες, μέγιστο ύψος 1,80μ., πλευρές τουλάχιστον 10 εκ., περιοχή εξόδου παράλληλη με το έδαφος, να αποφεύγουμε τις μεταλλικές τσουλήθρες γιατί προκαλούν εγκαύματα ενώ οι μεγάλες τσουλήθρες είναι ακατάλληλες για παιδιά κάτω των δυο ετών. Μια παιδική χαρά δεν πρέπει ακόμη να έχει σχοινιά στο ύψος ή κάτω από το ύψος των πιο ψηλών παιδιών καθώς ένα σχοινί που το παιδί μπορεί να αρπάξει ίσως προκαλέσει στραγγαλισμό.

ζ) Συντήρηση. Τέλος, είναι σημαντικό ο εξοπλισμός και η επιφάνεια να συντηρούνται τακτικά. Παραδείγματος χάριν, ο εξοπλισμός πρέπει να επισκευάζεται έτσι ώστε να μην υπάρξουν σημεία που μπορούν να προκαλέσουν ατυχήματα. Η συχνή επιθεώρηση του εξοπλισμού είναι σημαντική για να είμαστε σίγουροι ότι δεν υπάρχει κανένα αιχμηρό σημείο, γωνία ή άκρη που θα

μπορούσε να κόψει ή να τρυπήσει το δέρμα ενός παιδιού (Swartz, 1992). Χωρίς τη συνεχή επιθεώρηση και επισκευή, οποιοσδήποτε εξοπλισμός θα θέσει σε κίνδυνο τα παιδιά που τον χρησιμοποιούν. Φαίνεται ότι η συντήρηση του μεταλλικού και του ξύλινου εξοπλισμού είναι ανεπαρκής σε σύγκριση με τον πλαστικό εξοπλισμό. Μέρος αυτού του προβλήματος βρίσκεται στο γεγονός ότι ο ξύλινος και μεταλλικός εξοπλισμός τείνει να είναι παλαιότερος από τον πλαστικό. Αναλογικά, ο μεταλλικός εξοπλισμός που εγκαταστάθηκε πριν από το 1991 είχε περισσότερη σκουριά από τον εξοπλισμό που εγκαταστάθηκε μετά από το 1991. Επίσης, περισσότερος πλαστικός εξοπλισμός έχει εγκατασταθεί από το 1994 και μετά απ' ό, τι πριν (Thompson, Hudson & Olsen, 2005).

Το μέταλλο, το ξύλο και το πλαστικό είναι κοινά υλικά, αλλά κάθε ένα έχει τα μειονεκτήματά του. Το μέταλλο μπορεί να γίνει πολύ καυτό στο ηλιακό φως και μπορεί να σκουριάσει εάν δεν διατηρείται σωστά. Το ξύλο σαπίζει και βγάζει αγκίδες όταν δεν φροντίζεται τακτικά για να αποτραπεί η αποσύνθεση. Το πλαστικό χρειάζεται συχνή συντήρηση, αλλά έχει λιγότερους κινδύνους από το ξύλο και το μέταλλο (Wade, 2002). Επιπλέον, τα απορρίμματα, τα σπασμένα γυαλιά και τα περιττώματα των ζώων μπορούν να είναι επικίνδυνα για τα παιδιά. Επομένως, οι καλύτεροι παιχνιδότοποι κρατούνται καθαροί από κινδύνους και απορρίμματα.

Η ριψοκινδυνότητα και η πρόκληση έχουν έναν ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στο παιχνίδι και την ανάπτυξη των παιδιών. Από πολύ μικρή ηλικία τα παιδιά χρησιμοποιούν συχνά το παιχνίδι για να δοκιμάσουν τα όριά τους ή για να επαναλάβουν τις δεξιότητες μέχρι να τις κατακτήσουν.

Η ριψοκινδυνότητα είναι ένα ουσιαστικό χαρακτηριστικό γνώρισμα της παροχής παιχνιδιού και όλων των περιβαλλόντων στα οποία τα παιδιά ξοδεύουν το χρόνο τους παίζοντας. Το παιχνίδι στοχεύει να προσφέρει στα παιδιά την ευκαιρία να αντιμετωπίσουν τους αποδεκτούς κινδύνους ως τμήμα ενός προκλητικού και ελεγχόμενου μαθησιακού περιβάλλοντος. Το παιχνίδι στους παιχνιδότοπους, πρέπει να στοχεύει στη διαχείριση της ανάγκης συνύπαρξης προκλήσεων και ασφάλειας. Η έκθεση σε κίνδυνο, μέχρι ενός ορισμένου βαθμού, κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού μπορεί να ωφελήσει καθώς ικανοποιεί μια βασική ανθρώπινη ανάγκη και δίνει στα παιδιά την

ευκαιρία να μάθουν για τον κίνδυνο και τις συνέπειες του σε ένα ελεγχόμενο περιβάλλον (Ball, Gill & Spiegel, 2008).

Οι υπολογισμένοι κίνδυνοι (ρίσκο) και οι ευκαιρίες στην παροχή παιχνιδιού είναι εκείνοι που δεσμεύουν και προκαλούν τα παιδιά, υποστηρίζουν την ανάπτυξη και τη μάθηση. Περιλαμβάνουν τον εξοπλισμό με κινούμενα μέρη, ο οποίος προσφέρει τις ευκαιρίες για δυναμικό, φυσικά προκλητικό παιχνίδι, αλλαγές στο ύψος που δίνουν στα παιδιά την ευκαιρία να υπερνικήσουν τους φόβους και να αισθανθούν μια αίσθηση ικανοποίησης στην αναρρίχηση και φυσικά μετακινούμενα υλικά που δίνουν στα παιδιά την ευκαιρία να δημιουργήσουν και να καταστρέψουν κατασκευές χρησιμοποιώντας την ικανότητα, τη δημιουργικότητα και τη φαντασία τους. Υπάρχουν όμως κίνδυνοι και ευκαιρίες που δεν έχουν κανένα προφανές όφελος. Περιλαμβάνουν αιχμηρές άκρες ή σημεία στον εξοπλισμό, κατασκευές που μπορεί να καταρρεύσουν, και αντικείμενα που κρύβουν παγίδες για τα κεφάλια ή τα δάχτυλα. Επομένως, οι υπολογισμένοι κίνδυνοι και οι ευκαιρίες είναι αποδεκτοί στο παιχνίδι και τους χώρους παιχνιδιού ενώ οι υπόλοιποι είναι περισσότερο προβληματικοί, καθώς δεν προσφέρουν κανένα αναπτυξιακό ή άλλο όφελος (Ball, Gill & Spiegel, 2008).

Δεν πρέπει να αποτρέπουμε τα παιδιά και τους νέους από να κάνουν πράγματα που απολαμβάνουν λόγω των κινδύνων που μπορούν να εμφανιστούν. Τα παιδιά και οι νέοι αναγνωρίζουν ότι δε μπορούν να γίνουν όλα ασφαλή και ότι απαιτείται μια ισορροπία μεταξύ των κινδύνων και της διασκέδασης. Τα παιδιά αναγνωρίζουν ότι η γνώση για τους κινδύνους και πώς να τους διαχειριστούν είναι ένα βασικό κομμάτι της ανάπτυξής τους (DCSF, 2007b).

Ο Patton (1996) υποστηρίζει ότι τα ζητήματα ασφάλειας των παιδικών χαρών είναι πράγματι πολύ σημαντικά, αλλά ίση σημασία πρέπει να δοθεί και στα προγράμματα ποιοτικών παιδικών χαρών για να εξασφαλιστεί η καλύτερη φυσική και κοινωνική ανάπτυξη για τα παιδιά.

6. Η ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΠΑΙΧΝΙΔΟΤΟΠΩΝ

Η οργάνωση του χώρου μεταφέρει προς τον χρήστη αξίες και πρότυπα που κυριαρχούν στο κοινωνικό σύνολο. Η χρήση του χώρου μπορεί όμως να οδηγήσει σε τροποποίηση της αρχικής του μορφής καθώς αποτελεί πεδίο διαμόρφωσης μορφών συμπεριφοράς και πρακτικών. Μ' αυτό τον τρόπο φαίνεται και η αλληλεπίδραση ανάμεσα στο υποκείμενο και το κοινωνικό περιβάλλον έχοντας ως υλική βάση το χώρο. Η δυναμική αυτή έχει σημαντική παιδαγωγική σημασία. Από τη μια πλευρά «οι πληροφορίες που προσφέρει ο χώρος αποτελούν ερεθίσματα μάθησης κι από την άλλη οι δυνατότητες που δίνει για αλληλεπίδραση με το υλικό περιβάλλον οδηγούν σε απόκτηση δεξιοτήτων και μορφών συμπεριφοράς» (Γερμανός 2007).

Ο χώρος είναι η υλική βάση μιας διαδικασίας αγωγής που συνδέει το υποκείμενο τόσο με το ευρύτερο όσο και με το άμεσο περιβάλλον. Εκτός από τα υπόλοιπα χαρακτηριστικά, ο χώρος αποτελεί και πεδίο αγωγής που διδάσκει το «τι είναι», «πώς εξηγείται», «πώς μπορώ να ενεργήσω», «ποια συμπεριφορά θα μπορούσα να έχω», για κάθε αντικείμενο ή κατάσταση που συναντά το υποκείμενο. Εκτός, λοιπόν, από την ψυχολογική και την κοινωνική του διάσταση, ο χώρος έχει και μια παιδαγωγική διάσταση (Γερμανός, 2007)

Το παραπάνω πλαίσιο αποκτά ιδιαίτερη σημασία στην περίπτωση της παιδικής ηλικίας. Η παιδαγωγική ποιότητα του χώρου δημιουργεί τις προϋποθέσεις ώστε το παιδί να μαθαίνει και να αναπτύσσεται μέσα από πρακτικές που υιοθετεί και εμπειρίες που αποκτά στον υλικό του περίγυρο. Σύμφωνα με τον Piaget (Γερμανός, 2007), οι δραστηριότητες εξερεύνησης του άμεσου περιβάλλοντος βοηθούν το παιδί να βιώσει στοιχεία του χώρου, τα οποία συμβάλλουν στο σχηματισμό νοητικών αναπαραστάσεων

«Δραστηριότητα και νοητικές αναπαραστάσεις σχηματίζουν ένα ενιαίο σύνολο, ένα σύστημα που λειτουργεί μέσα από μηχανισμούς αφομοίωσης, προσαρμογής και ισορροπίας». Αυτό έχει ως αποτέλεσμα μια δυναμική που συνδέει το χώρο με τη διαδικασία ανάπτυξης του παιδιού, κυρίως με τη γνωστική του ανάπτυξη. Συμπεραίνουμε, λοιπόν, τη σημαντικότητα των

ερεθισμάτων αλλά και των δυνατοτήτων που παρέχει ένας χώρος στο παιδί για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων (Γερμανός, 2007).

Είναι ευρέως αποδεκτό στην παιδαγωγική, ότι τα παιδιά μαθαίνουν τα περισσότερα μέσω του παιχνιδιού. Η παιδαγωγική αξία του παιχνιδιού εξαρτάται από την ποιότητά του (Τσιαντζή, 1998). Το ποιοτικό παιχνίδι περιλαμβάνει το σώμα/ την κίνηση, τις αισθήσεις, τα συναισθήματα, τη νοημοσύνη και την κοινωνική αλληλεπίδραση ενώ τα οφέλη του παιχνιδιού για την ανάπτυξη των παιδιών περιλαμβάνουν τη γνωστική ανάπτυξη, την ανάπτυξη της φαντασίας και της δημιουργικότητας, την ανάπτυξη των διερευνητικών δυνατοτήτων και του συλλογισμού, την ανάπτυξη των επεμβατικών δυνατοτήτων και των δυνατοτήτων επίλυσης προβλημάτων. Προκειμένου οι παιδικές χαρές να γίνουν ποιοτικές, πρέπει να προσφέρουν ποικίλες αισθήσεις έτσι ώστε τα παιδιά να μπορούν να επιλέξουν. Ο εξοπλισμός στις παιδικές χαρές πρέπει να ενθαρρύνει την πολύπλευρη ανάπτυξη του παιδιού (Stoiljkonić, 2006).

Σύμφωνα με τον Οργανισμό National Children's Bureau (NCB) στην Αγγλία, παράγοντες που συμβάλλουν στην παιδαγωγική ποιότητα είναι:

α) ο καθορισμός των χρηστών του χώρου (ηλικιακές ομάδες). Όπως έχει ήδη αναφερθεί, τα παιδιά ανάλογα με την ηλικία που βρίσκονται έχουν και διαφορετικές ανάγκες. Ο καθορισμός των χρηστών μπορεί να οδηγήσει σε διαφορετικές στρατηγικές οργάνωσης του χώρου ανάλογα με το είδος παιχνιδιού που πρέπει να στηρίζει για τις αντίστοιχες ηλικιακές ομάδες παιδιών. Επιπλέον, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και οι συνοδοί των παιδιών, γονείς και άτομα τρίτης ηλικίας, ώστε ο χώρος να είναι φιλικός για όλους και να επιτρέπει την άμεση επίβλεψη των παιδιών.

β) η συμμετοχή ειδικών που κατανοούν την έννοια και τη σημασία του παιδικού παιχνιδιού και έχουν γνώσεις για την ανάπτυξη και τη συμπεριφορά του παιδιού. Σύμφωνα με έρευνα της Hudson (2001) ελάχιστοι από τους επαγγελματίες πάρκων και αναψυχής έχουν το κατάλληλο υπόβαθρο.

γ) η συμμετοχή των παιδιών στο σχεδιασμό έχει ως αποτέλεσμα να αποκτήσουν ένα αίσθημα οικειοποίησης του χώρου και των κατασκευών και κατά συνέπεια μια καλύτερη ποιότητα παιχνιδιού για τα παιδιά όλων των ηλικιών (Staempfli, 2009).

Ο Frost (1992) από την άλλη, βεβαιώνει ότι η φύση και η ποικιλία του παιχνιδιού και ιδίως η ποιότητα του παιχνιδιού, επηρεάζονται από τον τύπο και την ποικιλία των υλικών και του διαθέσιμου εξοπλισμού. Εάν οι δάσκαλοι θεωρούν ότι χρειάζεται περισσότερο δραματικό παιχνίδι, εποικοδομητικό παιχνίδι, κ.λπ. ή μεγαλύτερη συμμετοχή των αγοριών ή των κοριτσιών σε μια ιδιαίτερη μορφή παιχνιδιού, αυτοί οι στόχοι μπορούν να επιτευχθούν με τις σκόπιμες επιλογές υλικών και εξοπλισμού και με την κατάλληλη οργάνωση παιχνιδιού από τους ίδιους :

Η παιδαγωγική ποιότητα των παιχνιδότοπων συνδέεται άμεσα με την ποιότητα των δραστηριοτήτων παιχνιδιού που μπορούν να πραγματοποιηθούν σ' αυτούς (Μπότσογλου, 2001).

Οι Helestine και Holborn (1987) αναφέρονται στην παιδαγωγική ποιότητα (quality of play) θέτοντας τα παρακάτω κριτήρια:

Χρόνος: όσο μεγαλύτερη χρονική διάρκεια έχει μια δραστηριότητα παιχνιδιού και παράλληλα διατηρεί ζωντανό και το ενδιαφέρον του παιδιού, τόσο μεγαλύτερη αξία παιχνιδιού έχει,

Εγγύτητα: όσο πιο κοντά στις ανάγκες και στις επιθυμίες του παιδιού είναι σχεδιασμένος ένας παιδότοπος και ο εξοπλισμός του, τόσο πιο δημιουργικό είναι το παιχνίδι των παιδιών που αναπτύσσεται μέσα σ' αυτόν,

Προκλήσεις: όσο περισσότερες δυνατότητες προσφέρει ένας παιχνιδότοπος στα παιδιά και όσο πιο πολύπλοκος είναι ο εξοπλισμός του, τόσο αυξάνει και το επίπεδο των προκλήσεων,

Καταλληλότητα: όταν ο παιχνιδότοπος ανταποκρίνεται στις διαφορετικές ηλικίες και στις ανάγκες των παιδιών την ίδια στιγμή,

Συνεργασία: όταν ο παιχνιδότοπος παρέχει τη δυνατότητα για την ανάπτυξη ομαδικού παιχνιδιού και συνεργασίας,

Ευελιξία: όσο μεγαλύτερη ευχέρεια έχει ο παιχνιδότοπος και ο εξοπλισμός του να αλλάζει, τόσο περισσότερες δυνατότητες προσφέρει στα παιδιά.

Σύμφωνα με τη Μπότσογλου (1997) η ύπαρξη παιδαγωγικής ποιότητας στις παιχνιδοκατασκευές στηρίζεται σε μια παιδοκεντρική αντίληψη στο σχεδιασμό και τη χρήση τους. Επιπλέον, θέτει ως βάση «την κατανόηση της σύνθετης σχέσης ανάμεσα στην ανάπτυξη του παιδιού και το παιχνίδι, καθώς και της σχέσης που αναπτύσσει το παιδί μέσα από το παιχνίδι με το φυσικό και κοινωνικό του περίγυρο» (Rohane, 1981).

Σύμφωνα με τον Γερμανό (2005) ένας υπαίθριος χώρος σχεδιασμένος για παιδιά για να χαρακτηρίζεται από παιδαγωγική ποιότητα θα πρέπει να παρέχει ερεθίσματα μάθησης. Πιο συγκεκριμένα, η οργάνωση του χώρου και το αντιληπτικό ερέθισμα που προσφέρει το υλικό περιβάλλον πρέπει να αποτελούν πηγή ερεθισμάτων. Ακόμη, ο χώρος πρέπει να υποστηρίζει την ανάπτυξη δραστηριοτήτων επικοινωνίας και κοινωνικο-πολιτισμικής ανάπτυξης των παιδιών και η οργάνωσή του να συμβάλει στην οικειοποίηση, την έκφραση και τη δημιουργικότητα μέσα σ' αυτόν.

Η ποιότητα τριών παραγόντων καθορίζει σε μεγάλο βαθμό και τη συνολική παιδαγωγική ποιότητα ενός υπαίθριου παιδικού χώρου (Γερμανός, 2005):

- ✓ Τα υλικά στοιχεία του χώρου. Χαρακτηρίζονται από ευελιξία και πολυπλοκότητα;
- ✓ Οι δραστηριότητες που προβλέπονται. Υπάρχει χώρος για φαντασία και δημιουργικότητα ή όλα είναι τυποποιημένα και περιορισμένα;
- ✓ Οι συμπεριφορές που «συνιστώνται» άτυπα από το συνδυασμό των δυο παραπάνω παραγόντων. Το παιδί αντιμετωπίζεται ως το υποκείμενο της σχέσης με το υλικό και κοινωνικό περιβάλλον;

Ο Eriksen (στο Metin, 2003) υποστηρίζει ότι ένας παιχνιδότοπος για να χαρακτηρίζεται από παιδαγωγική ποιότητα θα πρέπει να προσφέρει στα παιδιά τις δυνατότητες για:

Κινητικό παιχνίδι (physical play) το οποίο περιλαμβάνει τη βελτίωση της λειτουργίας των μυών και του αναπνευστικού συστήματος, καλλιεργεί κινητικά προσόντα όπως η ταχύτητα και η επιδεξιότητα και μαθαίνουν να χρησιμοποιούν αντικείμενα και εξοπλισμός. Επιπλέον, όταν υπάρχουν κανόνες παιχνιδιού τα παιδιά μαθαίνουν να λειτουργούν με πειθαρχία και συλλογικότητα. Τέλος, μαθαίνουν να συγχρονίζουν τις κινήσεις τους και να κατευθύνουν το σώμα τους μέσα στις διαστάσεις του χώρου (Τσιαντζή, 1998). Το παιδί κουνιέται, σκαρφαλώνει, ισορροπεί, γλιστράει και σταματάει στην τσουλήθρα.

Συναισθηματικό παιχνίδι (emotional play) που περιλαμβάνει το ατομικό, το παράλληλο και το ομαδικό παιχνίδι. Το παιδί αποκτά εμπιστοσύνη στο σκαρφάλωμα, στην κίνηση και στη χρησιμοποίηση του εξοπλισμού, ρισκοκινδυνεύει, εξερευνά, διασκεδάζει, εκφράζεται και γενικά μαθαίνει πολλά για τις δυνατότητές του.

Κοινωνικό παιχνίδι (social play) το οποίο αφορά στην ανάπτυξη τρόπων συνεργασίας των παιδιών και άλλων μορφών κοινωνικής αλληλεπίδρασης. Περιλαμβάνει την κοινωνικοποίηση, το μοίρασμα, την αποδοχή, την αλληλεπίδραση και την μάθηση κοινωνικά αποδεκτής συμπεριφοράς.

Γνωστικό παιχνίδι (cognitive play) που συμβάλει στην αύξηση της γνώσης του παιδιού. Αφορά στην ανάληψη ρόλων και αποφάσεων, στη λύση προβλημάτων και σε δραστηριότητες που απαιτούν ενεργοποίηση της φαντασίας και της δημιουργικότητας του παιδιού.

Η Betsy (2001) δηλώνει ότι ο στόχος του καλού σχεδίου παιδικών χαρών είναι να δημιουργηθεί ένας χώρος όπου τα παιδιά μπορούν να εξερευνήσουν τον εαυτό τους και τον κόσμο τους με όσο το δυνατόν λιγότερους κανόνες και όσο το δυνατόν μικρότερη επέμβαση ενήλικων. Αναφέρει ένα παλαιό ρητό για την καλή αναπτυξιακή εκπαίδευση, που ισχύει και για τις παιδικές χαρές: «Παρέχετε την ελευθερία με έναν φράκτη γύρω».

Ο Doctoroff (2001) επισημαίνει ότι η δημιουργία περιβαλλόντων παιχνιδιού υψηλής ποιότητας είναι βασισμένη στην προϋπόθεση ότι πρέπει να υποστηριχθεί το παιχνίδι όλων των παιδιών. Η υποστήριξη του περιβάλλοντος για το παιχνίδι καλύπτει μια ευρεία σειρά στρατηγικών, που κυμαίνονται από τις καθορισμένες με σαφήνεια, μεμονωμένες περιοχές για το παιχνίδι και τη

στρατηγική επιλογή και την τοποθέτηση των υλικών παιχνιδιού κάνοντας το χώρο παιχνιδιού και τα υλικά προσβάσιμα στα παιδιά με διαφορετικές δυνατότητες, ενδιαφέροντα και ανάγκες.

Οι κανόνες και τα πρότυπα για την οργάνωση των παιδικών χαρών πρέπει να βασιστούν στον καθορισμό της ποιότητας χρήσης και της ποιότητας του εξοπλισμού αυτών των χώρων. Στις πόλεις είναι απαραίτητος ένας μεγαλύτερος αριθμός διαφορετικών τύπων παιχνιδότοπων και επιλογών (ποικιλία στο μέγεθος, στην επιλογή εξοπλισμού, στο βαθμό ελκυστικότητας, σε συγκεκριμένα στοιχεία) (Stoiljkonić, 2006).

Ένα υπαίθριο περιβάλλον παιχνιδιού που οργανώνεται για να ικανοποιήσει τις αναπτυξιακές, αισθητικοκινητικές, συμπεριφοριστικές, κοινωνικές και συναισθηματικές ανάγκες κάθε παιδιού έχει τη δυνατότητα να εμπλουτίσει και να επεκτείνει τις δυνατότητες παιχνιδιού για όλα τα παιδιά (Doctoroff, 2001).

7. ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑ – ΠΑΙΧΝΙΔΟΤΟΠΟΙ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

Όλα τα παιδιά έχουν την ανάγκη να παίξουν και οι διαφορετικές ευκαιρίες παιχνιδιού είναι ένα κλειδί για μια εμπειρία ποιοτικού παιχνιδιού και για την ενσωμάτωση όλων των παιδιών. Μια προσιτή εμπειρία παιχνιδιού παρέχει την ποικιλομορφία στο φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον και μια ευκαιρία στο παιδί να κάνει επιλογές, να συμμετέχει σε προκλήσεις, να μάθει και να διασκεδάσει. Η δυνατότητα συμμετοχής σε σημαντικές ενασχολήσεις θεωρείται ότι έχει μια μεγάλη επιρροή στην υγεία ενός ατόμου (CAOT, 1996). Οι εργασιοθεραπευτές αναγνωρίζουν ότι η υγεία υποστηρίζεται και διατηρείται όταν οι άνθρωποι είναι σε θέση να συμμετέχουν στις απασχολήσεις και να εκτελέσουν δραστηριότητες που επιτρέπουν τη συμμετοχή στο σπίτι, το σχολείο και την κοινωνία (AOTA, 2002). Η συμμετοχή στις δραστηριότητες θεωρείται επίσης ένα μέρος ζωτικής σημασίας της ανάπτυξης των παιδιών.

Τα τελευταία χρόνια, η έρευνα έχει δείξει ότι οι ειδικές ανάγκες ενός παιδιού ασκούν μικρότερη επίδραση στη συμμετοχή του σε κάποια δραστηριότητα, ενώ ο περιβαλλοντικός

παράγοντας έχει μια ισχυρότερη επιρροή (Baker & Donnelly, 2002; Law et al., 2004). Άλλες μελέτες (Heah, McGuire & Law, 2007; Simoensson et al., 2003) έχουν καταλήξει στο συμπέρασμα ότι δεν είναι η διάγνωση ενός παιδιού που έχει επιπτώσεις στη συμμετοχή του αλλά τα εμπόδια στο περιβάλλον. Επομένως, σύμφωνα με αυτές τις μελέτες, περισσότερη σημασία πρέπει να δοθεί στους περιβαλλοντικούς παράγοντες.

Στη δεκαετία του '50, ο O' Reilly (1954) έγραψε για την αλληλεπίδραση μεταξύ του ατόμου και του περιβάλλοντος και δήλωσε ότι ένας από τους σημαντικότερους στόχους των εργασιοθεραπευτών είναι να προσαρμόσουν ένα άτομο σε ένα κατάλληλο περιβάλλον προκειμένου να βελτιωθεί η υγεία του και να ελαχιστοποιηθεί η πίεση. Οι παιδικές χαρές σχεδιάζονται ειδικά για τα παιδιά, για να παίξουν, και παρέχουν σ' αυτά ευκαιρίες για σωματικές και κοινωνικές δραστηριότητες. Σε μια παιδική χαρά, αναπτύσσεται η ενημερότητα των παιδιών για το περιβάλλον τους και παίζοντας μπορούν να μάθουν τους κοινωνικούς κανόνες και τις αξίες (Stagnetti, 2004).

Εξ ορισμού, μια προσβάσιμη παιδική χαρά είναι μια περιοχή που, όταν αντιμετωπίζεται σαν σύνολο μπορεί να προσεγγιστεί και να παρέχει μια σειρά ευκαιριών ή εμπειριών παιχνιδιού στους χρήστες ανεξάρτητα από τις δυνατότητές τους. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι ο παραπάνω ορισμός δεν σημαίνει απαραίτητα ότι κάθε χαρακτηριστικό γνώρισμα στην περιοχή παιχνιδιού ή κάθε κομμάτι του εξοπλισμού πρέπει να είναι προσιτό. Εξετάζοντας ολόκληρη την περιοχή παιχνιδιού, ο συνδυασμός ευκαιριών παιχνιδιού, επιφάνειας και άλλων χαρακτηριστικών γνωρισμάτων πρέπει να παρέχει μια ευκαιρία για τα παιδιά ποικίλων δυνατοτήτων να προκαλούνται φυσικά και να αλληλεπιδρούν κοινωνικά με άλλα παιδιά στην παιδική χαρά (IPRA, 2004).

Αν και είναι γνωστά τα ιατρικά και φυσικά αποτελέσματα των διαφορετικών ειδικών αναγκών, πολύ λίγη προσοχή έχει δοθεί στον τρόπο που η φύση του παιχνιδιού των παιδιών αλλάζει. Υπάρχουν πολλές συνθήκες και βαθμοί βλάβης που οδηγούν σε μια αναπηρία. Αυτοί μπορούν να συμπεριλάβουν μια οπτική ή ακουστική εξασθένιση, μια περιορισμένη χειρωνακτική

επιδεξιότητα, φυσικό συντονισμό και κινητικότητα, καθώς επίσης συναισθηματικά και συμπεριφοριστικά προβλήματα και μαθησιακές δυσκολίες (Webb, 2003)

Ενώ έχει υπάρξει πρόοδος στην ένταξη των παιδιών με ειδικές ανάγκες στο γενικό σύστημα για την εκπαίδευση και την φροντίδα, πολύ λίγη προσπάθεια έχει σημειωθεί για να επεκτείνει αυτήν την πρακτική στην παροχή παιχνιδιού και την αναψυχή. Οι αρχικές προσπάθειες έχουν γίνει για να βελτιώσουν την πρόσβαση για τα παιδιά με ειδικές ανάγκες στις εγκαταστάσεις που παρέχονται για όλα τα παιδιά. Εντούτοις, η πρόσβαση σε μια εγκατάσταση είναι μόνο η αρχή. Τα παιδιά με ειδικές ανάγκες μπορεί να χρειαστούν τη βοήθεια για να μάθουν να χρησιμοποιούν τις παιχνιδοκατασκευές και να αναπτύξουν νέους τρόπους παιχνιδιού. Το παιχνίδι για αυτά παιδιά μπορεί να μην προκύψει τόσο φυσικά όπως συμβαίνει με άλλα παιδιά και ίσως χρειαστεί ενθάρρυνση (Allen, 1980 στο Webb, 2003).

Τα συμπεράσματα από την μελέτη των Prellwitz & Skär έδειξαν ότι τα σχέδια των παιδικών χαρών επηρεάζουν τα παιδιά με ειδικές ανάγκες με έναν αρνητικό τρόπο, σύμφωνα με την αντίληψη των γονιών τους. Οι χαμένες ευκαιρίες να συμμετέχουν στις δραστηριότητες και η εξάρτηση από την υποστήριξη των ενηλίκων μπορούν να οδηγήσουν σε λιγότερες ευκαιρίες για κοινωνική αλληλεπίδραση με τους συνομηλίκους, η οποία στη συνέχεια μπορεί να οδηγήσει σε λιγότερες ευκαιρίες να μαθευτούν πολύτιμες κοινωνικές δεξιότητες. Μια άλλη αρνητική επιρροή που οι γονείς ανέφεραν, ήταν ότι οι παιδικές χαρές έκαναν τα παιδιά τους να αισθανθούν διαφορετικά εάν πήγαιναν σε μια παιδική χαρά ή ότι απέφευγαν τις δραστηριότητες στις παιδικές χαρές έτσι ώστε να μην αισθανθούν διαφορετικά. Τα αποτελέσματα αυτής της μελέτης αποκαλύπτουν ότι ένα περιβάλλον που δημιουργείται ειδικά για τα παιδιά, για τα παιδιά με ειδικές ανάγκες μπορεί να είναι ένα παράδειγμα για το πώς μπορεί να προκαλέσει περιορισμούς στις δραστηριότητες και τη συμμετοχή, το στιγματισμό και τη στέρηση παιχνιδιού.

Η δυνατότητα πρόσβασης μπορεί να ιδωθεί ως η αντιπροσώπευση της αλληλεπίδρασης ατόμου-περιβάλλοντος και μπορεί να οριστεί ως η σύγκρουση μεταξύ της λειτουργικής ικανότητας ενός ατόμου ή μιας ομάδας και των απαιτήσεων του φυσικού περιβάλλοντος. Σύμφωνα με αυτό τον

ορισμό, η δυνατότητα πρόσβασης αναφέρεται στη συμμόρφωση με τους επίσημους κανόνες και τα πρότυπα και πρέπει να αντιμετωπισθεί αντικειμενικά (Iwarsson & Ståhl, 2003).

Η έννοια της προσβασιμότητας είναι πολύ ευρεία: ενσωμάτωση των αρτιμελών και των ατόμων με ειδικές ανάγκες όλων των ηλικιών από τα διαφορετικά κοινωνικά και πολιτιστικά υπόβαθρα. Ο Bowers (στο Davis, 1997) υποστηρίζει πως η δυνατότητα πρόσβασης σημαίνει ότι είναι εύκολο για ένα παιδί να φτάσει τον εξοπλισμό, να παίξει ανεξάρτητα και ακίνδυνα. Τα παιδιά, με το να βρίσκονται μαζί στον ίδιο χώρο και χρησιμοποιώντας τον ίδιο εξοπλισμό, μαθαίνουν να αντιλαμβάνονται τους άλλους με έναν φιλελεύθερο, ανοικτό και φιλικό τρόπο. Είναι ζωτικής σημασίας ότι τα παιδιά δεν αναπτύσσουν την προκατάληψη και την εχθρότητα ενάντια σε εκείνους που κοιτάζουν, μιλούν ή κινούνται με έναν διαφορετικό τρόπο. Μια παιδική χαρά που προσαρμόζεται στις ανάγκες των ανάπηρων παιδιών είναι, όχι μόνο ένας χώρος για παιχνίδι, αλλά και ένας χώρος κατανόησης, ενσυναίσθησης και αλληλεγγύης με εκείνους των οποίων οι φυσικές δυνατότητες είναι περιορισμένες. Η ευαισθησία ενός παιδιού είναι εύθραυστη και εύκολα επηρεάζεται από το περιβάλλον - εάν το περιβάλλον είναι καλό, βασισμένο στην ισότητα, το σεβασμό και την κατανόηση, είναι ιδιαίτερα πιθανό ότι ο μελλοντικός ενήλικος θα γίνει ευαίσθητος σ' αυτές τις αξίες (Banas, 2008).

Για τα παιδιά, υπάρχουν βασικές απαιτήσεις που περιλαμβάνονται στη σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών σχετικά με τα δικαιώματα του παιδιού. Το 23ο άρθρο δηλώνει ότι « το διανοητικά καθυστερημένο ή το παιδί με ειδικές ανάγκες πρέπει να απολαύσει μια πλήρη και ευπρεπή ζωή, με όρους που εξασφαλίζουν αξιοπρέπεια, προωθούν την αυτάρκεια και διευκολύνουν την ενεργό συμμετοχή του παιδιού στην κοινότητα» (Prellwitz & Tamm, 1999).

Ο Spencer (2003) δηλώνει ότι λόγω γενικού ενδιαφέροντος στη δυνατότητα πρόσβασης, όλο και περισσότερες παιδικές χαρές σε ολόκληρη την Αμερική είναι προσιτές στα παιδιά με ειδικές ανάγκες. Επισημαίνει ότι το παιχνίδι είναι ένα σημαντικό μέρος της ζωής των παιδιών, ανεξάρτητα από τις δυνατότητές τους. Το παιχνίδι επιτρέπει στα παιδιά να αναπτύξουν τις δεξιότητες στο συλλογισμό, τη δημιουργική έκφραση και την αισθητήρια αντίληψη. Το κοινωνικό

παιχνίδι, που ενσωματώνει τα παιδιά με ιδιαίτερες ανάγκες με τα φυσιολογικά, χρησιμεύει για να προάγει τα οφέλη του παιχνιδιού, επιτρέποντας στα παιδιά να ανακαλύψουν τους συνομηλίκους τους, και να μάθουν τις ομοιότητες και τις διαφορές που τα καθιστούν μοναδικά. Κατά το σχεδιασμό μιας παιδικής χαράς, η ενσωμάτωση της δυνατότητας πρόσβασης στο σχέδιο πρέπει να αρχίσει νωρίς, δίνοντας προσοχή στο σχεδιάγραμμα, την κυκλοφορία και την επιλογή του εξοπλισμού.

Για τα παιδιά με ειδικές ανάγκες οι σωματικές και κοινωνικές δεξιότητες είναι σημαντικές για την ανάπτυξή τους, όμως το φυσικό περιβάλλον μιας παιδικής χαράς μπορεί να είναι δύσκολο να το κατακτήσουν και να αποτελεί ένα εμπόδιο για τη συμμετοχή τους στις δραστηριότητες παιχνιδιού (Tamm & Skär, 2000). Η κάλυψη του εδάφους και ο εξοπλισμός παιχνιδιού είναι σημαντικοί παράγοντες που πρέπει να εξετάζονται κατά την προγραμματισμό ή την τροποποίηση των παιδικών χαρών, προκειμένου να παρασχεθεί η εύκολη πρόσβαση και η ανεξαρτησία για τα παιδιά με περιορισμένη κινητικότητα (Prellwitz & Tamm, 1999).

Ο παραδοσιακός εξοπλισμός των παιδικών χαρών παρουσιάζει δύο σημαντικά προβλήματα για τα ανάπηρα παιδιά: τους αναγκάζει να παραμείνουν απομονωμένοι θεατές και δεν ενθαρρύνει την ανάπτυξη των φυσικών και κοινωνικών τους δεξιοτήτων (Raschke, Dedrick & Hanus στο Davis, 1997).

Επιπλέον, στη μελέτη των Prellwitz & Skär (2007), τα παιδιά αναζήτησαν τις προκλήσεις αλλά κανένα δεν επιθύμησε μεγάλες και σύνθετες παιχδοκατασκευές. Όλα τα παιδιά επιθύμησαν πιο αναγνωρίσιμα ή «αληθινά πράγματα », εννοώντας τα σπίτια, τα αυτοκίνητα και τις βάρκες. Δημιουργώντας παιδικές χαρές που έχουν περισσότερα «αληθινά πράγματα», προάγεται η φαντασία, το παιχνίδι ρόλων και ενθαρρύνεται η κοινωνική αλληλεπίδραση μεταξύ των παιδιών.

Η ενσωμάτωση όλων των πολιτών είναι όχι μόνο ηθικά σωστή, αλλά και σύμφωνη με το νόμο. Ενώ δεν είναι εύκολο, οι περιοχές παιχνιδιού πρέπει να σχεδιαστούν έτσι ώστε εκείνοι που έχουν περιορισμένη κινητικότητα να ενσωματώνονται με το γενικό πληθυσμό. Το πρόβλημα είναι ότι υπάρχουν λίγες ικανοποιητικές σχεδιαστικές λύσεις σε αυτό το πρόβλημα. Οι κατασκευαστές

του εξοπλισμού έχουν προσφέρει μόνο τις ράμπες. Μόνο μερικοί κατασκευαστές έχουν εξετάσει το πρόβλημα της δημιουργίας σταθμών μεταφοράς έτσι ώστε τα παιδιά να μπορούν να χρησιμοποιήσουν στο παιχνίδι τις αναπηρικές καρέκλες τους (Beckwith, 1998).

Οι διαβάσεις στις παιδικές χαρές, για όλα τα παιδιά, πρέπει να παρέχουν την πρόσβαση σε όλους τις ζώνες δραστηριότητας και τον εξοπλισμό. Οι αναπηρικές καρέκλες πρέπει να είναι σε θέση να κινηθούν ελεύθερα πάνω στην επιφάνεια που επιλέγεται για τις διαβάσεις. Στις διαβάσεις πρέπει να περιληφθούν κεκλιμένες ράμπες, παρά σκάλες, για ευκολία πρόσβασης. Στις ζώνες που περιλαμβάνουν το δημιουργικό παιχνίδι, το παιχνίδι με το νερό ή το παιχνίδι άμμου, τα τραπέζια πρέπει να είναι αρκετά ψηλά για τη χρήση αναπηρικών καρεκλών και για ευκολία πρόσβασης. Υπάρχουν ορισμένες οδηγίες για τα ζητήματα της δυνατότητας πρόσβασης σχετικά με τα ανάπηρα παιδιά. Στα περιβάλλοντα παιχνιδιού «η δυνατότητα πρόσβασης» μπορεί να σημαίνει ότι όλα τα παιδιά πρέπει να έχουν πρόσβαση στην ποικιλία των εμπειριών παιχνιδιού που παρέχονται σε εκείνο το χώρο παιχνιδιού (Davis, 1997).

Ο Bowers (στο Davis, 1997) αναφέρει ότι, όταν προσφέρεται προσβάσιμος και ασφαλής εξοπλισμός παιχνιδιού, μια ομάδα ανάπηρων παιδιών επιλέγει δραστηριότητες παιχνιδιού παρόμοιες με εκείνες που επιλέγονται από μια ομάδα παιδιών χωρίς ιδιαιτερότητες, ανάλογα με την ηλικία και το φύλο. Εάν ο προγραμματισμός μπορεί να συμπεριλάβει προετοιμασία για δραστηριότητες που όλα τα παιδιά θα απολαμβάνουν και προσαρμογές για να έχουν πρόσβαση σ' αυτές τις δραστηριότητες, τότε μπορεί να είναι μια εμπλουτισμένη προσπάθεια.

Οι περισσότεροι συνήγοροι της προσβασιμότητας λένε ότι οι κεκλιμένες ράμπες παίζουν έναν πολύ μικρό ρόλο στην κάλυψη των αναγκών των ανθρώπων με διάφορες ειδικές ανάγκες. Οι περισσότεροι κατασκευαστές εξοπλισμού υποστηρίζουν ότι η πρόσβαση αναπηρικών καρεκλών δεν είναι το μόνο ζήτημα που αντιμετωπίζεται στη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου περιβάλλοντος. Η τοποθέτηση μιας κεκλιμένης ράμπας σε μια περιοχή ενεργητικού παιχνιδιού, στην οποία δεν υπάρχει τίποτα κατάλληλο για το παιδί που είναι φυσικά ανάπηρο να κάνει, είναι προσβλητική και μπορεί ακόμη και να είναι επικίνδυνη όταν χρησιμοποιείται από τους

skateboarders. Από την άλλη πλευρά, η παροχή πρόσβασης σε θαυμάσιες περιοχές για κοινωνικό, εποικοδομητικό και φανταστικό παιχνίδι είναι σωστή και ρεαλιστική. Το ζήτημα της ενσωμάτωσης όλων των πολιτών είναι όχι μόνο πρόβλημα εξοπλισμού αλλά και ένα ζήτημα που περιλαμβάνει το συνολικό σχέδιο ενός παιχνιδότοπου (Beckwith, 1998).

Οι Raschke, Dedrick, & Hanus (στο Davis, 1997) δημιούργησαν έναν κατάλογο παραγόντων που πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά το σχεδιασμό μιας παιδικής χαράς και κατά την επιλογή του εξοπλισμού για όλο το παιδιά με ή χωρίς ανικανότητες. Λένε ότι η παιδική χαρά πρέπει να σχεδιαστεί για να:

1. Ενθαρρύνει τα παιδιά να χρησιμοποιήσουν όλες τις αισθήσεις τους.
2. Επιτρέπει στα παιδιά να αισθανθούν ανεξάρτητα και να βελτιώσουν την αυτοεικόνα τους χειριζόμενα το περιβάλλον μόνα τους.
3. Ενθαρρύνει την επικοινωνία και την κοινωνική επαφή με άλλα παιδιά.
4. Αναπτύσσει την αδρή και λεπτή κινητικότητα με την παροχή ποικίλων δραστηριοτήτων που απαιτούν απαντήσεις σε ποικίλους βαθμούς δυσκολίας.
5. Παρέχει μια ευρεία σειρά μέσων για να βοηθήσει να αναπτύξει τις γνωστικές δεξιότητες.
6. Προάγει μια ατμόσφαιρα που ενθαρρύνει το ψυχαγωγικό και δημιουργικό παιχνίδι.

Ιδανικά, αυτή η παιδική χαρά δεν χρειάζεται να είναι ένα ξεχωριστός χώρος, αλλά συμπεριλαμβανόμενος μέσα στην παιδική χαρά που δημιουργείται για όλα τα παιδιά. Επομένως, η δημιουργία των ζωνών, η επιλογή δραστηριότητας, οι ευθύνες των ηγετών, τα δομικά υλικά εξοπλισμού, τα σκιερά μέρη και ο συνυπολογισμός ποικίλων υλικών θα περιλαμβάνονται φυσικά στα σχέδια.

Το περιβάλλον στο οποίο παίζουν τα παιδιά με ειδικές ανάγκες πρέπει να ανταποκρίνεται σε εκείνο το μέρος του σώματός τους που είναι υγιές και ικανό, χρησιμοποιώντας βοήθεια. Συνειδητοποιώντας ότι όλα τα παιδιά έχουν δυνατότητες και λαμβάνοντας υπόψη τις δυνάμεις των

παιδιών, γίνονται σημαντικά βήματα κατά το σχεδιασμό μιας παιδικής χαράς προκειμένου να συμπεριληφθούν και τα ανάπηρα παιδιά.

The Americans with Disabilities Act (Η δράση των Αμερικανών με ειδικές ανάγκες) (ADA, 2000 στο Prellwitz & Skär, 2007) δεν δηλώνει τίποτα συγκεκριμένο για τις οδηγίες παιδικών χαρών παρά μόνο ότι τουλάχιστον ένας από κάθε τύπο εξοπλισμού παιχνιδιού πρέπει να είναι σε μια προσιτή διαδρομή και τουλάχιστον 50% του εξοπλισμού στην παιδική χαρά πρέπει να είναι προσιτό. Εντούτοις υπάρχουν προδιαγραφές σχετικά με τις κεκλιμένες ράμπες, τους σταθμούς μεταφοράς, τα κιγκλιδώματα και άλλα χαρακτηριστικά γνωρίσματα ασφάλειας όπου απαιτούνται. Η έρευνα δείχνει ότι λιγότερα από το 10% των ανάπηρων παιδιών μπορούν να χρησιμοποιήσουν τις κεκλιμένες ράμπες και τους σταθμούς μεταφοράς που προστέθηκαν για να καταστήσουν τις παιδικές χαρές πιο προσιτές (Christensen & Morgan, 2003).

Οι Frost & Klein (στο Gemstone Universal Playgrounds Team, 2003) έχουν συμπεριλάβει τις καλύτερες πρακτικές και οδηγίες για το σχεδιασμό μιας παιδικής χαράς για τα ανάπηρα παιδιά και τις λεπτομερείς προδιαγραφές για τέτοια περιβάλλοντα, στο βιβλίο τους «Children's Play and Playgrounds». Η Merle Karnes (1994) παρέχει έναν χρήσιμο κατάλογο «κάνω» και «δεν κάνω» προκειμένου να συμπεριληφθούν κατά το προγραμματισμό ενός υπαίθριου χώρου παιχνιδιού για τα ανάπηρα παιδιά. Αυτοί και άλλοι πόροι είναι διαθέσιμοι για τους αρμόδιους του σχεδιασμού παιδικών χαρών, προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι οι παιδικές χαρές μπορούν να χρησιμοποιηθούν και να διασκεδάσουν όλα τα παιδιά, κάτι που πρέπει να είναι ένας σημαντικός στόχος ολόκληρου του σχεδίου των παιδικών χαρών.

Οι παιδικές χαρές είναι σημαντικά περιβάλλοντα για όλα τα παιδιά, ανεξάρτητα από τις δυνατότητές τους, αλλά δεν είναι προσιτές και χρησιμοποιήσιμες απ' όλους. Τα αποτελέσματα επίσης δείχνουν ότι οι παιδικές χαρές δεν υποστηρίζουν πλήρως τις δραστηριότητες παιχνιδιού για τα ανάπηρα παιδιά. Αυτό, στη συνέχεια, έχει επιπτώσεις στις ευκαιρίες τους να παίξουν και να αλληλεπιδράσουν με τους συνομηλίκους τους

Η παιδική χαρά πρέπει όχι μόνο να είναι ένας χώρος για σωματικές δραστηριότητες παιχνιδιού, αλλά πρέπει να είναι ένας χώρος συνάντησης όπου πραγματοποιούνται το παιχνίδι και οι κοινωνικές αλληλεπιδράσεις. Οι παιδικές χαρές είναι ένα δημόσιο περιβάλλον σύμφωνα με το σουηδικό νόμο και πρέπει επομένως να σχεδιαστούν σύμφωνα με το παγκόσμιο σχέδιο (Universal design). Σύμφωνα με τον Christophersen ως παγκόσμιο σχέδιο ορίζεται το σχέδιο των προϊόντων και των περιβαλλόντων προκειμένου να είναι χρησιμοποιήσιμα από όλους τους ανθρώπους, χωρίς προσαρμογή ή εξειδίκευση (στο Prellwitz, 2007; Preiser & Ostroff, 2001).

Η έννοια αναπτύχθηκε από μια ομάδα αρχιτεκτόνων, σχεδιαστών προϊόντων, μηχανικών και ερευνητών περιβαλλοντικού σχεδίου στην Αμερική και συνδέεται με ένα σύνολο επτά αρχών που προσφέρουν την καθοδήγηση στους σχεδιαστές να συνδυάσουν καλύτερα τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα που ικανοποιούν τις ανάγκες όσο το δυνατόν περισσότερων χρηστών. Οι επτά αρχές είναι: (1) δίκαιη χρήση (2) ευελιξία στη λειτουργία (3) απλή και διαισθητική χρήση (4) αντιληπτές πληροφορίες (5) ανοχή για το λάθος (6) χαμηλή φυσική προσπάθεια και (7) μέγεθος και χώρος για την προσέγγιση και τη χρήση.

Σύμφωνα με την έννοια του παγκόσμιου σχεδίου, είναι δυνατό να χτιστούν παιδικές χαρές που ενσωματώνουν τις ανάγκες και τις δυνατότητες όλων των παιδιών στο σχέδιο. Μια παιδική χαρά δεν χρειάζεται να είναι υψηλής τεχνολογίας. Χρειάζεται καινοτόμο σκέψη και διάθεση επίλυσης προβλημάτων. Με την παροχή ενός διαφορετικού φυσικού περιβάλλοντος με διαφορετικά είδη προκλήσεων και ενός κοινωνικού περιβάλλοντος με χώρους που είναι προσιτοί σε όλους για να προωθήσουν την κοινωνική αλληλεπίδραση, τα παιδιά με ειδικές ανάγκες θα να έχουν λιγότερα προβλήματα συμμετέχοντας στις δραστηριότητες παιχνιδιού (Goltsman στο Prellwitz, 2007).

Μια καλά σχεδιασμένη παιδική χαρά, που χρησιμοποιεί τις αρχές του παγκόσμιου σχεδίου, μπορεί να παρέχει το φυσικό και κοινωνικό υπόβαθρο έτσι ώστε τα παιδιά με ειδικές ανάγκες να γίνονται μέρος της γενικής εμπειρίας του παιχνιδιού (Goltsman στο Prellwitz, 2007).

Οι εργασιοθεραπευτές, με τη γνώση των περιβαλλοντικών εμποδίων, την κατανόηση της ανικανότητας και τη ειδική γνώση δραστηριοτήτων, είναι σε ιδανική θέση να αναπτύξουν και να

μεγιστοποιήσουν τις δραστηριότητες παιχνιδιού στις παιδικές χαρές για να αυξήσουν τη δυνατότητα πρόσβασης και τη δυνατότητα χρησιμοποίησής τους. Είναι επίσης σε θέση να εκπαιδεύσουν και να συνηγορήσουν για το παγκόσμιο σχέδιο στους ιθύνοντες. Η εστίαση των εργασιοθεραπευτών πρέπει επομένως να είναι τόσο στο μεμονωμένο όσο και στο κοινωνικό επίπεδο (Prellwitz, 2007).

Συμπερασματικά, αν και τα ανάπηρα παιδιά απαιτούν μερικές εξειδικευμένες τροποποιήσεις εξοπλισμού και εκτάσεων, ο Dattner (1977) επισημαίνει ότι «τα παιδιά με ειδικές ανάγκες χρειάζονται ειδικά σχεδιασμένες παιδικές χαρές αλλά οι βασικές τους απαιτήσεις είναι οι ίδιες με εκείνες των κανονικών παιδιών».

8. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΣΤΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΤΩΝ ΠΑΙΧΝΙΔΟΤΟΠΩΝ

Είναι κρίμα που τα παιδιά δεν μπορούν να σχεδιάσουν τα υπαίθρια περιβάλλοντα παιχνιδιού τους. Η έρευνα για τις προτιμήσεις των παιδιών δείχνει ότι εάν τα παιδιά είχαν σχεδιαστικές δεξιότητες, οι δημιουργίες τους θα ήταν πολύ διαφορετικές από τις περιοχές που αποκαλούνται παιδικές χαρές και τις οποίες οι περισσότεροι ενήλικοι σχεδιάζουν γι' αυτά. Οι υπαίθριοι χώροι που σχεδιάζονται από τα παιδιά όχι μόνο θα περιλάμβαναν τα φυτά, τα δέντρα, τα λουλούδια, το νερό, την άμμο, τη λάσπη, τα ζώα και τα έντομα, αλλά θα ήταν και πλούσιοι με μια ευρεία ποικιλία ευκαιριών παιχνιδιού κάθε φανταστικού τύπου. Εάν τα παιδιά μπορούσαν να σχεδιάσουν τους υπαίθριους χώρους παιχνιδιού τους, θα ήταν εξελικτικά κατάλληλα μαθησιακά περιβάλλοντα όπου τα παιδιά θα ήθελαν να μείνουν όλη την ημέρα (White & Stoecklin, 1998).

Οι White & Stoecklin (1998) και η εταιρεία στην οποία ανήκουν, προτείνουν τους κήπους ανακάλυψης παιχνιδιού (discovery play garden) οι οποίοι προσφέρουν τις ευκαιρίες στα παιδιά να χειριστούν το περιβάλλον και να το εξερευνήσουν, να αναρωτηθούν και να πειραματιστούν, να αναλάβουν παιχνίδια ρόλων, να καταλάβουν τον εαυτό τους, να αλληλεπιδράσουν με τη φύση, τα ζώα και τα ενδιαφέροντα έντομα καθώς και με άλλα παιδιά. Είναι περιβάλλοντα που ενθαρρύνουν

το πλούσιο και σύνθετο παιχνίδι των παιδιών και επεκτείνουν πολύ τις ευκαιρίες μάθησης από τις συμβατικές παιδικές χαρές. Οι κήποι ανακάλυψης παιχνιδιού είναι χώροι όπου τα παιδιά μπορούν να ασκήσουν το δικαίωμά τους - τη δυνατότητα δηλαδή να μάθουν σε ένα φυσικό περιβάλλον μέσω της εξερεύνησης, της ανακάλυψης και της δύναμης της φαντασίας τους (White & Stoecklin, 1998).

Το συμμετοχικό σχέδιο - έχοντας τα παιδιά, τους δασκάλους, τους γονείς και το προσωπικό συντήρησης να συμμετέχει στη διαδικασία σχεδίου - είναι ουσιαστικό στην επιτυχία οποιουδήποτε κήπου ανακάλυψης παιχνιδιού. Η εισαγωγή των παιδιών βεβαιώνει ότι θα αισθανθούν ότι είναι ένας ξεχωριστός χώρος γι' αυτά. Η εισαγωγή των δασκάλων απαιτείται έτσι ώστε να πάρουν την ιδιοκτησία του κήπου ανακάλυψης παιχνιδιού ως υπαίθρια τάξη και να την χρησιμοποιήσουν για να υποστηρίξουν τους στόχους του προγράμματος σπουδών. Οι γονείς πρέπει να αναμιχθούν έτσι ώστε να ενθαρρύνουν το σχέδιο και να μάθουν πώς ο φυσικός χώρος και συχνά το ακατάστατο παιχνίδι υποστηρίζουν πολύ την ανάπτυξη των παιδιών τους. Η ανάγκη να συμμετέχει το προσωπικό συντήρησης προκύπτει για να εξασφαλίσει ότι θα υποστηρίξουν το χώρο και θα παράσχουν τη συντήρηση που απαιτείται. Η συμμετοχή των χρηστών στη διαδικασία του σχεδίου βοηθάει επίσης για να εξασφαλίσει ότι το σχέδιο θα είναι πολιτιστικά άξιο σεβασμού (White, Stoecklin, 1998).

«Συμμετοχή» σημαίνει ότι τα παιδιά εκφράζουν τις απόψεις τους και συνδέουν τις εμπειρίες τους, και ότι αυτά δίνουν το βάρος στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Το δικαίωμα να συμμετέχει στις αποφάσεις που έχουν επιπτώσεις στη ζωή κάποιου είναι θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα, που αναφέρεται στο άρθρο 12 της Συνθήκης των Ηνωμένων Εθνών σχετικά με τα δικαιώματα του παιδιού. Μαζί με την προστασία των παιδιών και την παροχή των πρώτων αναγκών των παιδιών, η συμμετοχή είναι μια από τις τρεις βασικές αρχές της σύμβασης, η οποία έχει υιοθετηθεί από σχεδόν όλα τα κράτη του κόσμου. Το άρθρο 12 αναφέρει: "... Τα κράτη που συμμετέχουν θα βεβαιώσουν στο παιδί, που είναι σε θέση να αναπτύξει τις απόψεις του, το δικαίωμα να εκφράσει αυτές τις απόψεις ελεύθερα σε όλα θέματα που αφορούν στο παιδί..." Σύμφωνα με τη Συνθήκη Ηνωμένων

Εθνών σχετικά με τα δικαιώματα του παιδιού, τα παιδιά δεν είναι μόνο αντικείμενα των αποφάσεων που λαμβάνονται από τους ενηλίκους, αλλά ενεργοί και ίσοι πολίτες. Εάν τα παιδιά και οι ανάγκες τους αντιμετωπίζονται σοβαρά, πρέπει να τους δοθεί η δυνατότητα να εκφράσουν τις απόψεις τους, να διατυπώσουν τις σκέψεις τους και να λάβουν τις αποφάσεις που είναι σχετικές για τις ζωές τους. Τα ίδια τα παιδιά είναι οι εμπειρογνώμονες για τις ζωές τους, σε όλες τις πτυχές και τις διαστάσεις (Council of Europe, 2004).

Πολλοί ερευνητές κατά τη διάρκεια των ετών έχουν εξετάσει τη συμμετοχή παιδιών. Το 1997, ο Roger Hart ορίστηκε από τη UNICEF να ερευνήσει τη συμμετοχή των παιδιών στα περιβαλλοντικά/κοινοτικά ζητήματα στον κόσμο και ετοίμασε μια περιεκτική έκθεση, «η συμμετοχή των παιδιών», σε απάντηση προς τη φιλοσοφία της UNICEF για τα δικαιώματα των παιδιών, δηλαδή ότι τα παιδιά έχουν το δικαίωμα και την ευθύνη να συμμετέχουν στη διαμόρφωσή του δικού τους μέλλοντος καθώς επίσης και των κοινοτήτων τους. Η έκθεση αφορά τη συμμετοχή των παιδιών σε διάφορες μεθόδους εκπαίδευσης, όπως η περιβαλλοντική εκπαίδευση. Μελετά τις περιπτώσεις σε διαφορετικά πλαίσια και υποστηρίζει τη σημασία της συμμετοχής των παιδιών, όχι μόνο ως δικαίωμα και ευθύνη, αλλά και ως τρόπος να φροντίσουν και να στηρίξουν το περιβάλλον τους (Hart στο Yang, 2007)

Ο Colin Ward (στο Travlou, 2003) πραγματοποίησε μια έρευνα στις Ηνωμένες Πολιτείες για να παράγει ένα ποιοτικό αρχείο της εμπειρίας των παιδιών και των εξερευνήσεων στο αστικό περιβάλλον μέσω της εκπαίδευσης και του παιχνιδιού. Η ριζική μελέτη του υποστήριξε τα δικαιώματα των παιδιών στη συμμετοχή στον αστικό προγραμματισμό και σχεδιασμό και πρότεινε ότι πρέπει να περιληφθούν στη δημόσια διαδικασία συμμετοχής αναγνωρίζοντας την ανεξάρτητη ικανότητα να τηρούν και να ασκούν τα δικαιώματα τους.

Η συμμετοχή των παιδιών στο σχεδιασμό των πόλεων έχει γίνει όλο και περισσότερο δημοφιλής και κοινή. Πολλές πόλεις από το Μπέρκλεϋ, την Καλιφόρνια μέχρι το Μιλάνο στην Ιταλία έχουν συμπεριλάβει τα παιδιά στις διαδικασίες προγραμματισμού και σχεδιασμού των πόλεων. Μερικές πόλεις έχουν επίσης εφαρμόσει τις ιδέες των παιδιών στα σχέδια και τις

πολιτικές. Οι διεθνείς οργανώσεις όπως η UNICEF προωθούν τη συμμετοχή των παιδιών ως τον καλύτερο τρόπο για να καταστήσουν τις πόλεις πιο φιλικές και βιώσιμες (UNICEF, 2000). Συγχρόνως, ιδιαίτερη έρευνα έχει γίνει για την αξία της συμμετοχής των παιδιών στον προγραμματισμό και το σχέδιο (Hart, 1992).

Ενώ δεν σχεδιάζονται όλα τα περιβάλλοντα έχοντας τα παιδιά στο μυαλό ή με αυτά να σχετίζονται άμεσα, όλο και περισσότερες κοινότητες προσπαθούν να συμπεριλάβουν τα παιδιά στο σχέδιο και τον προγραμματισμό των περιβαλλόντων που χρησιμοποιούν. Αυτό είναι μια αργή εξέλιξη που περιλαμβάνει διάφορα στάδια ή ευδιάκριτες σφαίρες της συμμετοχής των παιδιών. Η συμμετοχή των παιδιών στο σχέδιο και τον προγραμματισμό γενικά έχει εξελιχθεί μέσω διάφορων ευδιάκριτων σταδίων, από τη μηδαμινή προσπάθεια στην αποτελεσματικότερη συμμετοχή στη συστηματοποίηση (Hart, 1992 στο Francis, Lorenzo, 2002).

9. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

9.1 Σύνθεση και Ερωτήματα

Βασισμένοι στη θεωρητική προσέγγιση του θέματος που αναπτύσσουμε, συμπεραίνουμε ότι η σχέση που αναπτύσσει το παιδί με το χώρο είναι ιδιαίτερα σημαντική. Στην καθημερινή ζωή του παιδιού εμπλέκονται ποικίλα πλαίσια και χώροι (σχολείο, γειτονιά, πόλη) των οποίων η αλληλεπίδραση συμβάλλει στην απόκτηση της ταυτότητας του χώρου. Καθώς το παιδί έρχεται σε επαφή με το περιβάλλον δέχεται πολλά ερεθίσματα τα οποία μέσα από τη διαδικασία πρόσληψης, προσαρμογής και αφομοίωσης συντελούν στην κοινωνική, ψυχολογική, συναισθηματική και γνωστική του ανάπτυξη (Μπότσογλου, 1997).

Ως αποτέλεσμα των παραπάνω, η σχέση του παιδιού με το χώρο αποκτά έναν παιδαγωγικό χαρακτήρα ενώ ο χώρος αποκτά νέα, πολύμορφη και λειτουργική ποιότητα καθώς διαμορφώνεται στο πεδίο αγωγής, που υποστηρίζει τις διαδικασίες μάθησης και ανάπτυξης του παιδιού (Γερμανός, 2005).

Απαραίτητο στην ανάπτυξη του παιδιού και βασική πτυχή του πολιτισμού και της ποιότητας ζωής είναι το παιχνίδι. Μέσα από το παιχνίδι, τα παιδιά μαθαίνουν για τον κόσμο, τη φύση και τις ικανότητες τους. Το παιχνίδι αποτελεί τη βάση για την ανάπτυξη των φυσικών, συναισθηματικών και διανοητικών ικανοτήτων γι' αυτό και το περιβάλλον/ χώρος διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο. Γι' αυτό και ο χώρος που προορίζεται για παιχνίδι πρέπει να είναι υψηλής ποιότητας και καλού σχεδιασμού για να προσελκύσει τα παιδιά και τις οικογένειες και να γίνει ένα αξιόλογο τμήμα του τοπικού περιβάλλοντος.

Τα παιδιά διεκδικούν ένα ζωτικό κομμάτι χώρου μέσα στην πόλη προκειμένου να τον χρησιμοποιήσουν για δραστηριότητες παιχνιδιού. Οι χώροι που εξετάζει αυτή η έρευνα αποτελούν χώρους ειδικά σχεδιασμένους για το παιχνίδι των παιδιών μέσα στην πόλη. Οι παιχνιδότοποι ή παιδικές χαρές για μεγάλο αριθμό παιδιών αποτελούν τους μοναδικούς χώρους υπαίθριων δραστηριοτήτων όπου τα παιδιά μαθαίνουν να συναναστρέφονται, να αλληλεπιδρούν μεταξύ τους

αλλά και με τον εξοπλισμό. Η αλληλεπίδραση του παιδιού με το περιβάλλον συμβάλλει σημαντικά στην παραγωγή της τελικής δραστηριότητας παιχνιδιού.

Ο χώρος αποτελεί τη βάση μιας διαδικασίας αγωγής που συνδέει το υποκείμενο με το ευρύτερο και άμεσο περιβάλλον και εκτός από την ψυχολογική και κοινωνική διάσταση χαρακτηρίζεται και από παιδαγωγική διάσταση. Ωστόσο, η παιδαγωγική ποιότητα των παιχνιδότοπων συνδέεται με την ποιότητα των δραστηριοτήτων παιχνιδιού που μπορούν να αναπτυχθούν σ' αυτούς (Μπότσογλου, 2001).

Σημαντικό στοιχείο στο σχεδιασμό των παιδικών χαρών είναι η ασφάλεια η οποία είναι απαραίτητο να παρέχεται σε συνδυασμό με την ανάγκη του παιδιού για ανεξάρτητο, δημιουργικό και ριψοκίνδυνο αλλά όχι επικίνδυνο παιχνίδι. Απαιτείται δηλαδή μια ισορροπία ανάμεσα στον κίνδυνο και τη διασκέδαση. Ακόμα κι αν οι κοινές αιτίες τραυματισμών σχετικών με τον εξοπλισμό στις παιδικές χαρές είναι γνωστές, αυτοί οι κίνδυνοι υπάρχουν ακόμα σε πολλές παιδικές χαρές. Η ανησυχία για την ασφάλεια των παιδιών στις παιδικές χαρές αυξάνεται μαζί με τον αριθμό των παιδιών. Οι μελέτες των τραυματισμών μεταξύ των παιδιών στις παιδικές χαρές έχουν καταδείξει ότι πολλοί από αυτούς τους τραυματισμούς αφορούν τους αντιστρέψιμους κινδύνους στις παιδικές χαρές και θα μπορούσαν να αποτραπούν εάν οι παιδικές χαρές σχεδιάζονταν έχοντας στο μυαλό την ασφάλεια.

Για να αντιμετωπίσουν αυτό το ζήτημα, οι ΗΠΑ CPSC έχουν εκδώσει ένα εγχειρίδιο για τη δημόσια ασφάλεια των παιδικών χαρών (1997) και αυτό είναι το ευρύτατα αποδεκτό σύνολο οδηγιών ασφάλειας στην εξέταση του κατώτατου επιπέδου ασφάλειας παιδικών χαρών. Αυτές οι οδηγίες ασφάλειας για τις δημόσιες παιδικές χαρές και το Εθνικό Πρόγραμμα για την Ασφάλεια Παιδικών Χαρών συστήνει τις προδιαγραφές ασφάλειας σχετικά με την προστατευτική επιφάνεια, τις ζώνες πτώσης, το διάστημα ταλάντευσης, τις ανυψωμένες επιφάνειες, τους πιθανούς κινδύνους παγίδευσης, τους πιθανούς κινδύνους εμπλοκής και τη συντήρηση των παιδικών χαρών (Thompson και Hudson 1996, Εγχειρίδιο CPSC για τη δημόσια ασφάλεια των παιδικών χαρών, 1997).

Τα προβλήματα που εντοπίστηκαν σε μια πρώτη επαφή με τις παιδικές χαρές και μας οδήγησαν στη συγκεκριμένη έρευνα είναι:

- Η έλλειψη των απαιτούμενων εκτάσεων ανάλογων με τις ανάγκες των παιδιών
- Η έλλειψη προβληματισμού και συνεργασίας των κατάλληλων ειδικοτήτων που θα παρέχουν την ασφάλεια και την παιδαγωγική ποιότητα
- Η απουσία χώρων που να στηρίζουν το δημιουργικό παιχνίδι και τη βιωματική μάθηση
- Ο αυξημένος αριθμός ατυχημάτων στους παιδότοπους
- Ο προβληματισμός γονέων και κατοίκων γύρω από παιδικές χαρές για την ασφάλεια και την υγιεινή στους χώρους αυτούς.

Στα πλαίσια λοιπόν της προσέγγισης των παραμέτρων των υπαίθριων παιχνιδότοπων δυο είναι τα ζητήματα που φαίνεται να απασχολούν έμμεσα ή άμεσα παιδιά, γονείς και ανθρώπους που ενδιαφέρονται για το καλό των παιδιών (εκπαιδευτικοί, οργανισμοί, ερευνητές):

το πρώτο ζήτημα αφορά την παιδαγωγική ποιότητα των χώρων αυτών και

το δεύτερο ζήτημα αφορά το επίπεδο ασφάλειας που παρέχουν στα παιδιά που χρησιμοποιούν αυτούς τους χώρους.

Αυτή η μελέτη πραγματοποιήθηκε για να προσδιορίσει και να αξιολογήσει το βαθμό καταλληλότητας των παιδικών χαρών και του επιπέδου συμμόρφωσης αυτών με τις τρέχουσες προδιαγραφές ασφάλειας στην πόλη της Νέας Ιωνίας και του Βόλου Μαγνησίας.

Έτσι, διαμορφώθηκαν μια σειρά από ερωτήματα για τους υπαίθριους χώρους παιχνιδιού που διαθέτουν εξοπλισμό :

Ερώτημα 1^ο Ποια είναι τα χαρακτηριστικά οργάνωσης των υπαίθριων χώρων παιχνιδιού και τι εκφράζουν;

Ερώτημα 2^ο Ποια είναι τα κριτήρια χρησιμοποίησης των χώρων από τα παιδιά και πως συνδέονται με τα χαρακτηριστικά σχεδιασμού τους;

Ερώτημα 3^ο Πως συνδέονται τα χαρακτηριστικά οργάνωσης και τα κριτήρια χρησιμοποίησης των παιχνιδότοπων με τη διαδικασία μάθησης και ανάπτυξης του παιδιού;

Ερώτημα 4^ο Υπάρχουν παιχνιδοκατασκευές-εξοπλισμός που προκαλούν τη φαντασία και τη δημιουργικότητα των παιδιών;

Ερώτημα 5^ο Ο σχεδιασμός και η οργάνωση του χώρου στηρίζεται στις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των σημερινών παιδιών;

Ερώτημα 6^ο Είναι ασφαλείς οι παιδικές χαρές – χώρος και εξοπλισμός - για όλα τα παιδιά;

Ερώτημα 7^ο Χρησιμοποιούνται υλικά «φιλικά» στα παιδιά που τα προτρέπουν να τα χρησιμοποιούν με άνεση και ευκολία;

Ερώτημα 8^ο Γίνεται συντήρηση και κατάλληλη διατήρηση των χώρων ώστε να μην υπάρχουν σημεία που να προκαλέσουν ατυχήματα ή να αποτελέσουν κίνδυνο για την υγεία;

Ερώτημα 9^ο Είναι σωστή η επιλογή της τοποθεσίας των παιχνιδότοπων;

Ερώτημα 10^ο Χαρακτηρίζονται από ποιότητα οι σύγχρονες παιδικές χαρές;

Ερώτημα 11^ο Υπάρχει πρόβλεψη πρόσβασης και χρήσης για άτομα με αναπηρία;

Ερώτημα 12^ο Παρέχουν ευκαιρίες κοινωνικής αλληλεπίδρασης ανάμεσα σε συνομήλικα παιδιά;

9.2 Το Δείγμα και ο Χρόνος της έρευνας

Για να απαντηθούν τα ερωτήματα στα πλαίσια της προβληματικής που αναπτύχθηκε, έγινε μια έρευνα σε υπαίθριους δημόσιους χώρους παιχνιδιού των Δήμων Βόλου και Νέας Ιωνίας Μαγνησίας από τον Ιανουάριο μέχρι και τον Ιούλιο του 2009. Αρχικά επισκεφτήκαμε ορισμένες παιδικές χαρές της πόλης και διαπιστώσαμε τα προβλήματα που υπάρχουν καταλήγοντας και στο ακριβές αντικείμενο μελέτης. Στη συνέχεια αναζητήσαμε το κατάλληλο εργαλείο το οποίο θα μας βοηθούσε στη συλλογή των απαραίτητων στοιχείων. Αφού έγινε η ανάλογη προσαρμογή των εργαλείων, ξεκινήσαμε την επιτόπια έρευνα στους υπαίθριους παιχνιδότοπους από το Μάιο μέχρι

και τον Ιούλιο, περίοδο που χρησιμοποιούνται έντονα από τα παιδιά σε ολόημερη και καθημερινή βάση.

Προτιμήθηκαν οι υπαίθριοι και όχι οι εσωτερικοί χώροι γιατί το φυσικό περιβάλλον είναι ιδιαίτερα σημαντικό για την ανάπτυξη των παιδιών. Οι υπαίθριοι χώροι είναι πάντα μεγαλύτεροι από τους εσωτερικούς και επιτρέπουν την ανάμειξη περισσότερων ανθρώπων και μεγαλύτερων μετακινήσεων. Έχουν ποικίλες εκτάσεις - γρασίδι για τις μαλακές αποβάσεις, ομαλές επιφάνειες για ποδήλατο, βλάστηση για να μπορούν τα παιδιά να κρύβονται και χώμα για να σκάβουν. Ο Naylor (1985) αναφέρει ότι τα υπαίθρια περιβάλλοντα επιτρέπουν ποικίλες κοινωνικές αλληλεπιδράσεις όταν εισέρχονται άλλα παιδιά ή ενήλικοι στο χώρο.

Πιο συγκεκριμένα, ερευνήθηκαν παιχνιδότοποι με τυποποιημένο εξοπλισμό παιχνιδιού – τραμπάλες, κούνιες, τσουλήθρες κλπ. – γνωστοί και με την ονομασία «παιδική χαρά». Το δείγμα περιλαμβάνει «παιδικές χαρές» που αποτελούν ανεξάρτητους χώρους αλλά και εκείνες που καταλαμβάνουν ένα κομμάτι σε πάρκο. Συνολικά ερευνήθηκαν 45 υπαίθριοι παιχνιδότοποι.

Οι χώροι του δείγματος είναι διεσπαρμένοι σε όλη την έκταση του πολεοδομικού συγκροτήματος του Βόλου και της Νέας Ιωνίας.

9.3 Οι Υποθέσεις και ο Στόχος της Έρευνας

Η προσέγγιση της σχέσης παιδιού-παιχνιδιού-χώρου, η προβληματική που προηγήθηκε και τα ερωτήματα που δημιουργήθηκαν για τις υπαίθριες παιδικές χαρές οδήγησαν στη διατύπωση των ακόλουθων υποθέσεων εργασίας:

Υπόθεση 1^η Η κατάσταση που επικρατεί στις υπαίθριες παιδικές χαρές ελλοχεύει κινδύνους για τη σωματική υγεία των παιδιών

Υπόθεση 2^η Οι ευκαιρίες παιχνιδιού που παρέχονται στις παιδικές χαρές δεν ανταποκρίνονται στις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των σημερινών παιδιών

Με βάση την προβληματική και τα ερωτήματα που αναπτύχθηκαν *στόχος* της έρευνας είναι:

- να μελετηθούν τα χαρακτηριστικά των παιδικών χαρών ώστε να διαπιστωθεί η παιδαγωγική τους ποιότητα
- να προσδιοριστούν ζητήματα ασφάλειας στην τοποθεσία, τον εξοπλισμό και την επιφάνεια των παιδικών χαρών.

9.4 Μέθοδος

Η επιτόπια επιθεώρηση και οι μετρήσεις πραγματοποιήθηκαν για να εξετάσουν την ποιότητα των παιδικών χαρών και τη συμμόρφωση με τις τρέχουσες προδιαγραφές ασφάλειας. Όλες οι οπτικές επιθεωρήσεις και οι μετρήσεις έγιναν από τον ίδιο ερευνητή. Οι επιθεωρήσεις έγιναν την άνοιξη και το καλοκαίρι του 2009 όταν οι παιδικές χαρές ήταν σε ενεργό χρήση.

Η Ελλάδα δεν είχε νομοθετικό πλαίσιο μέχρι πρόσφατα που να ορίζει τις προδιαγραφές για την κατασκευή παιδικών χαρών και παιχνιδιών, υπήρχε όμως από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι παιδότοποι της Ελλάδας ακολουθούσαν τα Ευρωπαϊκά πρότυπα και υπεύθυνος φορέας είναι ο Ελληνικός Οργανισμός Τυποποίησης (ΕΛΟΤ). Ο ΕΛΟΤ προκειμένου οι κατασκευαστές να βελτιώνουν συνεχώς το επίπεδο ασφάλειας του εξοπλισμού παιδικών χαρών εκπόνησε Ειδικό Κανονισμό Αξιολόγησης και Πιστοποίησης Παιχνιδοτόπων. Πρόκειται, δηλαδή, για οδηγίες που ισχύουν για όλα τα κράτη - μέλη και καθορίζουν τις προδιαγραφές και τις απαιτήσεις για την εγκατάσταση, τον έλεγχο, τη συντήρηση και τη λειτουργία των παιχνιδοτόπων. Έτσι, η κλίμακα αξιολόγησης προετοιμάστηκε βασισμένη στο εθνικό πρόγραμμα ασφάλειας παιδικών χαρών των Ηνωμένων Πολιτειών για τα πρότυπα ασφάλειας (NPSS) και της Επιτροπής ασφάλειας καταναλωτικών προϊόντων (CPSC) που περιλαμβάνουν τα κριτήρια που πρέπει να υπάρχουν στις παιδικές χαρές. Προετοιμάστηκε δηλαδή μία κλίμακα αξιολόγησης χρησιμοποιώντας αυτόν τον κατάλογο ελέγχου (Consumer Product Safety Commission, 1997).

Η μελέτη εστίασε στις ακόλουθες παραμέτρους προκειμένου να προσδιοριστούν τα ζητήματα ασφάλειας σε παιδικές χαρές: στην τοποθεσία της παιδικής χαράς, στους κανόνες

κυκλοφορίας και στους κανονισμούς γύρω από την παιδική χαρά, στις προστατευτικές ιδιότητες της επιφάνειας, στην παρουσία μιας επαρκούς ζώνης κάτω και γύρω από τον εξοπλισμό παιχνιδιού, στην παρουσία οποιουδήποτε απαράδεκτου επικίνδυνου εξοπλισμού στις παιδικές χαρές, στους τύπους εξοπλισμού και τον αριθμό, στην οργάνωση του εξοπλισμού σύμφωνα με τις ομάδες ηλικίας, στα διαστήματα μεταξύ του εξοπλισμού, στα διαστήματα μεταξύ του εξοπλισμού και της περιβάλλουσας περιοχής, στην παρουσία αιχμηρών σημείων και ρωγμών στον εξοπλισμό, στο ύψος του εξοπλισμού, στην ύπαρξη και την καταλληλότητα των κιγκλιδωμάτων στις τσουλήθρες, στην καταλληλότητα των ανοιγμάτων μεταξύ των σκαλοπατιών, στην επίβλεψη των παιδιών στις παιδικές χαρές και στα υλικά κατασκευής των καθισμάτων στις κούνιες (Thompson & Hudson 1996; Consumer Product Safety Commission 1997). Οι πίνακες και οι στατιστικές αναλύσεις έγιναν χρησιμοποιώντας το SPSS (16.0) για windows.

Οι παραπάνω παράμετροι αξιολογήθηκαν ως «κατάλληλοι» ή «ακατάλληλοι» σύμφωνα με τα χαρακτηριστικά τους (αφού έγιναν οι απαραίτητες μετρήσεις), με «ναι» ή «όχι» δηλώθηκε ανάλογα η ύπαρξη ή η απουσία ή η δυνατότητα ενώ ο τύπος του εξοπλισμού δηλώθηκε αριθμητικά.

Επιπλέον, δεύτερο εργαλείο στην έρευνά μας αποτέλεσε ένα εγχειρίδιο καθοδήγησης που έχει προετοιμαστεί από την Play England για να παρέχει στις τοπικές αρχές μια σαφή κατανόηση των δεικτών απόδοσης και για να διευκολύνει την καθημερινή διαχείριση της πειραματικής διαδικασίας γύρω από τους παιχνιδότοπους. Πρόκειται για το «Play Indicators Project: DRAFT Guidance for the pilot local Authorities» (Σχέδιο δεικτών παιχνιδιού: Καθοδήγηση σχεδίων για τις πειραματικές τοπικές αρχές) (Children's Play Council and Play England, 2007).

Παρέχει τις σαφείς περιγραφές και τους ορισμούς των δεικτών, των πηγών στοιχείων και των μεθόδων για τη συλλογή και την ανάλυση των στοιχείων. Πιο συγκεκριμένα:

- εξηγεί τι πρέπει να μετρηθεί
- εξηγεί πώς τα στοιχεία πρέπει να συλλεχθούν
- εξηγεί πώς τα στοιχεία θα ελεγχθούν

- παρέχει τις μορφές συλλογής δεδομένων για να εξασφαλίσει ότι είναι δυνατό να ταιριάζουν στοιχεία που προέρχονται από διαφορετικές πηγές

Η Play England έχει ως στόχο όλα τα παιδιά και οι νέοι στην Αγγλία να έχουν τακτική πρόσβαση και ευκαιρία για δωρεάν παιχνίδι στον τόπο τους. Η Play England παρέχει τις συμβουλές και την υποστήριξη για να προωθήσει την ορθή πρακτική και λειτουργεί για να εξασφαλίσει ότι η σημασία του παιχνιδιού αναγνωρίζεται από τους φορείς χάραξης πολιτικής, τους αρμόδιους για το σχεδιασμό των χώρων παιχνιδιού και το κοινό.

Το εργαλείο που χρησιμοποιήσαμε αφορά την αξιολόγηση της ποιότητας τριών παραγόντων του χώρου παιχνιδιού: της τοποθεσίας, της αξίας παιχνιδιού που δίνεται σ' αυτόν και της φροντίδας και διατήρησης του χώρου. Πιο συγκεκριμένα το εργαλείο αξιολογεί:

- Την τοποθεσία: εγγύτητα στις κατοικίες, άτυπη εποπτεία, ασφάλεια και φωτισμός, πρόσβαση στην περιοχή, ύπαρξη στοιχείων χρησιμοποίησης του χώρου από τα παιδιά και προσιτότητα.

- Την αξία του παιχνιδιού : πρόκληση για τα παιδιά, ευκαιρίες για παιδιά με ειδικές ανάγκες, επαφή με το φυσικό περιβάλλον, στοιχεία παιχνιδιού και δυνατότητα μετακίνησης στο χώρο.

- Τη φροντίδα και τη διατήρηση: κάδοι απορριμμάτων, υγιεινή και καθαριότητα, στοιχεία παρουσίας σκύλων, καθίσματα και τουαλέτες.

Έχοντας ως βάση οδηγίες και ορισμούς που συνοδεύουν το εργαλείο μας, βαθμολογήσαμε τις παραμέτρους των παραπάνω παραγόντων του χώρου από το 0 μέχρι το 5, όπου το 5 δηλώνει ότι είναι άριστο και το 0 απουσία.

9.5 Αποτελέσματα της έρευνας

Στην έρευνά μας συνολικά αξιολογήθηκαν 45 παιδικές χαρές γύρω από την τοποθεσία, την ασφάλεια, τον εξοπλισμό, την αξία του παιχνιδιού, τη φροντίδα και τη διατήρηση. Η καθεμιά παράμετρος αναλύθηκε σε επιμέρους χαρακτηριστικά και έτσι αξιολογήθηκε και βαθμολογήθηκε.

Τοποθεσία
Άμεσο άνοιγμα στο δρόμο
Προστατευτικός φράκτης
Πινακίδα τροχαίας
Πρόσβαση σε παιδιά με ειδικές ανάγκες
Επίβλεψη

Πίνακας 1

Πιο συγκεκριμένα, με το πρώτο εργαλείο μελετήσαμε την τοποθεσία των παιδικών χαρών, την ασφάλεια και τον εξοπλισμό. Αναλυτικότερα και ξεκινώντας από την τοποθεσία (πίνακας 1), από τις 45 παιδικές χαρές, 40 (88,9 %) είχαν άμεσο άνοιγμα στο δρόμο ενώ οι υπόλοιπες 5 (11,1 %) βρίσκονταν στο κέντρο ενός μεγαλύτερου χώρου (πλατείας συνήθως) και απείχαν πολύ από το δρόμο. Από το σύνολο μόνο 6 (13,3 %) διέθεταν προστατευτικό φράκτη για να συγκρατήσουν τα παιδιά από το να βγουν στο δρόμο και σήματα κυκλοφορίας που να υποδεικνύουν την ύπαρξη παιδικής χαράς ή να προτρέπουν για μείωση της ταχύτητας των διερχόμενων οχημάτων συναντήσαμε μόνο σε 1 (2,2 %).

Όταν αξιολογήσαμε την προσβασιμότητα παιδιών με ειδικές ανάγκες μόνο 6 παιδικές χαρές (13,3 %) διέθεταν ράμπες αλλά καμία δε διέθετε εξοπλισμό γι' αυτά τα παιδιά ενώ σε όλες τις παιδικές χαρές τα παιδιά επέβλεπαν ενήλικες και συγκεκριμένα γονείς, γιαγιάδες ή άτομα που τα φρόντιζαν. Δεν υπήρχε προσωπικό στο χώρο αρμόδιο για την ασφάλεια της παιδικής χαράς ή των παιδιών.

Ασφάλεια
Υλικό καθισμάτων στις κούνιες
Ύψος κούνιας
Ρωγμές, αιχμηρά σημεία
Ύπαρξη κιγκλιδωμάτων
Βάθος προστατευτικής επιφάνειας
Είδος επιφάνειας
Ανοίγματα σκαλοπατιών

Πίνακας 2

Όσον αφορά την ασφάλεια (πίνακας 2), ανάμεσα στις κούνιες που υπήρχαν στις παιδικές χαρές οι 121 (68,7 %) είχαν καθίσματα φτιαγμένα από ξύλο, οι 43 (24,5 %) από καουτσούκ και οι 12 (6,8 %) από πλαστικό (Πίνακας 3) ενώ στις 99 κούνιες (56,2 %), από τις 176 συνολικά, το ύψος της βάσης του καθίσματος από το έδαφος ήταν ακατάλληλο. Επιπλέον, στο 48,9% των παιδικών χαρών η ύπαρξη ρωγμών και αιχμηρών σημείων έθετε σε κίνδυνο τη ζωή των παιδιών.

	Υλικά καθισμάτων	Ξύλο	Πλαστικό	Καουτσούκ
N	Valid	44	44	44
	Missing	1	1	1
	Minimum	0	0	0
	Maximum	7	2	8
	Sum	121	12	43

Πίνακας 3

Στις τσουλήθρες, όπου ήταν απαραίτητα τα κιγκλιδώματα, το 78,8 % διέθετε κιγκλιδώματα σε καλή κατάσταση ενώ το υπόλοιπο 21,2 % όχι.

Η προστατευτική επιφάνεια παίζει καθοριστικό ρόλο στο σχεδιασμό μιας ασφαλούς παιδικής χαράς. Οι παιδικές χαρές που επισκεφτήκαμε είχαν διάφορα υλικά επιφάνειας. Το

ποσοστό των παιδικών χαρών με την κατάλληλη επιφάνεια (άμμος) ήταν 15,6 % (n=7) ενώ το ποσοστό των παιδικών χαρών που ερευνήθηκαν και διέθεταν ακατάλληλη ή σκληρή επιφάνεια ήταν 84,4 % (n=38) (Πίνακας 4). Πιο αναλυτικά (Πίνακας 5), το 57,8 % (n=26) είχε σκληρό χώμα, το 6,7% (n=3) είχε χαλίκι, το 4,4 % (n=2) γρασίδι, το 8,9 % (n=4) χώμα και γρασίδι και το 6,7 % (n=3) τσιμέντο και πράσινο λεπτό τάπητα (κολλημένο). Δε συναντήσαμε καθόλου μαλακή επιφάνεια συνθετική ή από λάστιχο. Το βάθος της προστατευτικής επιφάνειας ήταν κατάλληλο μόνο στο 13,3 % (n=6) των παιδικών χαρών. Στις υπόλοιπες παιδικές χαρές (86,7 %) το βάθος της προστατευτικής επιφάνειας ήταν μικρότερο από 15 εκ.

	Καταλληλότητα επιφάνειας	Frequency	Percent	Cumulative Percent
Valid	Κατάλληλη	7	15,6	15,6
	Ακατάλληλη	38	84,4	100,0
	Total	45	100,0	

Πίνακας 4

	Υλικά επιφάνειας	Frequency	Percent	Cumulative Percent
Valid	Άμμος	7	15,6	15,6
	Χαλίκι	3	6,7	22,2
	Χώμα	26	57,8	80,0
	Γρασίδι	2	4,4	84,4
	Χώμα & Γρασίδι	4	8,9	93,3
	Τσιμέντο & τάπητας	3	6,7	100,0
	Total	45	100,0	

Πίνακας 5

Άλλος ένας παράγοντας που αποτελεί αιτία ατυχημάτων είναι τα ανοίγματα των σκαλοπατιών. Από τις 31 τσουλήθρες που διέθεταν στην είσοδο σκαλοπάτια για να ανέβουν τα παιδιά, στο 80,6 % (n=25) τα ανοίγματα ήταν κατάλληλα ενώ στο υπόλοιπο 19,3 % (n=6) όχι.

Στην προσπάθεια μας να βρούμε το μέσο όρο κάθε εξοπλισμού στις παιδικές χαρές, μετρήσαμε συνολικά 327 παιχνιδοκατασκευές για τα παιδιά. Ο εξοπλισμός που συναντήσαμε σε μεγαλύτερη αφθονία ήταν οι κούνιες (n=176, 53,8%) ενώ ο μέσος όρος οργάνων σε κάθε πάρκο παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα (Πίνακας 6).

Ο μέσος όρος εξοπλισμού που υπάρχει στις παιδικές χαρές												
	Τσουλήθρες	Κούνιες για μεγάλα παιδιά	Κούνιες για μικρά παιδιά	Διάφορες κούνιες	Μπάρα ακροβασίας	Αναρρίχηση	Μύλος	Τραμπάλα	Μονόζυγο	Ταλαντευόμενος Εξοπλισμός	Λουπός εξοπλισμός	
Valid	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45
Missing	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mean	1,00	2,13	1,60	,18	,20	,91	,22	,47	,27	,16	,13	
SD	,853	1,740	1,643	,442	,405	1,145	,795	,661	,837	,424	,405	
Min	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Max	4	6	6	2	1	4	5	2	5	2	2	2
Sum	45	96	72	8	9	41	10	21	12	7	6	

Πίνακας 6

Δεν υπήρχε καμία τσουλήθρα σε 12 (26,7 %), καμία κούνια σε 1 (2,2 %), καμία μπάρα ακροβασίας σε 36 (80 %), κανένας εξοπλισμός αναρρίχησης σε 23 (51,1 %), κανένας μύλος σε 39 (86,7 %) και καμία τραμπάλα σε 28 (62,2 %) παιδικές χαρές.

Εξοπλισμός
Εξοπλισμός - απόσταση ασφάλειας της περιβάλλουσας περιοχής
Εξοπλισμός - απόσταση ασφάλειας εξοπλισμού
Καταλληλότητα ηλικίας

Πίνακας 7

Εκτός από την καταμέτρηση του εξοπλισμού, ασχοληθήκαμε (Πίνακας 7) και με την απόσταση ασφαλείας μεταξύ του εξοπλισμού και της περιβάλλουσας περιοχής που ήταν κατάλληλη σε 34 παιδικές χαρές (75,6 %) και την απόσταση ανάμεσα στον εξοπλισμό που ήταν κατάλληλη σε

42 παιδικές χαρές (93,3 %). Ακόμη, μελετήσαμε την οργάνωση του εξοπλισμού και κατά πόσο υπάρχει διαχωρισμός σύμφωνα με τις ομάδες ηλικίας. Από τις 45 παιδικές χαρές που επισκεφτήκαμε μόνο σε 3 (6,7 %) ο εξοπλισμός αφορούσε συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα παιδιών και συγκεκριμένα παιδιά από 2-5 ετών. Δεν υπήρχε κάποια ένδειξη, γινόταν κατανοητό από το μέγεθος του εξοπλισμού. Στις υπόλοιπες 42 (93,3 %) ο εξοπλισμός αφορούσε τα παιδιά όλων των ηλικιών και δεν υπήρχε κανένας διαχωρισμός (Πίνακας 8).

Ηλικιακός διαχωρισμός εξοπλισμού		Frequency	Percent	Cumulative Percent
Valid	Κατάλληλη	3	6,7	6,7
	Ακατάλληλη	42	93,3	100,0
	Total	45	100,0	

Πίνακας 8

Με το δεύτερο εργαλείο της έρευνας, αξιολογήσαμε (με τρόπο που αναφέρεται στο κεφάλαιο της μεθοδολογίας) κάποιες άλλες παραμέτρους της τοποθεσίας, την αξία του παιχνιδιού στο χώρο των παιδικών χαρών και την φροντίδα και διατήρηση τους.

Τοποθεσία
Εγγύτητα στις κατοικίες
Καλά χρησιμοποιούμενο από τα παιδιά
Άτυπη εποπτεία
Πως φτάνουμε εκεί
Προσωπική ασφάλεια, προστασία και φωτισμός
Φυσική/κινητική πρόσβαση στην περιοχή
Συνάντηση παιδιών

Πίνακας 9

Πιο αναλυτικά, στοιχεία της τοποθεσίας που ερευνήσαμε (Πίνακας 9) ήταν η εγγύτητα της παιδικής χαράς στις κατοικίες και ενθαρρυντικά από τις 45 παιδικές χαρές που επισκεφτήκαμε οι 44 (99,8 %) βρίσκονται σε απόσταση 1000 μέτρων με τα πόδια από τις κατοικίες ή τα κοινοτικά

κτῆρια και φαίνονται να χρησιμοποιούνται καλά από τα παιδιά καθώς υπάρχουν στοιχεία φθοράς λόγω της χρήσης.

Επιπλέον, οι 42 παιδικές χαρές (93,3 %) έχουν ένα καλό επίπεδο άτυπης εποπτείας από τους ενήλικους μιας και βρίσκονται σε περιοχές όπου οι άνθρωποι περνούν συχνά δίπλα ή μέσα από αυτές. Όσον αφορά το πώς μπορούν τα παιδιά να φτάσουν στις παιδικές χαρές μόνο στις 15 (33,3 %) μπορούν να φτάσουν εύκολα, ακίνδυνα και ανεξάρτητα, από τα σπίτια ή το σχολείο τους. Δεν υπάρχει καμία ανάγκη να διασχίσουν μεγάλα εμπόδια (π.χ. δρόμοι με κίνηση) για να φτάσουν στην περιοχή. Στις υπόλοιπες 13 (28,9 %) τα παιδιά μπορούν να φτάσουν στην περιοχή από το σπίτι ή το σχολείο αλλά πρέπει να διασχίσουν έναν δρόμο με κίνηση, το 33,3 % (n= 15) είναι σε καλή τοποθεσία και δεν υπάρχει έντονο πρόβλημα πάρα την ύπαρξη δρόμου ενώ το 4,4 % (n=2) παρουσιάζει αδυναμίες και πρέπει να βελτιωθεί (Πίνακας 10).

	Πως φτάνουν στην παιδική χαρά	Frequency	Percent	Cumulative Percent
Valid	Αδυναμίες, απαιτούνται βελτιώσεις	2	4,4	4,4
	Εντάξει, μέσο, όχι προτεραιότητα να βελτιωθεί	13	28,9	33,3
	Καλό	15	33,3	66,7
	Άριστο	15	33,3	100,0
	Total	45	100,0	

Πίνακας 10

Η πλειοψηφία των παιδικών χαρών (60 %) παρέχουν προσωπική ασφάλεια, προστασία και φωτισμό στα παιδιά καθώς οι διαδρομές πρόσβασης και μετακίνησης είναι πάντα ασφαλείς και διαθέτουν καλές διαδρομές εξόδου και έχουν καλό φωτισμό στο σκοτάδι. Σε 10 παιδικές χαρές (22,2 %) οι διαδρομές περιοχής και πρόσβασης είναι ασφαλείς στο φως της ημέρας αλλά όχι μετά το σκοτάδι.

Αξιολογώντας την φυσική και κινητική πρόσβαση στις παιδικές χαρές, το 42,2 % (n=19) των παιδικών χαρών μπορεί να προσεγγιστεί από ορισμένους, π.χ. εκείνους που σπρώχνουν τα καροτσάκια και παιδιά με κάποια κινητικότητα, αλλά παρουσιάζει δυσκολίες για άλλους, π.χ.

εκείνους με σοβαρά προβλήματα, που δεν μπορούν να επωφεληθούν από το χώρο. Στο 35,6 % (n=16) μια ή περισσότερες ομάδες παιδιών αποκλείονται εξαιτίας της κακής πρόσβασης. Άσχημα μονοπάτια, ανώμαλο έδαφος, σκαλοπάτια, ξαφνικές αλλαγές στην επιφάνεια δεν τονίζονται.

Η επιλογή μιας τοποθεσίας για τη δημιουργία παιδικής χαράς πρέπει να ευνοεί τη συνάντηση παιδιών. Από τις 19 παιδικές χαρές (42,2 %) υπάρχει μεγάλη πιθανότητα να περάσουν παιδιά και να μπουν στο παιχνίδι όταν πηγαίνουν ή επιστρέφουν από το σχολείο ή στην αγορά της περιοχής ενώ στις 17 (37,8 %) η πιθανότητα να περάσει κάποιο παιδί είναι μικρότερη αλλά υπαρκτή καθώς η παιδική χαρά αποτελεί μια πιο ήσυχη διαδρομή που μπορεί να διανύσει ένα παιδί (Πίνακας 11).

	Συνάντηση παιδιών	Frequency	Percent	Cumulative Percent
Valid	Αδυναμίες, απαιτούνται βελτιώσεις	2	4,4	4,4
	Εντάξει, μέσο, όχι προτεραιότητα να βελτιωθεί	17	37,8	42,2
	Καλό	7	15,6	57,8
	Άριστο	19	42,2	100,0
	Total	45	100,0	

Πίνακας 11

Τοποθεσία							
	Εγγύτητα στις κατοικίες	Καλά χρησιμοποιούμενη από τα παιδιά	Άτυπη εποπτεία	Πώς φτάνουμε εκεί	Προσωπική ασφάλεια, προστασία και φωτισμός	Φυσική/κινητική πρόσβαση στην περιοχή	Συνάντηση άλλων παιδιών
N	Valid	45	45	45	45	45	45
	Missing	0	0	0	0	0	0
	Mean	4,98	4,96	4,87	3,96	4,38	3,96
	Median	5,00	5,00	5,00	4,00	5,00	4,00
	Std. Deviation	,149	,298	,505	,903	,834	,999
	Minimum	4	3	3	2	3	2
	Maximum	5	5	5	5	5	5

Πίνακας 12

Προσθέτοντας τη μέση τιμή των παραμέτρων της τοποθεσίας όλων των παιδικών χαρών βρίσκουμε συνολικά τη μέση τιμή η οποία αγγίζει το **4,19** πράγμα που δείχνει ότι η επιλογή της τοποθεσίας είναι ανάμεσα στο καλό και το άριστο (4=καλό, 5=άριστο) (Πίνακας 12).

Αξία παιχνιδιού
Πρόκληση για τα παιδιά να παίξουν
Στοιχεία παιχνιδιού
Μετακίνηση
Παιχνίδια με μπάλες
Πρόσβαση στο φυσικό περιβάλλον
Καθίσματα για τα παιδιά
Ευκαιρίες παιχνιδιού για τα παιδιά με ειδικές ανάγκες
Προστιθέμενη αξία παιχνιδιού

Πίνακας 13

Όσον αφορά την αξία του παιχνιδιού (Πίνακας 13) που λαμβάνει χώρα στις παιδικές χαρές, τα πράγματα δεν είναι και τόσο ευχάριστα. Στο μεγαλύτερο μέρος των παιδικών χαρών (84,4 %) δεν υπάρχει καμιά πρόκληση για τα παιδιά να παίξουν. Ο χώρος είναι άχαρος, κουραστικός, χωρίς ζωηρά χρώματα, βαρετός, με κοινά παιχνίδια και έλλειψη ζεστασιάς (Πίνακας 14).

	Πρόκληση για τα παιδιά να παίξουν	Frequency	Percent	Cumulative Percent
Valid	Απουσία	2	4,4	4,4
	Σοβαρές αδυναμίες, απαιτούνται βελτιώσεις	11	24,4	28,9
	Αδυναμίες, απαιτούνται βελτιώσεις	16	35,6	64,4
	Εντάξει, μέσο, όχι προτεραιότητα να βελτιωθεί	12	26,7	91,1
	Καλό	4	8,9	100,0
	Total	45	100,0	

Πίνακας 14

Επιπλέον, σε 33 παιδικές χαρές (73,3 %) πολύ λίγα χαρακτηριστικά γνωρίσματα παιχνιδιού επιτρέπουν τις διαφορετικές αισθήσεις (συμπεριλαμβανομένου του εξοπλισμού, των φυσικών χαρακτηριστικών γνωρισμάτων και του τοπίου) προσφέροντας τέσσερις ή λιγότερες από τις ακόλουθες πιθανές εμπειρίες ή αισθήσεις για τα παιδιά: Ταλάντευση, ολίσθηση, αναρρίχηση, περιστροφή, λίκνισμα, ισορροπία, φανταστικό παιχνίδι, παιχνίδια με μπάλες, περιοχές για τροχοφόρα.

Ακόμη, 21 παιδικές χαρές (46,7 %) προσφέρουν λίγα χαρακτηριστικά γνωρίσματα που επιτρέπουν το τρέξιμο, την εκτέλεση ακροβατικών, τη δραστηριότητα με τροχοφόρα, την κίνηση ή το κύλισμα ενώ μόνο σε 1 παιδική χαρά τα παιδιά μπορούν να τρέξουν, να κάνουν ακροβατικά και να κινηθούν ελεύθερα γύρω χρησιμοποιώντας το σώμα τους ή το ποδήλατο.

Το παιχνίδι με μπάλες δεν ευνοείται καθόλου καθώς στο 97,8 % των παιδικών χαρών είτε δεν υπάρχει καμία περιοχή (4,4 %) είτε υπάρχει περιοχή παιχνιδιών με μπάλες αλλά κανένα σημάδι, περιορισμένος εξοπλισμός ή ένας πάρα πολύ μικρός χώρος για περισσότερες από μια ομάδες παιδιών.

Στο θεωρητικό μέρος έχουμε τονίσει τη σημασία του φυσικού περιβάλλοντος στο παιχνίδι και γενικότερα στην ανάπτυξη του παιδιού. Δυστυχώς όμως, στο 75,6 % των παιδικών χαρών (n=34) συναντάμε περιορισμένη παροχή για επαφή με το φυσικό περιβάλλον, υπάρχουν δέντρα αλλά όχι ικανά σε μέγεθος και σε σημεία να δημιουργούν σκιά. Δυστυχώς, ο χώρος δεν προωθεί τη χρήση του φυσικού περιβάλλοντος στο παιχνίδι. Μόνο μία παιδική χαρά διαθέτει βρύση με νερό.

Όσον αφορά στα καθίσματα για τα παιδιά στο χώρο των παιδικών χαρών, σε 11 παιδικές χαρές υπήρχαν περιορισμένες θέσεις για τα παιδιά να καθίσουν, όχι κατάλληλες για να παίζουν μαζί ή για επιτραπέζια παιχνίδια ενώ σε 24 (53,3 %) δεν υπήρχαν καθόλου καθίσματα για τα παιδιά.

Για τα παιδιά με ειδικές ανάγκες οι 44 παιδικές χαρές (97,8 %) προσφέρουν λίγα ή τίποτα. Δεν παρέχονται ευκαιρίες γι' αυτά τα παιδιά ούτε από τον εξοπλισμό ούτε από τα φυσικά χαρακτηριστικά των χώρων γενικότερα (Πίνακας 15).

	Ευκαιρίες για παιδιά με ειδικές ανάγκες	Frequency	Percent	Cumulative Percent
Valid	Απουσία	6	13,3	13,3
	Σοβαρές αδυναμίες, απαιτούνται βελτιώσεις	38	84,4	97,8
	Εντάξει, μέσο, όχι προτεραιότητα να βελτιωθεί	1	2,2	100,0
	Total	45	100,0	

Πίνακας 15

Τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του 80% των παιδικών χαρών (n=36) (συμπεριλαμβανομένου του εξοπλισμού, των φυσικών χαρακτηριστικών γνωρισμάτων και του τοπίου) είναι μόνο σε βασικό επίπεδο και προσθέτουν λίγα στην αξία του παιχνιδιού. Συναντάμε κυρίως κούνιες, τσουλήθρες και εξοπλισμό αναρρίχησης.

Προσθέτοντας τη μέση τιμή των παραμέτρων της αξίας του παιχνιδιού όλων των παιδικών χαρών βρίσκουμε συνολικά τη μέση τιμή η οποία αγγίζει το **1,75** βαθμολογικά πράγμα που δείχνει ότι η αξία του παιχνιδιού που παρέχεται παρουσιάζει αδυναμίες και πρέπει να γίνουν βελτιώσεις (1= Σοβαρές αδυναμίες, απαιτούνται βελτιώσεις, 2= Αδυναμίες, απαιτούνται βελτιώσεις) (Πίνακας 16).

Αξία παιχνιδιού									
		Πρόκληση για τα παιδιά να παίξουν	Στοιχεία παιχνιδιού	Μετακίνηση	Παιχνίδια με μπάλες	Πρόσβαση στο φυσικό περιβάλλον	Καθίσματα για τα παιδιά	Ευκαιρίες παιχνιδιού για παιδιά με ειδικές ανάγκες	Προστιθέμενη αξία παιχνιδιού
N	Valid	45	45	45	45	45	45	45	45
	Missing	0	0	0	0	0	0	0	0
	Mean	2,11	1,33	2,07	1,84	2,69	1,76	,91	1,31
	Median	2,00	1,00	2,00	2,00	3,00	1,00	1,00	1,00
	Minimum	0	0	0	0	1	0	0	0
	Maximum	4	4	5	4	4	4	3	4

Πίνακας 16

Φροντίδα και συντήρηση
Καλά συντηρημένο
Υγεία και ασφάλεια
Καθίσματα για τα παιδιά
Κάδοι απορριμμάτων
Ζώνες για ελεύθερα σκυλιά
Τουαλέτες

Πίνακας 17

Υγεία και ασφάλεια					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Σοβαρές αδυναμίες, απαιτούνται βελτιώσεις	37	82,2	82,2	82,2
	Αδυναμίες, απαιτούνται βελτιώσεις	8	17,8	17,8	100,0
	Total	45	100,0	100,0	

Πίνακας 18

Τα πράγματα δεν είναι και τόσο ευχάριστα ούτε και για την φροντίδα και τη διατήρηση των χώρων παιχνιδιού (Πίνακας 17). Κάποιες παιδικές χαρές αποτυγχάνουν σε ένα ή δυο σημεία (42,2 %) ενώ κάποιες άλλες (22,2 %) είναι σε πολύ άσχημη κατάσταση. Υπάρχουν σκουπίδια, φυτά που έχουν καιρό να κλαδευτούν, γκράφιτι πάνω στον εξοπλισμό, επικίνδυνες τρύπες στο έδαφος από εξοπλισμό που έχει αφαιρεθεί. Οι 37 παιδικές χαρές (82,2 %) δεν παρουσιάζουν κανένα πρόγραμμα τακτικών ελέγχων για την υγεία και την ασφάλεια των παιδιών (Πίνακας 18).

Καθίσματα για τους ενήλικες υπάρχουν στις περισσότερες παιδικές χαρές αλλά συνήθως δεν είναι αρκετά και δε βρίσκονται σε καλή διάταξη (37,8%) έτσι ώστε οι γονείς για παράδειγμα να μπορούν να κάθονται και να επιβλέπουν τα παιδιά τους. Υπάρχουν όμως και 5 παιδικές χαρές

(11,1 %) όπου οι γονείς μπορούν να καθίσουν και να παρακολουθήσουν τα παιδιά τους να παίζουν χωρίς εμπόδια.

Στην υγιεινή και στην καθαριότητα ενός χώρου συμβάλλει και η ύπαρξη κάδων απορριμμάτων. Οι κάδοι απορριμμάτων όμως στο 35,6 % των παιδικών χαρών (n=16) είναι σε κακή κατάσταση, γεμάτοι, πεταμένοι κάτω με ριγμένα τα σκουπίδια γύρω, στο 8,9 % (n=4) δεν υπάρχουν καθόλου κάδοι ενώ στο 24,4 % (n=11) υπάρχει ένα δοχείο απορριμμάτων που δεν είναι γεμάτο και βρίσκεται σε ικανοποιητική κατάσταση.

Τέλος, σε 35 παιδικές χαρές (77,8 %) υπάρχουν στοιχεία από ακαθαρσίες σκύλων αποδεικνύοντας την ελεύθερη πρόσβαση που έχουν στην περιοχή ενώ σε καμία παιδική χαρά δεν υπάρχουν τουαλέτες που μπορούν να επισκεφτούν τα παιδιά παρά μόνο τουαλέτες καφετεριών (που μπορεί να βρίσκονται κοντά).

Προσθέτοντας τη μέση τιμή των παραμέτρων της φροντίδας και της διατήρησης όλων των παιδικών χαρών βρίσκουμε συνολικά τη μέση τιμή η οποία αγγίζει το **1,69** βαθμολογικά, πράγμα που δείχνει ότι και σ' αυτόν τον τομέα υπάρχουν αδυναμίες και συνιστώνται βελτιώσεις (1= Σοβαρές αδυναμίες, απαιτούνται βελτιώσεις, 2= Αδυναμίες, απαιτούνται βελτιώσεις) (Πίνακας 19).

Φροντίδα και Διατήρηση							
		Καλά διατηρημένη	Υγεία και ασφάλεια	Καθίσματα για ενήλικες	Κάδοι απορριμμάτων	Ζώνες ελεύθερων σκύλων	Τουαλέτες
N	Valid	45	45	45	45	45	45
	Missing	0	0	0	0	0	0
	Mean	2,42	1,18	2,93	2,11	1,49	,00
	Median	3,00	1,00	3,00	2,00	1,00	,00
	Minimum	1	1	0	0	1	0
	Maximum	4	2	5	5	5	0

Πίνακας 19

Συγκεντρωτικοί πίνακες για το μέσο όρο των παραμέτρων της τοποθεσίας, της αξίας παιχνιδιού και της φροντίδας και διατήρησης των παιδικών χαρών.

	Εγγύτητα στις κατοικίες	Καλά χρησιμοποιούμενη απο τα παιδιά	Άτυπη εποπτεία	Πώς φτάνουμε εκεί	Προσωπική ασφάλεια, προστασία και φωτισμός	Φυσική/κινητική πρόσβαση στην περιοχή	Συνάντηση άλλων παιδιών
Valid	45	45	45	45	45	45	45
Missing	0	0	0	0	0	0	0
Mean	4,98	4,96	4,87	3,96	4,38	2,22	3,96

Τοποθεσία (Πίνακας 20)

	Πρόκληση για τα παιδιά να παίξουν	Στοιχεία παιχνιδιού	Μετακίνηση	Παιχνίδια με μπάλες	Πρόσβαση στο φυσικό περιβάλλον	Καθίσματα για τα παιδιά	Ευκαιρίες παιχνιδιού για παιδιά με ειδικές ανάγκες	Προστιθέμενη αξία παιχνιδιού
Valid	45	45	45	45	45	45	45	45
Missing	0	0	0	0	0	0	0	0
Mean	2,11	1,33	2,07	1,84	2,69	1,76	,91	1,31

Αξία παιχνιδιού (Πίνακας 21)

	Καλά διατηρημένη	Υγεία και ασφάλεια	Καθίσματα για ενήλικες	Κάδοι απορριμμάτων	Ζώνες ελεύθερων σκύλων	Τουαλέτες
Valid	45	45	45	45	45	45
Missing	0	0	0	0	0	0
Mean	2,42	1,18	2,93	2,11	1,49	,00

Φροντίδα και διατήρηση (Πίνακας 22)

10. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Στην παρούσα εργασία στόχος μας ήταν να αξιολογηθούν οι παιδικές χαρές σχετικά με την καταλληλότητα τους, την παρουσία κινδύνων και προσαρμογής στα πρότυπα ασφάλειας καθώς και για την παιδαγωγική τους ποιότητα. Καταλήξαμε πως σχεδόν όλες οι παιδικές χαρές που ερευνήθηκαν δεν τηρούν πλήρως τις τρέχουσες συστάσεις για την ασφάλεια των παιδικών χαρών και δεν χαρακτηρίζονται από παιδαγωγική ποιότητα.

Η ασφάλεια των παιδιών στις δημόσιες παιδικές χαρές είναι μια σύνθετη αλληλεπίδραση μεταξύ διάφορων παραγόντων. Η τοποθεσία, η επίβλεψη, ο κατάλληλος χωρισμός του παιχνιδότοπου σύμφωνα με τις ηλικίες και η επιλογή του ανάλογου εξοπλισμού, τα υλικά της επιφάνειας, το ύψος του εξοπλισμού, οι ζώνες χρήσης και η συντήρηση είναι σημαντικοί παράγοντες ασφάλειας. Όσον αφορά την παιδαγωγική ποιότητα, η ελκυστικότητα του χώρου, η επαφή του παιδιού με το φυσικό περιβάλλον, οι ευκαιρίες για κοινωνική αλληλεπίδραση και ανάπτυξη των αισθήσεων, η προσβασιμότητα σε παιδιά με ειδικές ανάγκες και η δυνατότητα για φανταστικό και δημιουργικό παιχνίδι είναι στοιχεία που συντελούν στην ύπαρξη της.

Πιο αναλυτικά, η κατάλληλη τοποθεσία των χώρων παιχνιδιού είναι αυτή που συνδέεται με το ευρύτερο χτισμένο περιβάλλον. Η θέση είναι σημαντική στη δημιουργία μιας αίσθησης κοινωνικής ασφάλειας και προστασίας. Αυτό σημαίνει ότι οι εγκαταστάσεις πρέπει να είναι κοντά σε περιοχές που μπορεί κανείς να περπατήσει ή να ποδηλατήσει και να έχει άτυπη εποπτεία από την κοντινή κατοικία, τα καταστήματα, τις καφετέριες ή άλλες εγκαταστάσεις. Δεν πρέπει να είναι απομονωμένες από τις μεγάλες εκτάσεις ανοιχτού χώρου ή από μια γειτονιά με φυσικά εμπόδια όπως οι δρόμοι με πολλή κίνηση ή οι σιδηροδρομικές γραμμές. Οι παιδικές χαρές πρέπει να είναι προσβάσιμες και ορατές μέσα στις γειτονιές (Mayor of London, 2008). Επιπλέον, τα μεγαλύτερα παιδιά τείνουν να προτιμούν το παιχνίδι σε χωριστούς χώρους από τους υπόλοιπους. Έτσι, οι χώροι γι' αυτά πρέπει να φτιάχνονται με τρόπο που να μπορούν εύκολα να μετακινηθούν. Στην έρευνά μας ένα υψηλό ποσοστό των παιδικών χαρών βρίσκονται κοντά σε κατοικίες (99,8 %) αλλά μόνο

στο 33,3 % αυτών τα παιδιά μπορούν να φτάσουν εντελώς ακίνδυνα. Επιπλέον, μόνο το 13,3% των παιδικών χαρών διαθέτετε φράχτη περιμετρικά.

Καταλαβαίνουμε λοιπόν, πως στο σχεδιασμό μιας νέας παιδικής χαράς, οι κίνδυνοι ή τα εμπόδια για τα παιδιά που πηγαίνουν ή φεύγουν από μια παιδική χαρά πρέπει να εξεταστούν προσεκτικά. Σύμφωνα με τον Swartz (1992) ένα εμπόδιο ή ένας φράχτης (που δεν αποκλείει την επίβλεψη ενηλίκων) πρέπει να υπάρχει για να αποτρέψει τα παιδιά να τρέξουν ακούσια στο δρόμο. Από την άλλη όμως, η περίφραξη μπορεί να περιορίσει την ελεύθερη κυκλοφορία των παιδιών και ενισχύει την τάση να περιορίσει, όχι όμως απαραίτητα, το παιχνίδι των παιδιών στα συγκεκριμένα μέρη των δημόσιων χώρων. Επομένως, πρέπει να χρησιμοποιείται λιτά και μόνο όπου απαιτείται, λαμβάνοντας υπόψη τα χαρακτηριστικά της περιβάλλουσας περιοχής, όπου δηλαδή υπάρχουν κοντινοί δρόμοι με πολλή κίνηση, νερό σε βάθος ή άλλοι κίνδυνοι. Η περίφραξη μπορεί επίσης να είναι χρήσιμη στα γήπεδα όπου υπάρχει περιορισμένος ανοιχτός χώρος (Mayor of London, 2008).

Συνειδητοποιούμε λοιπόν, πως η απόφαση για το εάν πρέπει να τοποθετηθεί ένας φράχτης ή ένα όριο γύρω από ένα χώρο παιχνιδιού θα εξαρτηθεί από πολλούς παράγοντες. Τα περιφραγμένα όρια γύρω από τους χώρους παιχνιδιού τείνουν να δίνουν την αίσθηση ότι διαχωρίζονται από το γύρω περιβάλλον και υπάρχει μια αυξανόμενη άποψη ότι η παρουσία περίφραξης μπορεί να αποθαρρύνει μερικά παιδιά από τη χρησιμοποίηση του χώρου παιχνιδιού. Η περίφραξη μπορεί επίσης να υπονοήσει ότι τα παιδιά προορίζονται να βρίσκονται μόνο σ' αυτό το χώρο και ότι ανήκουν μόνο σ' αυτόν και πουθενά αλλού στο δημόσιο χώρο (Shackell, Butler, Doyle & Ball, 2008).

Από την άλλη, αν και δεν υπάρχει καμία νομική απαίτηση ή σύσταση περίφραξης, ένα εμπόδιο (όπως ένας φράχτης) μπορεί μερικές φορές να είναι επιθυμητό. Οι γονείς και οι άνθρωποι που φροντίζουν παιδιά - ειδικά τα πιο μικρά παιδιά - μπορούν να εκτιμήσουν την αίσθηση της ασφάλειας που δημιουργεί ένα περιφραγμένο όριο για να κρατήσει τα παιδιά τους ασφαλή από το να βγουν έξω από το χώρο παιχνιδιού ή από τα σκυλιά (Shackell et al., 2008).

Εντούτοις, μπορούν να υπάρξουν άλλοι πιο ικανοποιητικοί τρόποι να δημιουργηθούν όρια που προσθέτουν στην αξία παιχνιδιού του χώρου και δίνουν μια πιο ευχάριστη αίσθηση για να τον χρησιμοποιήσουν τα παιδιά. Τοποθετώντας έναν φράκτη από φυτά, δημιουργώντας μια αλλαγή στο επίπεδο, τοποθετώντας ολόκληρο το χώρο σε μια ρηχή κοιλάτη στο έδαφος, περιβάλλοντάς τον με έναν χαμηλό τοίχο όπου οι άνθρωποι μπορούν επίσης να καθίσουν, οι δυνατότητες που δίνονται είναι πολυάριθμες (Shackell et al., 2008).

Τα σημερινά παιδιά προτιμούν συχνά να παίζουν σε χώρους όπου οι ενήλικοι είναι παρόντες για να προσφέρουν την άτυπη εποπτεία και όπου αυτά και οι γονείς τους αισθάνονται ότι είναι ασφαλέστεροι. Η παροχή παιχνιδιού επομένως πρέπει να προσφέρει ποικιλία χώρων και εγκαταστάσεων συμπεριλαμβανομένης της εποπτευμένης ή ημι-εποπτευμένης παροχής (Play England, 2006). Στις παιδικές χαρές που επισκεφθήκαμε τα παιδιά βρέθηκαν να εποπτεύονται από έναν ενήλικο αλλά οι περισσότεροι συζητούσαν μεταξύ τους ή έπιναν καφέ σε κάποια καφετέρια. Αυτό είναι δικαιολογημένο καθώς κι εκείνοι νιώθουν την επίσκεψη στην παιδική χαρά σαν ώρα χαλάρωσης. Έτσι γίνεται ακόμη πιο έντονη η ανάγκη για παρουσία προσωπικού που θα επιβλέπει τα παιδιά κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού.

Ένα άλλο ζήτημα είναι η δυνατότητα πρόσβασης στα παιδιά με ειδικές ανάγκες και οι ευκαιρίες που δίνονται σ' αυτά τα παιδιά να συμμετέχουν στο παιχνίδι. Δυστυχώς, μόνο 6 παιδικές χαρές (13,3 %) διέθεταν ράμπες στις εισόδους και καμία δε διέθετε εξοπλισμό που θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν. Σύμφωνα με τις οδηγίες για τη δυνατότητα πρόσβασης (ADA, 2000) τουλάχιστον ένας από κάθε τύπο εξοπλισμού παιχνιδιού πρέπει να είναι σε μια προσβάσιμη διαδρομή και τουλάχιστον 50% του εξοπλισμού στην παιδική χαρά πρέπει να μπορεί να χρησιμοποιηθεί από παιδιά με ειδικές ανάγκες.

Επειδή οι περισσότεροι τραυματισμοί στις παιδικές χαρές οφείλονται σε πτώσεις, η κατάλληλη επιφάνεια κάτω και γύρω από τον εξοπλισμό παιδικών χαρών θεωρείται ότι παίζει σημαντικό ρόλο στη σοβαρότητα οποιουδήποτε τραυματισμού από μια πτώση (Chalmers et al., 1996).

Οι δυνατότητες της απορρόφησης των κραδασμών ποικίλων υλικών επιφάνειας παρουσιάζονται στις οδηγίες του CPSC (1997). Πιο συγκεκριμένα, οι σκληρές επιφάνειες όπως η άσφαλτος ή το τσιμέντο είναι ακατάλληλες για τον εξοπλισμό οποιουδήποτε ύψους, εκτός αν διαθέτει μια βάση για την απορρόφηση των κραδασμών όπως το λαστιχένιο χαλί. Ομοίως, το γρασίδι δεν είναι κατάλληλο επειδή η αποτελεσματικότητά του να απορροφήσει το τράνταγμα μπορεί να μειωθεί ανάλογα με την ένδυση και τις περιβαλλοντικές συνθήκες.

Υλικά που είναι αποδεκτά να απορροφήσουν τους κραδασμούς όταν εγκαθίστανται σε ένα κατάλληλο βάθος περιλαμβάνουν την άμμο και το πριονίδι (Swartz, 1992). Η έρευνα που πραγματοποίησαν οι Laforest, Robitaille, Dorval, Lesage and Ples (2000) έδειξε ότι το γρασίδι δεν αποτελεί καλή προστατευτική επιφάνεια κάτω από τον εξοπλισμό. Το παιδί κινδυνεύει περισσότερο να τραυματιστεί σε σύγκριση με την άμμο. Πτώσεις επάνω στο τσιμέντο ή την άσφαλτο από πολύ χαμηλό σημείο μπορούν να προκαλέσουν σοβαρούς τραυματισμούς στο κεφάλι (Martin & Cooper, 2005).

Υπάρχουν δύο επιλογές διαθέσιμες για τις επιφάνειες στις δημόσιες παιδικές χαρές: συνθετικά και μαλακά υλικά. Μια παιδική χαρά δεν πρέπει ποτέ να εγκατασταθεί χωρίς προστατευτική επιφάνεια κάποιου τύπου. Η κάλυψη με τάπητα και χαλιά δεν είναι επίσης κατάλληλη εκτός αν εξετάζονται και συμμορφώνονται με ASTM F1292 (CPSC,1997)

Οι Martin & Cooper (2005) σε έρευνά τους παρατήρησαν πως στις παιδικές χαρές με μικτές σκληρές και μαλακές επιφάνειες, υπήρχε φθαρμένο γρασίδι ή άλλες σκληρές επιφάνειες κάτω από ένα κομμάτι του παλαιότερου εξοπλισμού αλλά ικανοποιητικά μαλακή επιφάνεια κάτω από ένα καινούργιο κομμάτι του εξοπλισμού. Σε αυτές τις περιπτώσεις, οι επιστάτες των παιδικών χαρών μπορεί να επέλεξαν να εγκαταστήσουν την κατάλληλη επιφάνεια κάτω από το νέο εξοπλισμό καθώς προστίθεται στην παιδική χαρά. Σε άλλες περιπτώσεις, ο επιστάτης μπορεί να είχε επιλέξει να προσθέσει την επιφάνεια με το κατάλληλο βάθος κάτω από ορισμένα κομμάτια του εξοπλισμού, ανεξάρτητα από την ηλικία, παρά να είναι εξαπλωμένα σε ολόκληρη παιδική χαρά σε ένα ανεπαρκές βάθος.

Επιπλέον, μια προστατευτική επιφάνεια πρέπει να έχει το ελάχιστο 15 εκ. βάθος για να θεωρείται κατάλληλη. Στην έρευνά μας, το βάθος της προστατευτικής επιφάνειας ήταν κατάλληλο μόνο στο 13,3 % (n=6) των παιδικών χαρών ενώ ένα σημαντικό ποσοστό των παιδικών χαρών που εξετάστηκαν σε αυτήν την μελέτη (84,4 %) δεν πληροί τα παραπάνω για την καταλληλότητα της επιφάνειας.

Οι απαιτήσεις όσον αφορά την πτώση από το ύψος για τον εξοπλισμό αφ' ενός, και η επιφάνεια από την άλλη είναι έντονα αλληλένδετες: εάν η πτώση από ένα κομμάτι του εξοπλισμού είναι δυνατή, η μείωση κραδασμού της επιφάνειας από κάτω πρέπει να είναι επαρκής για να αποτρέψει το σοβαρό τραυματισμό. Φαίνεται ότι ένας σχεδιαστής παιδικών χαρών πρέπει να ενημερωθεί και για το μειωμένο ύψος ενός κομματιού του εξοπλισμού και για τη μείωση κραδασμού των υλικών της επιφάνειας προκειμένου να είναι σε θέση να επιλέξει το σωστό συνδυασμό (Swartz, 1992). Στην έρευνά μας, μετρώντας το ύψος του καθίσματος από τις κούνιες καταλήξαμε ότι στις 99 κούνιες (56,2 %), από τις 176 συνολικά, το ύψος της βάσης του καθίσματος από το έδαφος ήταν ακατάλληλο. Σύμφωνα με τη CPSC (1997) το ύψος του καθίσματος εξαρτάται από την ηλικία των παιδιών στα οποία απευθύνεται. Για τα μικρότερα παιδιά προτείνεται ύψος από 30 - 35 εκ. ενώ για τα μεγαλύτερα από 55-60 εκ.

Στην έρευνα των Fise, Morrison & Weintraub (2002) διαπιστώθηκε πως τα καθίσματα στις κούνιες φτιαγμένα από ξύλο, μέταλλο ή οποιαδήποτε άλλα βαριά και άκαμπτα υλικά μπορούν να προκαλέσουν σοβαρούς τραυματισμούς στο κεφάλι. Σε αυτήν την μελέτη 68,7 % των καθισμάτων αποτελούνταν από ξύλο.

Επιπλέον, τα στοιχεία του εξοπλισμού δεν πρέπει να έχουν ανοίγματα που θα μπορούσαν να παγιδέψουν το κεφάλι ενός παιδιού. Στη μελέτη μας από τις 31 τσουλήθρες που διέθεταν στην είσοδο σκαλοπάτια για να ανέβουν τα παιδιά, στο 80,6 % (n=25) τα ανοίγματα ήταν κατάλληλα ενώ στο υπόλοιπο 19,3 % (n=6) όχι. Η CPSC (1997) προτείνει ως κατάλληλο άνοιγμα ανάμεσα στα σκαλοπάτια από 10-22 εκ.

Ο δημοφιλέστερος εξοπλισμός στις παιδικές χαρές μας ήταν οι κούνιες (n=176) οι τσουλήθρες (n=45) και οι παιχνιδοκατασκευές αναρρίχησης (n=41). Το δημοφιλέστερο κομμάτι του εξοπλισμού παιχνιδιού σε οποιαδήποτε παιδική χαρά είναι συνήθως οι κούνιες. Οι διαφορετικές ομάδες ηλικίας προτιμούν διαφορετικούς τύπους κούνιας: τα πιο μικρά παιδιά συμπαθούν οτιδήποτε κινείται αλλά όχι πολύ γρήγορα. Τα παιδιά της μέσης ηλικίας προτιμούν το ψηλότερο και το γρηγορότερο. Μεγαλύτερα παιδιά, ιδιαίτερα έφηβοι, προτιμούν τις κούνιες με πολύπλοκα χαρακτηριστικά γνωρίσματα που απαιτούν έναν βαθμό συνεργασίας για να δουλέψουν (Wirral Council, 2007). Όσον αφορά τον εξοπλισμό αναρρίχησης ποικίλει και μπορεί να είναι επικίνδυνος για τα παιδιά. Οι Nixon et al. (2003) διαπίστωσαν ότι οι οριζόντιες σκάλες προκαλούν τα περισσότερα ατυχήματα και χρησιμοποιούνται πιο συχνά από οποιοδήποτε άλλο όργανο του εξοπλισμού σε σχολεία και πάρκα.

Τα παιδιά που παίζουν στον εξοπλισμό που δεν σχεδιάζεται για την ηλικία τους είναι μια άλλη σημαντική αιτία των τραυματισμών στην παιδική χαρά. Εντούτοις, οι περισσότεροι τραυματισμοί σχετικοί με την ακαταλληλότητα της ηλικίας αφορούν τις ηλικίες παιδιών 0 – 4 ετών που παίζουν στον εξοπλισμό που σχεδιάζεται για μεγαλύτερα παιδιά. Σε αυτήν την μελέτη, προέκυψε ότι οι παιδικές χαρές δεν σχεδιάστηκαν σύμφωνα με τις διαφορετικές ομάδες ηλικίας και ότι όλες (εκτός από τρεις) χρησιμοποιούνταν συνήθως από όλες τις ομάδες ηλικίας χωρίς όμως να υπάρχει κάποια ένδειξη.

Κάποιος διαχωρισμός των χώρων για τις διαφορετικές ηλικιακές ομάδες είναι πολύτιμος, όπου υπάρχει αρκετός χώρος, καθώς μπορεί να βοηθήσει στη μείωση των συγκρούσεων μεταξύ των χρηστών των διαφορετικών ηλικιών. Τα όρια όμως πρέπει να είναι ευέλικτα, ώστε να επιτρέπουν τη μικτή χρήση των διαστημάτων και τη χρήση από την οικογένεια και τις ομάδες διαφορετικών ηλικιών. Οι πολλαπλές είσοδοι, έξοδοι και διαδρομές μέσω των χώρων εξασφαλίζουν ότι δεν εξουσιάζει μια ομάδα ηλικίας (Mayor of London, 2008).

Μια παιδική χαρά πρέπει να οργανωθεί σε διαφορετικούς χώρους και οι σωματικές δραστηριότητες να χωριστούν από τις παθητικές και ήρεμες δραστηριότητες. Επίσης, τα στοιχεία

του εξοπλισμού που είναι δημοφιλή και χρησιμοποιούνται πολύ συχνά, οφείλουν να διασκορπιστούν στο χώρο προκειμένου να αποφευχθεί το πλήθος που συγκεντρώνεται γύρω τους. Πρέπει να είναι σαφές σε ποια ηλικιακή ομάδα απευθύνεται κάθε μέρος της ένα παιδικής χαράς, το σχέδιο και το μέγεθος του εξοπλισμού πρέπει να το προτείνουν. Εάν μια παιδική χαρά προορίζεται για όλες τις ηλικίες των παιδιών, η διαρρύθμιση της πρασινάδας, των πάγκων και των διαβάσεων των πεζών πρέπει ευδιάκριτα να χωρίζει τους χώρους για τις διαφορετικές ομάδες ηλικίας. Επίσης, θα μπορούσαν να τοποθετηθούν πινακίδες που να ενημερώνουν τους ενήλικους για ποια μέρη της παιδικής χαράς πρέπει να χρησιμοποιεί μια συγκεκριμένη ηλικία των παιδιών (Stoiljkonić, 2006). Η CPSC (1997) έχει συστήσει για τα πιο μικρά παιδιά παιδικές χαρές με ξεχωριστές περιοχές, εξοπλισμό κατάλληλου μεγέθους και υλικά ανάλογα με το επίπεδο ανάπτυξής τους καθώς, όπως έχει αναφερθεί, τα παιδιά διαφέρουν στο μέγεθος και στις ικανότητες.

Όσον αφορά το ποσοστό της κατάλληλης απόστασης ασφαλείας μεταξύ του εξοπλισμού βρέθηκε να είναι υψηλό σε αυτήν την μελέτη (93,3 %) καθώς επίσης μεταξύ του εξοπλισμού και της περιβάλλουσας περιοχής (75,6 %). Το εγχειρίδιο της CPSC (1997) παρέχει τις οδηγίες για την κατάλληλη απόσταση ανάμεσα στον εξοπλισμό αλλά και ανάμεσα στον εξοπλισμό και την περιβάλλουσα περιοχή. Συστήνει μια απόσταση 1,80 μ. που εκτείνεται προς κάθε κατεύθυνση γύρω από το εξοπλισμό. Ανάλογα όμως με τον τύπο και το ύψος του εξοπλισμού αυτή η απόσταση μπορεί να επεκταθεί περισσότερο, όπως για παράδειγμα γύρω από τις κούνιες.

Ακόμη, σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε το 2002 (Fise, Morrison, Weintraub) βρέθηκε ότι στο 38% των παιδικών χαρών υπήρχαν προεξοχές που αποτελούσαν κίνδυνο τραυματισμού. Το ποσοστό του εξοπλισμού των παιδικών χαρών με αιχμηρές άκρες και ρωγμές που θα μπορούσαν να προκαλέσουν τον τραυματισμό σε ένα παιδί στη συγκεκριμένη μελέτη είναι 48,9 %. Δυστυχώς, οι 37 παιδικές χαρές (82,2 %) δεν παρουσιάζουν κανένα πρόγραμμα τακτικών ελέγχων για την υγεία και την ασφάλεια των παιδιών. Αυτό είναι μια σαφής ένδειξη ότι δεν υπάρχει τακτική συντήρηση στις παιδικές χαρές μας.

Μια άλλη σημαντική πτυχή που πρέπει να εξετάσει κάποιος για μια ασφαλή παιδική χαρά είναι ο καιρός. Για παράδειγμα, σε μια περιοχή με ζεστό κλίμα, η έκθεση του ήλιου μπορεί να θερμάνει τις μεταλλικές κατασκευές. Οι τσουλήθρες και οι κούνιες μπορούν να γίνουν επικίνδυνες και να κάψουν τα μικρά παιδιά. Επίσης, η επίμονη σωματική δραστηριότητα στη θερμότητα της ημέρας (ακόμα κι αν είναι δραστηριότητα που προκύπτει από το παιχνίδι) μπορεί να οδηγήσει στην εξάντληση ή ακόμη και σε χτύπημα. Εάν η περιοχή παιχνιδιού είναι επαρκώς σκιασμένη, τα παιδιά είναι λιγότερο πιθανό να επηρεαστούν από τα αποτελέσματα της υψηλής θερμότητας (Horn, 2008).

Η αυξανόμενη προστασία από τον ήλιο είναι ένα ζήτημα για τα παιδιά που παίζουν στον εξοπλισμό και τους ανθρώπους που τα επιβλέπουν. Οι σχεδιαστές παιδικών χαρών πρέπει να χρησιμοποιήσουν τα υπάρχοντα δέντρα οπουδήποτε είναι δυνατόν, ως εναλλακτική λύση στις συνθετικές κατασκευές σκιάς ή όταν η κατασκευή είναι στο τέλος της ζωής της. Προσοχή πρέπει να δοθεί στα δέντρα για εκείνες τις παιδικές χαρές που στερούνται την κατάλληλη σκιά ή/και την πρόσθετη φύτευση για να παρέχουν σκιά στο μέλλον (Warringah Council, 2007).

Εκτός από την παροχή παιχνιδιού και άτυπου χώρου αναψυχής, είναι σημαντικό να δημιουργηθεί ένα περιβάλλον πιο φιλικό στο παιδί. Αυτό περιλαμβάνει την ασφάλεια και την ευχαρίστηση για τα παιδιά και τους νέους. Άλλα στοιχεία, συμπεριλαμβανομένων των φυτών και των τοπογραφικών παραλλαγών, μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να προσθέσουν μια νέα διάσταση ή μια πρόκληση στο χώρο παιχνιδιού και να ενισχύσουν τη θελκτικότητα των παιδικών χαρών (Warringah Council, 2007).

Πολλά παιδιά έχουν μικρή εμπειρία του φυσικού περιβάλλοντος και ένας καλός χώρος παιχνιδιού θα επιτρέψει την πρόσβαση στα φυσικά αντικείμενα και τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα σε μια τοποθεσία καλά οργανωμένη και διατηρημένη, η οποία θα επιτρέψει μια ποικιλία ευκαιριών παιχνιδιού διαφορετικών από εκείνες που προσφέρονται από το συμβατικό εξοπλισμό. Σύμφωνα με έρευνες, τα παιδιά ωφελούνται ιδιαίτερα από το παιχνίδι σε φυσικό περιβάλλον. Τείνουν να είναι πιο ενεργά ενώ τα στοιχεία δείχνουν ότι τα φυσικά περιβάλλοντα συμβάλλουν και στην καλή πνευματική υγεία (Lester and Maudsley, 2007). Στο 75,6 % (n=34) των παιδικών χαρών που

επισκεφθήκαμε υπάρχει περιορισμένη παροχή για επαφή με το φυσικό περιβάλλον, υπάρχουν δέντρα αλλά όχι ικανά σε μέγεθος και σε σημεία να δημιουργούν σκιά.

Τα φυτά, τα κούτσουρα και οι πέτρες μπορούν να φτιάξουν μια ελκυστική τοποθεσία για το παιχνίδι των παιδιών ενώ μπορούν να προσελκύσουν πουλιά και άλλους ζωντανούς οργανισμούς δημιουργώντας ένα ζωντανό περιβάλλον. Στις πυκνοκατοικημένες περιοχές με λίγο ή καθόλου πράσινο αυτή η φυσική προσέγγιση μπορεί να «μαλακώσει» το σκληρό αστικό τοπίο ενώ είναι ωφέλιμη και για τις αγροτικές περιοχές όπου τα παιδιά συχνά έχουν περιορισμένη πρόσβαση σε φυσικά υλικά (Lester and Maudsley, 2007).

Τα καθίσματα και οι πάγκοι για φαγητό μπορούν να ενσωματωθούν στο τοπίο και κάποια καθίσματα πρέπει να τοποθετηθούν κοντά στο χώρο που παίζουν τα παιδιά, έτσι ώστε οι ενήλικες που τα επιβλέπουν να μπορούν να κοινωνικοποιηθούν και τα παιδιά να παρατηρηθούν και να εποπτευθούν. Πρέπει να υπάρχει ένα σχέδιο για τη διάταξη θέσεων για τα παιδιά και τους ενήλικους στις διάφορες υπαίθριες περιοχές. Οι χρήση πάγκων, τα απομεινάρια δέντρων, τα τραπέζια για πικνίκ ή άλλοι τύποι καθισμάτων είναι απαραίτητα σε χώρους παιχνιδιού (Community Investment Collaborative for Kids, 2005) καθώς σε 24 παιδικές χαρές (53,3 %) δεν υπήρχαν καθόλου καθίσματα για τα παιδιά. Πρέπει επίσης να ληφθούν μέτρα για πόσιμο νερό (Warringah Council, 2007).

Η CPSC (1997) αναφέρεται ακόμη στη συντήρηση των χώρων παιχνιδιού και στους κάδους απορριμμάτων οι οποίοι θα πρέπει να υπάρχουν στις εισόδους, κατά μήκος των διαδρόμων, κοντά στα καθίσματα και να ελέγχονται τακτικά προκειμένου να βρίσκονται στις θέσεις τους, σε καλή κατάσταση και να είναι άδεια. Στη μελέτη μας οι κάδοι απορριμμάτων στο 35,6 % των παιδικών χαρών είναι σε κακή κατάσταση, γεμάτοι, πεταμένοι κάτω με ριγμένα τα σκουπίδια γύρω, στο 8,9 % δεν υπάρχουν καθόλου κάδοι ενώ στο 24,4 % υπάρχει ένα δοχείο απορριμμάτων που δεν είναι γεμάτο και βρίσκεται σε ικανοποιητική κατάσταση.

Ακόμη ένα πρόβλημα στους υπαίθριους χώρους παιχνιδιού, είναι τα σκυλιά και οι ακαθαρσίες αυτών. Στο 77,8 % των παιδικών χαρών υπήρχαν ακαθαρσίες σκύλων, άσχημες οσμές

ακόμη και σκύλοι που κοιμόνταν στην περιοχή παιχνιδιού. Αρκετοί ενήλικες που επέβλεπαν τα παιδιά, διαμαρτυρόμενοι για την κατάσταση, επέρριπταν ευθύνες και σε ιδιοκτήτες σκύλων που τα οδηγούν μέσα στο χώρο. Σ' ένα εγχειρίδιο (Kerry Country Council, 2004) προτείνονται εναλλακτικές περιοχές για τους σκύλους, εκτός παιδικών χαρών, και σε απόσταση 10 μέτρων από αυτές.

Κατά τη διάρκεια της έρευνας, πολλοί ενήλικες που βρίσκονταν είτε στο χώρο μιας παιδικής χαράς ως επόπτες είτε στα σπίτια τους και διαπίστωναν την παρουσία μας στο χώρο, μας πλησίαζαν για να μας ρωτήσουν αν είμαστε υπεύθυνοι του δήμου και πρόκειται να κάνουμε κάτι για να βελτιωθεί η ασφάλεια και η υγιεινή αυτού του χώρου. Πολλοί αναφέρθηκαν και σε ατυχήματα που έχουν συμβεί, ακόμη και σοβαρά, όπου ήταν απαραίτητη η μεταφορά παιδιών στο νοσοκομείο.

Η μελέτη μας πραγματοποιήθηκε σε μια ορισμένη περιοχή και τα αποτελέσματα μπορούν να μην απεικονίσουν ολόκληρη τη χώρα. Βασισμένοι και στη νέα Υπουργική απόφαση (28492/2009 (ΦΕΚ Β' 931) για την ασφάλεια παιδικών χαρών, μπορούμε να υποθέσουμε ότι και τα πάρκα σε άλλες περιοχές στερούνται τις επαρκείς ιδιότητες ασφάλειας ή αποτυγχάνουν να τηρήσουν ορισμένα πρότυπα. Η έρευνα για την ασφάλεια των παιδικών χαρών πρέπει να αυξηθεί.

Από τη στιγμή που τα παιδιά συνεχίζουν να παίζουν σε αυτές τις ανεπαρκώς ασφαλείς παιδικές χαρές αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο τραυματισμών καθημερινά. Οι τοπικές αρχές πρέπει να καταστήσουν τις δημόσιες παιδικές χαρές ασφαλέστερες.

Τα παιδιά δεν είναι σε θέση να διακρίνουν την καταλληλότητα του εξοπλισμού και τα πιο μικρά παιδιά μπορούν να τραυματιστούν σοβαρά παίζοντας με τον εξοπλισμό που είναι ακατάλληλος για το αναπτυξιακό στάδιο και τις ικανότητές τους.

Οι υπεύθυνοι πρέπει να συμφωνήσουν σε ένα σχέδιο διαχείρισης και συντήρησης με την τοπική αρχή. Το σχέδιο πρέπει να προβλέπει τη συντήρηση των εγκαταστάσεων παιχνιδιού στα συμφωνηθέντα πρότυπα. Το σχέδιο πρέπει επίσης να εξασφαλίσει την επαρκή καθημερινή

συντήρηση και την επιθεώρηση, τις επισκευές και την αποκατάσταση με την πάροδο του χρόνου (Mayor of London, 2008). Στην Ελλάδα ο δήμος κάθε περιοχής είναι αρμόδιος για τη συντήρηση των παιδικών χαρών. Ο συχνός έλεγχος του εξοπλισμού είναι σημαντικός για να είναι σίγουρο ότι δεν υπάρχει κανένα αιχμηρό σημείο, γωνία ή άκρη που θα μπορούσαν να κόψουν ή να τρυπήσουν το δέρμα ενός παιδιού. Δεν πρέπει να υπάρχουν προεξοχές καθώς μπορεί να εμπλέξουν τα ρούχα ενός παιδιού και να προκαλέσουν το σοβαρό τραυματισμό ή ακόμα και το θάνατο από στραγγαλισμό (Swartz, 1992).

Κατά το σχεδιασμό μιας παιδικής χαράς και επιλογής ενός ορισμένου τύπου εξοπλισμού πρέπει κάποιος να έχει κατά νου ότι τα παιδιά χρειάζονται διαφορετικές δυνατότητες για παιχνίδι και περισσότερες μορφές δυναμικής για να ικανοποιήσουν τις κοινωνικές, γνωστικές και φυσικές ανάγκες τους. Επίσης, πρέπει να δίνονται διαφορετικά επίπεδα δυσκολίας ώστε τα παιδιά να μπορούν να επιλέξουν ποιους στόχους επιθυμούν να επιδιώξουν και ποιες προκλήσεις και ενθουσιασμούς είναι έτοιμα να δεχτούν (Stoiljković, 2006).

Τα κινούμενα μέρη είναι επίσης σημαντικά για το επικοινωνιακό παιχνίδι. Το επικοινωνιακό παιχνίδι με τους κύβους και άλλα κινούμενα μέρη διδάσκει στα παιδιά την ισορροπία και τα στοιχεία της φυσικής (Haas, 1996) και ενθαρρύνει τη χρήση της λεπτής και αδρής κινητικότητας. Ένας άλλος τρόπος που μπορούν να χρησιμοποιηθούν τα κινούμενα μέρη από τα παιδιά είναι για την δημιουργία μιας περιοχής που έχει σύνορα. Οι κύβοι, τα δέντρα ή άλλα υλικά μπορούν να λειτουργήσουν ως τοίχοι, οροφή και πάτωμα. Η συμμετοχή των παιδιών στο στάδιο του σχεδιασμού, του προγραμματισμού και της οικοδόμησης ενός χώρου παιχνιδιού μπορεί να παρέχει μια απέραντη ευκαιρία για μάθηση και δημιουργικότητα (Nicholson στο Maxwell et al, 2008). Ο Nicholson προτείνει ότι οι χώροι που σχεδιάζονται για τα παιδιά πρέπει να μείνουν ατελείς για να επιτρέψουν σ' αυτά να εφεύρουν και να χτίσουν. Τα κινούμενα μέρη επιτρέπουν στα παιδιά να κάνουν τους δικούς τους χώρους, να εφεύρουν, να κατασκευάσουν, να αξιολογήσουν και να τροποποιήσουν το περιβάλλον τους. Το παιχνίδι σε ένα χώρο που τα ίδια χτίζουν δίνει στα παιδιά ένα αίσθημα ιδιοκτησίας και υπερηφάνειας.

Μια από τις μεγαλύτερες προκλήσεις για τους σχεδιαστές των παιδικών χαρών ήταν να τοποθετηθούν καθίσματα - με στρατηγικό τρόπο- για τους γονείς, οι οποίοι έρχονται σε μια παιδική χαρά με 2 ή περισσότερα παιδιά διαφορετικών ηλικιών. Οι περιοχές παιχνιδιού στις παιδικές χαρές πρέπει να σχεδιάζονται χωριστά για τις ανάγκες των παιδιών διαφορετικής ηλικίας. Οι γονείς πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να καθίσουν πολύ κοντά στα παιδιά τους (νήπια και μικρά παιδιά) και να διατηρούν την οπτική επαφή με τα μεγαλύτερα παιδιά καθώς αυτά παίζουν σε διαφορετικά σημεία της παιδικής χαράς. Η επίτευξη αυτού του στόχου παρέχει μια ιδιαίτερη πρόκληση για το σχεδιαστή (Hart & Ittus, 1997).

Άλλοι παράγοντες που πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά το σχεδιασμό και την οργάνωση μιας παιδικής χαράς προκειμένου να χαρακτηρίζεται από ασφάλεια και παιδαγωγική ποιότητα είναι οι εξής:

- ✓ Η παιδική χαρά πρέπει να βρίσκεται κοντά σε κατοικίες, να είναι προσβάσιμη και να επιτρέπει την άτυπη εποπτεία.
- ✓ Ο χώρος πρέπει να είναι ελκυστικός και να προκαλεί τα παιδιά να τον επισκεφθούν και να παίζουν.
- ✓ Πρέπει να υπάρχει ένας επαρκής αριθμός προσωπικού που θα επιβλέπει τα παιδιά κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού τους στην παιδική χαρά.
- ✓ Πρέπει να υπάρχει ο κατάλληλος διαχωρισμός της παιδικής χαράς ανάλογα με τις ηλικίες.
- ✓ Πρέπει να υπάρχει η κατάλληλη προστατευτική επιφάνεια κάτω και γύρω από τον εξοπλισμό.
- ✓ Ο εξοπλισμός πρέπει να έχει το κατάλληλο ύψος.
- ✓ Τα παιδιά πρέπει να έχουν άμεση επαφή με το φυσικό περιβάλλον και να μπορούν να το χρησιμοποιούν στο παιχνίδι τους.
- ✓ Πρέπει να παρέχονται ευκαιρίες παιχνιδιού και στα παιδιά με ειδικές ανάγκες.
- ✓ Πρέπει γενικότερα να παρέχονται ευκαιρίες σε όλα τα παιδιά για νοητική, κινητική και κοινωνική ανάπτυξη.

Ενθαρρυντικό είναι το γεγονός ότι για ν' αντιμετωπιστεί η κατάσταση και να γίνουν οι παιδικές χαρές πραγματικά φιλικές για τα παιδιά, αλλά και να είναι ξέγνοιαστοι οι γονείς, εκδόθηκε η υπ' αριθμ. 28492/18.5.2009 απόφαση (ΦΕΚ 931 Β') «Καθορισμός των προϋποθέσεων και των τεχνικών προδιαγραφών για την κατασκευή και τη λειτουργία των παιδικών χαρών των Δήμων και των Κοινοτήτων, τα όργανα και η διαδικασία αδειοδότησης και ελέγχου τους, η διαδικασία συντήρησης αυτών, καθώς και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια». Σύμφωνα με το Υπουργείο η συγκεκριμένη Απόφαση καλύπτει το κενό που παρουσιάζεται στο πλαίσιο λειτουργίας των παιδικών χαρών των Δήμων και Κοινοτήτων, δεδομένου ότι ένας μεγάλος αριθμός παιδικών χαρών έχει κατασκευαστεί και λειτουργεί χωρίς την ύπαρξη ενός συγκεκριμένου θεσμικού πλαισίου αναφορικά με τις προϋποθέσεις και τις τεχνικές προδιαγραφές ώστε να μην τίθεται σε κίνδυνο η ασφάλεια και η υγεία των παιδιών.

Ειδικότερα, με την Υπουργική Απόφαση:

- Τίθενται οι απαιτήσεις τόσο για την επιλογή όσο και για τη σχεδίαση του χώρου μιας παιδικής χαράς καθώς επίσης και τα πρότυπα ασφαλείας για τον εξοπλισμό, τα όργανα και τις κατασκευές της παιδικής χαράς, τα οποία πιστοποιούνται από τον ΕΛ.Ο.Τ., μέσω διενέργειας τακτικών, ανά διετία, ελέγχων και έκδοσης αντίστοιχων πιστοποιητικών.
- Καθιερώνεται υποχρεωτικός ορισμός υπευθύνου από τη δημοτική αρχή για τη σωστή λειτουργία και συντήρηση της παιδικής χαράς.
- Προβλέπεται η σύσταση Επιτροπής Ελέγχου Παιδικών Χαρών σε κάθε νομό, η οποία θα ελέγχει και θα πιστοποιεί την καταλληλότητα της παιδικής χαράς με ειδικό σήμα, το οποίο θα προμηθεύει το υπουργείο Εσωτερικών, ώστε να είναι εμφανής η πιστοποιημένη λειτουργία της.
- Προβλέπεται μεταβατικό στάδιο έως 31-12-2012 μέσα στο οποίο, όλοι οι δήμοι και οι κοινότητες θα πρέπει να προχωρήσουν στις απαιτούμενες παρεμβάσεις, ώστε όλες οι παιδικές χαρές που λειτουργούν στην περιφέρειά τους να προσαρμόζονται στις απαιτήσεις του νέου θεσμικού πλαισίου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Adventure Playground Association. (2006). *Adventure playgrounds: A children's world in the city*. Ανακτήθηκε στις 8 Ιανουαρίου 2009 από:

<http://adventureplaygrounds.hampshire.edu/essence.html>

American Occupational Therapy Association - AOTA. (2002). Occupational therapy practice framework: Domain and process. *American Journal of Occupational Therapy* 56, 609-639.

Baker, K. & Donnelly, M. (2002). The social experience of children with disability and the influence of environment: A framework for intervention. *Disability and Society* 16, 71-85.

Ball, D., & King, K. (1991). Playground injuries: a scientific appraisal of popular concerns. *Journal of the Royal Society of health*, 131, 134-137

Ball, D. (2002). Playgrounds - risks, benefits and choices. Contrast research report 426/2002. Middlesex University for the Health and Safety Executive. Ανακτήθηκε στις 30 Ιανουαρίου 2009 από:

http://www.hse.gov.uk/research/crr_pdf/2002/crr02426.pdf

Ball, D., Gill, T., Spiegal, B. (2008). Managing risk in play provision. Implementation guide. *Department for Children, schools, families (DCMS)*. Ανακτήθηκε στις 30 Ιανουαρίου 2009 από την Play England:

<http://www.playengland.org.uk/resources/managing-risk-play-provision-guide.pdf>

Banas, M. (2008). Scandinavian Playgrounds for Children – Space, Colour, Functionality. *Studies in Physical Culture and Tourism*, 15 (2), 121-127.

Barbour , A. (1999). The Impact of Playground Design on the Play Behaviours of Children with Differing Levels of Physical Competence. *Early childhood Research Quarterly*, 14, (1), 75-98.

Beckwith, J. (1998). No More Cookie Cutter Parks_part1. Ανακτήθηκε στις 5 Φεβρουαρίου 2009 από Berkeley Partners for Parks (BFPF):

<http://bfpf.org/PlaygroundDesign/NoMoreCookieCutter.php>

Betsy, C. (2001). Give children a place to explore – Guides for preschool playground design. *Child Care Information Exchange*, 138, 76-79.

Brett, A., Moore, R. & Provenzo, E. (1993). *The Complete Playground Book*. New York: Syracuse University Press.

Briss, PA., Sacks, JJ., Addiss, DG., Kresnow, M., O' Neil, J. (1994). A nationwide study of the risk of injury associated with day care center attendance. *Pediatrics* 9, 364–8.

Brown, J.G., & Burger, C. (1984). Playground design and preschool children's behaviors. *Environment and Behavior*, 16 (5), 599-626.

Bušić, K. (2007). *The world of playscapes with the design of a playground for the chocolate and sweet factory Kraš, Zagreb*. A thesis submitted in partial fulfillment of the requirements for the Master of Landscape Architecture Department of Agriculture, Home economics and Nutrition, Landscape Architecture and Nature Conservancy. Anhalt University of Applied Sciences.

Caldwell, L., Darling, N., Payne, L., & Dowdy, B. (1999). "Why are you bored?" An examination of psychological and social control causes of boredom among adolescents. *Journal of Leisure Research*, 32, 103-121.

Canadian Association of Occupational Therapists (CAOT). (1996). Practice paper: Occupational therapy and children's play. *Canadian Journal of Occupational Therapy* 63, 1-9.

Chalmers, D. (1999). Playground injury: the kids are still falling for it. *Children's Issues*, 3 (2), 29–32.

Chawla, L. (2002). Sports of Time: Manifold Ways of Being in Nature in Childhood In Kahn, P. and Kellert, S. (Eds.) *Children and Nature*. Cambridge: MIT Press.

Children's Play Council and Play England. (2007). *Play Indicators Project: DRAFT Guidance for the pilot local authorities*. Ανακτήθηκε στις 8 Ιανουαρίου 2009 από την Play England:

<http://www.playengland.org.uk/play/play-indicator-draft-guidance.pdf>

Christensen, K. & Morgan, J. (2003). When child's play is anything but. *Parks & Recreation*, April.

Consumer Product Safety Commission (CPSC), (1997). *Handbook for Public Playground Safety*. Washington DC Publication. #325

Council of Europe (2004). *Children, participation, projects – how to make it work!*
Ανακτήθηκε στις 5 Φεβρουαρίου 2009 από:

http://www.coe.int/t/e/integrated_projects/democracy/05_key_texts/03_summaries_of_all_publications/Children%20particip.pdf

Γερμανός, Δ. (2005). *Χώρος και διαδικασίες αγωγής. Η παιδαγωγική ποιότητα του χώρου*. Αθήνα: Gutenberg.

Γερμανός, Δ. (2007). *Ερευνητική δραστηριότητα: Η παιδαγωγική διάσταση του χώρου. Η σημασία του χώρου για τη μάθηση και την ανάπτυξη του παιδιού*. Ανακτήθηκε στις 30 Ιανουαρίου 2009 από Τμήμα Επιστημών Προσχολικής αγωγής και εκπαίδευσης:

<http://users.auth.gr/~german/research.htm>

Dattner, R. (1970). Design for play στο Davis, K. (1997). *Creating Outdoor Environments for Learning and Fun*. Indiana's University Center for Excellence on Developmental Disabilities. Indiana University-Bloomington.

Davies, M. (1996). Outdoors: An Important Context for Young Children's Development. *Early Child Development and Care*, 115, 37-49.

Davis, K. (1997). *Creating Outdoor Environments for Learning and Fun*. Indiana's University Center for Excellence on Developmental Disabilities. Indiana University-Bloomington

Department for Children, Schools and Families (DCSF). (2007b). *Extended Schools: Building on experience*. London:Department for Children, Schools and Families. Ανακτήθηκε στις 30 Ιανουαρίου 2009 από:

<http://www.everychildmatters.gov.uk/files/41989AB45948163B6B7CD07D5D2D1C72.pdf>

Department for Culture, Media and Sport - (DCMS). (2004). *Getting serious about play - A review of children's play*. Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2009 από:

<http://www.culture.gov.uk/images/publications/ReviewofChildrensPlay.pdf>

Doctoroff, S. (2001). Adapting the physical environment to meet the needs of “all” young children for play. *Early Childhood Education Journal*, 29 (2), 105-109.

Ensign, A. (1993). *Universal Playground Design*. PAM Repeater, 80.

Fise, M., Morrison, M., Weintraub, R. (2000). *U.S. Public Interest Research Group & The Consumer Federation of America. Playing it safe: June 2000*. A Fifth Nationwide Safety Survey of Public Playgrounds.

Fisman, L. (2001). Child’s Play: An empirical study of the relationship between the physical form of schoolyards and children’s behaviour. Ανακτήθηκε στις 5 Φεβρουαρίου 2009 από:

http://www.yale.edu/hixon/research/pdf/LFisman_Playgrounds.pdf

Fjeldsted, B. (1980). ‘Standard’ versus ‘adventure’ playground in Wilkinson, P. (1980) *Innovation Play Environments*. Taylor & Francis.

Fjortoft I, Sageie J. (2000). The natural environment as a playground for children landscape description and analyses of a natural playscape. *Landscape and Urban Planning*; 48:83–97.

Francis, M., Lorenzo, A. (2002). Seven Realms of children participation. *Journal of Environmental Psychology* 22, 157-169.

Frost, J.L. (1992). Reflections on research and practice in outdoor play environments. *Dimensions of Early Childhood*, 20 (4), 6-10.

Frost, F. (1997). Playgrounds. *Parks and Recreation*, 32 (4), 54-105.

Frost, J. (2006). *The dissolution of children’s outdoor play: Causes and consequences*. Ανακτήθηκε στις 5 Φεβρουαρίου 2009 από:

<http://cgood.org/assets/attachments/Frost - Common Good - FINAL.pdf>

Gemstone Universal Playgrounds Team. (2003). *Universal Playgrounds: Integrating All Children Through Play*. Maryland. Ανακτήθηκε στις 5 Φεβρουαρίου 2009 από:

<http://www.gemstone.umd.edu/teams/documents/playgrounds.pdf>

Haas, M. (1996). Children in the Junkyard. *Childhood Education* 72, 345-351.

Hart, R. & Iltus, S. (1997). *Kid Stuff: Designing and Developing Play Areas*. Children's Environments Research Group. New York. Ανακτήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2009 από:

http://www.pps.org/parks_plazas_squares/askexpert/one-qa?qa_id=131

Heah, T., Case, T., McGuire, B., & Law, M. (2007). Successful participation: The lived experience among children with disabilities. *Canadian Journal of Occupational Therapy* 1, 38-47.

Hendy, T. B. (2000). Jungle gym or brain gym. Playground can improve academic readiness. *Parks and Recreation*, 35 (6), 84-91.

Herrington S. & Studtman K. (1998). Landscape interventions: new directions for the design of children's outdoor play environments. *Landscape and Urban Planning* 42(2-4):191-205.

Hill, P. (1980). Toward the Perfect Play Experience στο Wilkinson, P. (1980). *Innovation in Play Environments*. Ανακτήθηκε στις 5 Φεβρουαρίου 2009 από:
http://books.google.gr/books?id=RAIOAAAAQAAJ&printsec=frontcover&dq=%22neighbourhood+playground%22&source=gbs_summary_s&cad=0

Honig, A. S. (2000). Infants & Toddlers: A Passion for Play. *Early Childhood Today*, 15, 32. Ανακτήθηκε στις 8 Ιανουαρίου 2009 από Scholastic:

<http://www2.scholastic.com/browse/article.jsp?id=3745910>

Horn, C. (2008). *Choosing a Safe Playground Keeping Kids Free from Danger in Recreational Parks*. Ανακτήθηκε στις 9 Φεβρουαρίου 2009 από:

http://public-healthcare-issues.suite101.com/article.cfm/choosing_a_safe_playground

Howard, A., MacArthur, C., Willan, A., Rothman, L., Moses-McKeag, A., & MacPherson, A. (2005). The effect of safer play equipment on playground injury rates among school children. *CMA Media Inc. or its licensors*. 172 (11).

Hudson, S. & Thompson, D., (2001). Are playgrounds still viable in the 21st century? *Parks & Recreation*, 36 (4), 54-63

Hudson, S.D., Mack, M.G., & Thompson, D. (2000). Play It Safe. *Parks & Recreation*. 35, 4.

Hudson, S., Thompson, D., Cechota, C. & Mack, M. (2002). *SAFE Playgrounds: Recognizing Risk Factors*. Earlychildhood.com: Reading Centre. Ανακτήθηκε στις 24 Φεβρουαρίου 2009 από:

http://www.earlychildhoodnews.com/earlychildhood/article_view.aspx?ArticleID=128

International Play Association (IPA). Στο:

<http://www.ipaworld.org/home.html>

Illinois Park and recreation Assosiation (IPRA), (2004). *A guide to Playground Planning*. Illinois Park and Natural Resource management section. State of Illinois

Isenberg, J., & Quisenberry, N. (2002). Play: Essential for all children. Ανακτήθηκε στις 24 Μαρτίου 2009 από Association for Childhood Education International (ACEI):

<http://www.acei.org/playpaper.htm>

Ivory, J. & McCollum, J. (1999). Effects of Social and Isolate Toys on Social Play in an Inclusive Setting. *Journal of Special Education*, 32(4), 238-243.

Iwarsson S, & Ståhl, A. (2003). Accessibility, usability and universal design-positioning and definition of concepts describing person-environment relationships. *Disability and Rehabilitation*, 2, 57-66.

Johnson, L.M. (2004). *American Playgrounds and Schoolyards – A time for Change*. Paper Presented to Open Space –People Space Conference. Ανακτήθηκε στις 24 Φεβρουαρίου 2009 από:

<http://www.openspace.eca.ac.uk/conference/proceedings/PDF/Macmillan.pdf>

Karnes, M. (1994, May/June). Outdoor play for children with special needs. *Scholastic Early Childhood Today*, 8(8), 55.

Kerry Country Council (2004). *Developing Play in Kerry*. Countywide Policy on the Development and Management of Playgrounds and Play Areas in Public Open Spaces.

<http://www.kerrycoco.ie/en/allservices/publications/thefile.1141.en.pdf>

Ketch, J. B., Chalmers, D. J., Langley, J. D., & Marshall, S. W. (1993). Child day care and home injuries involving playground equipment. *Journal of Paediatrics and Child Health*, 29, 222-227.

Kraftl, P., Horton, J., Tucker, F. (2007). Children, Young People and Built Environments. *Built Environment*, 33 (4), 399-404.

Laforest S, Robitaille Y, Lesage D, & Dorval, D. (2001). Surface characteristics, equipment, height and the occurrence and severity of playground injuries. *Injury Prevention*; 7, 35–40.

Laraque, D., Barlow, B., Davidson, L., & Welborn, C. (1994). The Central Harlem playground injury prevention project: a model for change (news). *American Journal of Public Health*, 84, 1691-1692.

Law, M., Finkelman, S., Hurley, P., Rosenbaum, P., King, S., King, G. & Hanna, S. (2004). Participation of children with physical disabilities: Relationships with diagnosis, physical function, and demographic variables. *Scandinavian Journal of Occupational Therapy* 11, 156-162.

Lester, S and Maudsley, M. (2007). *Play Naturally: a review of children's natural play*. London: Play England/National Children's Bureau. Από:

<http://www.playday.org.uk/PDF/play-naturally-a-review-of-childrens-natural%20play.pdf>

Lewis, L. M., Naunheim, R., Standeven, J., & Naunheim, K. S. (1993). Quantitation of impact attenuation of different playground surfaces under various environmental conditions using a tri-axial accelerometer. *Journal of Trauma*, 35,932-935.

Macarthur C, Hu X, Wesson, DE. (2000). Risk factors for severe injuries associated with falls from playground equipment. *Accid Anal Prev* 32, 377–82.

Mack, M.G., Hudson, S., & Thompson, D. (1997). A descriptive analysis of children's playground injuries in the United States 1990-1994. *Injury Prevention: Journal of the International Society for Child and Adolescent Injury Prevention*, 3, 100-103.

Malone, K. & Tranter, P. (2003). Children's Environmental Learning and the Use, Design and Management of Schoolgrounds. *Children, Youth and Environments* 13(2). Ανακτήθηκε στις 24 Φεβρουαρίου 2009 από:

http://www.colorado.edu/journals/cye/13_2/Malone_Tranter/ChildrensEnvLearning.htm

Martin J., & Cooper, C. (2005). Playground safety in South Western Sydney. *Journal of Paediatrics and Child Health*, 41, (11), 587–591.

Matheson, J. (2001). Play and the learning process στο Warringah council (2007). *Playground Strategy Draft Report*. Ανακτήθηκε στις 5 Φεβρουαρίου 2009 από:

http://www.warringah.nsw.gov.au/council_then/documents/2007041063Att.pdf

Maxwell, L., Mitchell, M., Evans, E. (2008) Effects of Play Equipment and Loose Parts on Preschool Children's Outdoor Play Behavior: An Observational Study and Design Intervention *Children, Youth and Environments* 18(2), 36-63.

Mayor of London (2008). *Supplementary Planning Guidance Providing for children and young people's play and informal recreation*. Ανακτήθηκε στις 24 Φεβρουαρίου 2009 από:

<http://www.london.gov.uk/mayor/strategies/sds/docs/spg-children-recreation.pdf>

Metin, P. (2003). *The effects of Traditional Playground Equipment Design in Children's Developmental Needs*. Doctoral Thesis, Middle East Technical University.

Mott, A., Evans, R., Rolfe, K., Potter, D., Kemp, K. W., & Silbert, J. R. (1994). Patterns of injuries to children on public playgrounds. *Archives of Disease in Childhood*, 72,328-330.

Mott, A., Rolfe, K., James, R., Evans, R., Kemp, A., Dunstan, F., Kemp, K., Sibert, J. (1997). Safety of surfaces and equipment for children in playgrounds. *Lancet* ; 349, 1874–76.

Μπότσογλου, Κ. (1997). *Παιχνιδοκατασκευές ανοιχτού χώρου για παιδιά προσχολικής ηλικίας*. Αδημοσίευτη διδακτορική διατριβή. Αριστοτέλειο πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

Μπότσογλου, Κ. (2001) «Η παιδαγωγική ποιότητα των υπαίθριων χώρων παιχνιδιού», επιμ.

Αυγητίδου, Σ. (2001). *Το παιχνίδι. Σύγχρονες ερευνητικές και διδακτικές προσεγγίσεις*. Αθήνα: Τυπωθήτω.

National Children's Bureau (NCB). Ανακτήθηκε στις 30 Μαρτίου 2009 από:

<http://www.ncb.org.uk/>

National Programme for Playground Safety (NPPS). Ανακτήθηκε στις 30 Μαρτίου 2009

από:

<http://www.playgroundsafety.org/about/index.htm>

Naylor, H. (1985). Outdoor Play and Play Equipment. *Early Child Development and Care*. 19 (1), 109-130.

Nixon, J., Acton, C., Wallis, B., Ballesteros, M. & Battistutta, D. (2003). Injury and frequency of use of playground equipment in public schools and parks in Brisbane, Australia. *Injury Prevention*; 9, 210-213.

Norton, C., Nixon, J., & Sibert, J. (2004). Playground injuries to children. *Archives of Disease in Childhood*. 89(2), 103-108. Ανακτήθηκε στις 24 Μαρτίου 2009 από PubMed Central (PMC):

<http://www.pubmedcentral.nih.gov/picrender.fcgi?artid=1719797&blobtype=pdf>

Ομάδα Εργασίας ΤΕΕ (2003). *Χώροι Παιχνιδιού στην Πόλη (Παιδικές Χαρές). Ασφάλεια και Παιδαγωγική Ποιότητα. Προδιαγραφές, Σχεδιασμός, Διαχείριση*. ΤΕΕ Τμήμα Κεντρικής Μακεδονίας. Μόνιμη Επιτροπή Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς & Νεώτερου Αρχιτεκτονικού Έργου. Ανακτήθηκε στις 5 Φεβρουαρίου 2009 από:

http://library.tee.gr/digital/kma/kma_m1147.pdf

O'Reilly, J.A. (1954). Occupational therapy in the management of traumatic disabilities. *Canadian Journal of Occupational Therapy*, 21, 75-80.

Patton, L.P. (1996) Urban playgrounds and institution of learning for children. *Parks and Recreation*, 31 (4), 68-74.

Pellegrini, A. (1990). Elementary school children's playground behavior. Implications for children's social - cognitive development. *Children's Environments Quarterly*. 7(2), 8-16.

Perry, B. D. (2001). Emotional Development: The Importance of Pleasure in Play. *Early Childhood Today*, 15, 24.

Petridou, E., Sibert, J., Dedoukou, X., Skalkidis, I., & Trichopoulos, D. (2002). Injuries in public and private playgrounds: the relative contribution of structural, equipment and human factors. *Acta Paediatrica* 91, 691± 697.

Play England (2007a). Charter for Children's Play. Ανακτήθηκε στις 5 Φεβρουαρίου 2009 από:

<http://www.playengland.org.uk/resources/charter-for-childrens-play.pdf>

Preiser, W. & Ostroff, E. (2001). *Universal Design Handbook* στο Prellwitz, M. (2007). Playground Accessibility and Usability for Children with Disabilities. Doctoral thesis. Luleå University of Technology Department of Human Work Sciences.

Prellwitz, T. & Tamm, M. (1999). Attitudes of key persons to accessibility problems in playgrounds for children with restricted mobility: A study in a medium-sized municipality in northern Sweden. *Scandinavian Journal of Occupational Therapy*, 6 (4), 166-173.

Prellwitz, T. & Skär, L. (2007). Usability of playgrounds for children with different abilities. *Occupational Therapy International*. 14 (3), 144–155.

Prellwitz, M. & Skär, L. *How playground designs influence children with disabilities - parental perceptions*. Ανακτήθηκε στις 22 Μαρτίου 2009 από:

<http://epubl.luth.se/1402-1544/2007/50/LTU-DT-0750-SE.pdf>

Prellwitz, M. (2007). Playground Accessibility and Usability for Children with Disabilities. Doctoral thesis. Luleå University of Technology Department of Human Work Sciences. Ανακτήθηκε στις 22 Μαρτίου 2009 από:

<http://epubl.luth.se/1402-1544/2007/50/LTU-DT-0750-SE.pdf>

Robitaille, Y., Laforest, S., Lesage, D., & Dorval, D. (2000). Search for a Simple Means of Identify Dangerous Surfaces Under Playground Equipment. *Journal of Safety Research*. 31,29-34.

Rogers, D. L. (1985). Relationships between block play and the social development of young children. *Early Child Development and Care*, 20, 245-261.

Συγκολλίτου, Ε. (1997). *Περιβαλλοντική Ψυχολογία*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Συνήγορος του παιδιού. *Τα δικαιώματα του παιδιού: Διεθνής Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού*. Ανακτήθηκε στις 5 Φεβρουαρίου 2009 από:

<http://www.0-18.gr/gia-megalloys/ta-dikaiomata-toy-paidiou>

Schappet, J., Malkusak, A., & Bruya, L. (2003). *Making Surfacing a Play Asset*. Parks and Recreation. Ανακτήθηκε στις 22 Φεβρουαρίου 2009 από:

http://findarticles.com/p/articles/mi_m1145/is_2_38/ai_98370613/?tag=content:coll

Shackell, A., Butler, N., Doyle, P. and Ball, D. (2008). Design for Play: A guide to creating successful play spaces. Ανακτήθηκε στις 8 Ιανουαρίου 2009 από την Play England:

<http://www.playengland.org.uk/resources/design-for-play.pdf>

Smoyer-Tomic, K., Hewko, J. and Hodgson, M.J. (2004). Spatial accessibility and equity of playgrounds in Edmonton, Canada. *The Canadian Geographer* 48, (3), 287–302.

Yilmaz, S. & Bulut, Z. (2007). Analysis of user's characteristics of three different playgrounds in districts with different socio-economical conditions. *Building and Environment* 42, 3455–3460.

Shackell, A., Butler, N., Doyle, P., Ball, D. (2008). *Design for Play: A Guide to Creating Successful Play Spaces*. Play England. Ανακτήθηκε στις 22 Μαρτίου 2009 από:

<http://www.playengland.org.uk/resources/design-for-play.pdf>

Sheridan, S., & Schuster, K., (2001). Evaluation of Pedagogical Quality in Early Childhood Education: A Cross- National Perspective. *Journal of Research in Childhood Education*, 16 (1), 109-124.

Shim, S.K., Herwig, J.E. Shelley, M. (2001). Preschoolers' play behaviors with peers in classroom and playground settings. *Journal of Research in Childhood Education*, 15(2), 149-163.

Simeonsson, R.J., Leonardi, M., Lollars, D., Bjorck-Akesson, E., Hollenweger, J. & Martinuzzi, A. (2003). Applying the International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF) to measure childhood disability. *Disability and Rehabilitation* 25,602-610.

Smith, P. K., & Connolly, K. J. (1977). Social and Aggressive Behavior in Preschool Children as a function of crowding. *Social Science Information*, 16 (5), 601-620.

Spencer, A. (2003) Accessibility and your playground. *Parks and Recreation*, 38 (4).

Spencer, C., Blades, M. (2006). *Children and their environments: learning, using and designing spaces*. Cambridge University Press. Ανακτήθηκε στις 5 Απριλίου 2009 από:

http://books.google.co.uk/books?id=JCoOX5nZGcC&pg=PA8&hl=el&source=gbv_toc_r&cad=0_0#PPA18,M1

Staempfli, M. (2009). Reintroducing Adventure Into Children's Outdoor Play Environments. *Environment and Behavior*, 41, (2), 268-280.

Stagnetti, K. (2004). Understanding play: The implications for play assessment. *Australian Occupational Therapy Journal* 51, 3-12.

State of Victoria. (2005). *Guidelines for School Playgrounds: Playground Safety Management*. Ανακτήθηκε στις 22 Φεβρουαρίου 2009 από:
http://www.sofweb.vic.edu.au/edulibrary/public/propman/facility/PlaygroundGuidelines_2005.pdf

Sutton, I. (2005). *Adventure playgrounds: a children's world in the city*. Ανακτήθηκε στις 5 Φεβρουαρίου 2009 από:

<http://adventureplaygrounds.hampshire.edu/>

Swartz, M. K. (1992). Playground Safety. *Journal of Paediatric Health Care*, 6, 161-162.

Tamm M, Skdr L (2000). How I play: roles and relations in the play situations of children with restricted disabilities. *Scandinavian Journal of Occupational Therapy* 7, 174-182.

The International Association for the Child's Right to Play (2002e). Ανακτήθηκε στις 30 Μαρτίου 2009 από:

www.ipausa.org

Thompson, D., Hudson, S. & Olsen, H. (2005). How Safe Are Child Care Playgrounds?: A Progress Report. *Early Childhood News Internet* Ανακτήθηκε στις 5 Φεβρουαρίου 2009 από:

http://www.earlychildhoodnews.com/earlychildhood/article_view.aspx?ArticleID=465

Travlou, P. (2006). Wild Adventure Space for Young People. Document Wasyp 1. Literature Review – Survey of Findings. Ανακτήθηκε στις 5 Φεβρουαρίου 2009 από: http://www.openspace.eca.ac.uk/pdf/WASYP1_Lit_Rev_Survey220906.pdf

Τσιαντζή, Σ. (1998). *Αγωγή της Προσχολικής Ηλικίας*. Αθήνα: Gutenberg.

UNICEF. (2000). Towards Child-Friendly Cities στο Francis, M., Lorenzo, A. (2002). Seven Realms of children participation *Journal of Environmental Psychology* 22, 157-169

U.S. Public Interest Research Group The Consumer Federation of America. (2000). *Playing it Safe: June 2000*. A Fifth Nationwide Safety Survey of Public Playgrounds.

ΦΕΚ Β 931/18.5.2009 Αριθμ. 28492 : Καθορισμός των προϋποθέσεων και των τεχνικών προδιαγραφών για την κατασκευή και τη λειτουργία των παιδικών χαρών των Δήμων και των Κοινοτήτων, τα όργανα και η διαδικασία αδειοδότησης και ελέγχου τους, τη διαδικασία συντήρησης αυτών, καθώς και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια. Ανακτήθηκε στις 30 Ιουνίου 2009 από:

www.docman.gr/Download/4339.aspx

Wachs T. (1985). Toys as an Aspect of the Physical Environment: Constraints and Nature of Relationship to Development. *Early Childhood Special Education*, 5, (3), 31-46

Wachs, T. & Chan, A. (1986). Specificity of Environmental Action, As Seen in Environmental Correlates of Infants' Communication Performance. *Child Development*, 57, (6), 1464-74.

Wachs T. (1989). The development of effective child care environments contributions from the study of early experience. *Children's Environments Quarterly* 6(4):4-7.

Wade, B. (1999). Playground Design: it's more than child's play. *American City and County*. Ανακτήθηκε στις 5 Απριλίου 2009 από:

http://americancityandcounty.com/mag/government_playground_design_childs/index.html

Wadell, K.A. (2001). What is the Minimum Standard of Care That the Playground Owner Must Provide? *Parks and Recreation*, 36, 4. Ανακτήθηκε στις 5 Απριλίου 2009 από:

<http://www.thefreelibrary.com/WHAT+IS+THE+MINIMUM+STANDARD+OF+CARE+THAT+THE+PLAYGROUND+OWNER+MUST...-a074337042>

Waltzman, M., Shannon, M., Bowen, A., Bailey, M., (1999). Monkeybar injuries: complications of play. *Pediatrics*; 103(5):e58.

Wardle, F. (1998) Playgrounds for school-age after school programs. *Child Care Information Exchange*, 121, 28-30.

Wardle, F. (1997). Outdoor Play: Designing, Building, and Remodelling Playgrounds for Young Children. *Early Childhood News*, 9, (2), 36-40,42.

Wardle, F. (1995, March). Alternatives-Bruderhof education: Outdoor schools. *Young Children*, 50 (3), 68-73.

Warringah council (2007). Playground Strategy Draft Report. Ανακτήθηκε στις 10 Απριλίου 2009 από:

http://www.warringah.nsw.gov.au/council_then/documents/2007041063Att.pdf

Webb, R. (2003). *Public Play Provision for Children with Disabilities*. Sugrath – Celebrating the Child’s Right to Play. “Springfields”, Ballywaltrim Lane, Bray, Co. Wicklow

Wilkinson, P. (1980). *Innovation in Play Environments*. Ανακτήθηκε στις 10 Απριλίου 2009 από:

http://books.google.gr/books?id=RAIOAAAAQAAJ&printsec=frontcover&dq=%22neighborhood+playground%22&source=gbs_summary_s&cad=0

Wilkinson, R.I. (2001). Spring into Safety. *Parks and Recreation*. 34 (4).

Wirral Council. Wirral Play Strategy 2007 – 2012. Wirral – The Playful Peninsular. Από: [http://www.wirral.gov.uk/LGCL/100003/200104/Final Wirral Play Strategy 2007.pdf](http://www.wirral.gov.uk/LGCL/100003/200104/Final%20Wirral%20Play%20Strategy%202007.pdf)

White, R., Stoecklin, V. (1988). Children's Outdoor Play & Learning Environments: Returning to Nature. White Hutchinson Leisure and Learning Group. Ανακτήθηκε στις 10 Απριλίου 2009 από:

<http://www.whitehutchinson.com/children/articles/outdoor.shtml>

Yang, C. (2007). *Constructing children's Building behaviour as practice of participation – Summer Camp “Nesting”*. Ανακτήθηκε στις 19 Μαρτίου 2009 από:
<http://www.sd.polyu.edu.hk/iasdr/proceeding/papers/Constructing%20Childrens%20building%20behavior%20as%20practice%20of%20participation.pdf>

Άρθρα εφημερίδων

Βετουλάκη, Β. (2008, 23 Μαρτίου). Παιδικές χαρές. *Εφημερίδα Θάρρος*. Ανακτήθηκε στις 5 Απριλίου 2009 από:

http://www.tharrosnews.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=16604&Itemid=32

Γεωργόπουλος, Ν. (2009, 6 Φεβρουαρίου). Επικίνδυνες παιδικές χαρές Δήμου Ιστιαίας. *Εφημερίδα Βόρεια Εύβοια*. Ανακτήθηκε στις 24 Μαρτίου 2009 από:

http://voriaevia.blogspot.com/2009/02/blog-post_06.html

Επικίνδυνες Παιδικές Χαρές. *Εφημερίδα Ευρυτανικά Νέα*. (2006, 31 Μαΐου). Ανακτήθηκε στις 5 Απριλίου 2009 από:

<http://www.evrytanika.gr/0181-0200/0185/index.htm>

Κουτσογιάννη, Ε. (2007, 8 Ιουλίου). Οι παιδικές χαρές που προκαλούν θλίψη. *Εφημερίδα Η Έρευνα*. Ανακτήθηκε στις 5 Απριλίου 2009 από:

<http://www.e-erevna.gr/portal/story.aspx?ID=9387>

Παιδικές χαρές Τρικάλων: Κούνια που τις κούναγε. *Εφημερίδα news trikaland gr* (2008, 12 Νοεμβρίου). Ανακτήθηκε στις 5 Απριλίου 2009 από:

<http://www.trikaland.gr/200811127080/eidiseis/topika/paidikes-xares-trikalon-kounia-pou-tis-kounage.html>

Παιχνίδι με τη ρύπανση. (2003, 22 Ιουλίου). Ανακτήθηκε στις 5 Απριλίου 2009 από:

<http://www.qualitynet.gr/displayITM1.asp?ITMID=50355>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

1. Πρώτο Εργαλείο Έρευνας

Περιοχή :

Ημερομηνία:

Τοποθεσία		
Άμεσο άνοιγμα στο δρόμο	Ναι	Όχι
Προστατευτικός φράκτης		
Πινακίδα τροχαίας		
Πρόσβαση σε παιδιά με ειδικές ανάγκες		
Επίβλεψη		

Ασφάλεια		
Υλικό καθισμάτων στις κούνιες	.....	
Ύψος κούνιας	κατάλληλο	ακατάλληλο
Ρωγμές, αιχμηρά σημεία	Ναι	Όχι
Ύπαρξη κιγκλιδωμάτων	Ναι	Όχι
Βάθος προστατευτικής επιφάνειας	κατάλληλο	ακατάλληλο
Είδος επιφάνειας	.....	
Ανοίγματα σκαλοπατιών	κατάλληλα	ακατάλληλα

Ο μέσος όρος εξοπλισμού που υπάρχει στις παιδικές χαρές	
Τσουλήθρα	
Κούνια	
Μπάρα ακροβασίας	
Αναρρίχηση	
Μύλος	
Τραμπάλα	
Μονόζυγο	
Ταλαντευόμενος εξοπλισμός	
Λοιπός εξοπλισμός	

Εξοπλισμός		
	Συμφωνία με τα κριτήρια	Ασυμφωνία με τα κριτήρια
Εξοπλισμός - απόσταση ασφάλειας της περιβάλλουσας περιοχής		
Εξοπλισμός - απόσταση ασφάλειας εξοπλισμού		
Καταλληλότητα ηλικίας		

2. Δεύτερο Εργαλείο Έρευνας

Αξιολόγηση της ποιότητας των παιδικών χαρών και των χώρων παιχνιδιού

Ημερομηνία Αξιολογητής	ώρα τόπος
---	----------------------------

Επεξηγήσεις των αποτελεσμάτων: αποτελέσματα ανάμεσα στο 5 και το 1, το 5 υψηλότερο και το 0 απουσία

5	Άριστο
4	Καλό
3	Εντάξει, μέσο, όχι προτεραιότητα να βελτιωθεί
2	Αδυναμίες, απαιτούνται βελτιώσεις
1	Σοβαρές αδυναμίες, απαιτούνται βελτιώσεις
0	Απουσία

Τοποθεσία	αποτέλεσμα
Εγγύτητα στις κατοικίες	
Καλά χρησιμοποιούμενο από τα παιδιά	
Άτυπη εποπτεία	
Πως φτάνουμε εκεί	
Προσωπική ασφάλεια, προστασία και φωτισμός	
Φυσική/κινητική πρόσβαση στην περιοχή	
Συνάντηση παιδιών	
Σύνολο	

Αξία παιχνιδιού	αποτέλεσμα	Φροντίδα και διατήρηση	αποτέλεσμα
Πρόκληση για τα παιδιά να παίζουν		Καλά διατηρημένο	
Στοιχεία παιχνιδιού		Υγεία και ασφάλεια	
Μετακίνηση		Καθίσματα για τα παιδιά	
Παιχνίδια με μπάλες		Κάδοι απορριμμάτων	
Πρόσβαση στο φυσικό περιβάλλον		Ζώνες για ελεύθερα σκυλιά	
Καθίσματα για τα παιδιά		Τουαλέτες	
Ευκαιρίες παιχνιδιού για τα παιδιά με ειδικές ανάγκες			
Προστιθέμενη αξία παιχνιδιού			
Σύνολο		Σύνολο	

3. Επεξηγηματικοί πίνακες για τη βαθμολόγηση των παραμέτρων της ασφάλειας και της παιδαγωγικής ποιότητας των παιχνιδοτόπων του Δεύτερου Εργαλείου

Συμμετοχή των παιδιών	1	2	3	4	5
Τα παιδιά συμμετείχαν στην ανάπτυξη της περιοχής; (Αυτό το αποτέλεσμα είναι για τη δική σας χρήση μόνο. Δεν θα μετρηθεί στο τελικό αποτέλεσμα.)	Τα παιδιά δεν ερωτήθηκαν για οποιαδήποτε πτυχή της ανάπτυξης της περιοχής		Συμβουλευτήκαν τα παιδιά για την ανάπτυξη της περιοχής μια φορά		Η γνώμη των παιδιών λαμβάνονταν συνεχώς υπόψη και συμμετείχαν ενεργά σε όλη τη διαδικασία σχεδίου και ανάπτυξης
Τοποθεσία					
Εγγύτητα σε κατοικίες	Ο χώρος βρίσκεται σε μια απομονωμένη περιοχή, μακριά από κατοικίες ή τα κοινοτικά κτήρια		Η περιοχή βρίσκεται λογικά κοντά σε κατοικίες		Περιοχή βρίσκεται μέσα σε 1000 μέτρα απόστασης με τα πόδια από τις κατοικίες ή τα κοινοτικά κτήρια
Καλά χρησιμοποιούμενο από τα παιδιά	Η περιοχή χρησιμοποιείται από λίγα ή καθόλου παιδιά στα οποία απευθύνεται. Δεν υπάρχει κανένα στοιχείο φθοράς λόγω χρήσης όπως η πατημένη χλόη και τα σημάδια που αφήνονται από τα παιδιά		Η περιοχή έχει ένα λογικό επίπεδο χρήσης από εκείνα τα παιδιά στα οποία απευθύνεται, χλόη και σημάδια υπάρχουν από τα παιδιά		Η περιοχή χρησιμοποιείται καλά από τα παιδιά. Υπάρχουν στοιχεία φθοράς λόγω χρήσης
Άτυπη εποπτεία	Η περιοχή έχει θέα με εμπόδια, λίγοι οι περαστικοί		Η περιοχή έχει κάποια άτυπη εποπτεία από τους ενήλικους αλλά οι περαστικοί είναι		Η περιοχή έχει ένα καλό επίπεδο άτυπης εποπτείας από τους ενήλικους, παραδείγματος

			λίγοι ή μόνο κάποιες ώρες		χάρην η θέα είναι ανεμπόδιστη, ο χώρος είναι σε μια περιοχή με ανθρώπους που περνούν συχνά δίπλα ή μέσα από αυτόν.
Πως φτάνουν εκεί	Η περιοχή για την πλειοψηφία των παιδιών που ήλπιζαν να την χρησιμοποιήσουν είναι στην αντίθετη πλευρά ενός μεγάλου εμποδίου		Τα παιδιά μπορούν να φτάσουν στην περιοχή από το σπίτι ή το σχολείο αλλά πρέπει να πάρουν μια παρακαμπτήρια διαδρομή ή να διασχίσουν έναν δρόμο με κίνηση που φθάνει εκεί και η περιοχή έχει περιορισμένη πρόσβαση από μονοπάτι ή κυκλική διαδρομή		Τα παιδιά μπορούν να φτάσουν στην περιοχή εύκολα, ακίνδυνα και ανεξάρτητα, από τα σπίτια ή το σχολείο τους, παραδείγματος χάριν: τα μονοπάτια ή οι κυκλικές διαδρομές περνούν το χώρο. Καμία ανάγκη να διασχίσουν μεγάλα εμπόδια (π.χ. δρόμοι με κίνηση) για να φτάσουν στην περιοχή.
Προσωπική ασφάλεια, προστασία και φωτισμός	Οι διαδρομές περιοχής και πρόσβασης είναι ανασφαλείς ακόμη και στο φως της ημέρας		Οι διαδρομές περιοχής και πρόσβασης είναι ασφαλείς στο φως της ημέρας αλλά όχι μετά το σκοτάδι		Οι διαδρομές περιοχής και πρόσβασης είναι ασφαλείς πάντα και έχουν καλές διαδρομές εξόδου. Και οι δύο φωτίζονται καλά μετά από το σκοτάδι εάν είναι ανοικτός
Φυσική/κινητική πρόσβαση στην περιοχή	Μια ή περισσότερες ομάδες παιδιών αποκλείονται εξαιτίας της κακής πρόσβασης, η περιοχή δεν είναι εύκολα προσιτή στα καροτσάκια. Άσχημα μονοπάτια, ανώμαλο έδαφος, σκαλοπάτια, ξαφνικές αλλαγές στην επιφάνεια δεν τονίζονται.		Η περιοχή μπορεί να προσεγγιστεί από ορισμένους, π.χ. εκείνοι που σπρώχνουν τα καροτσάκια και παιδιά με κάποια κινητικότητα, αλλά παρουσιάζει δυσκολίες για άλλους, π.χ. εκείνοι με σοβαρά προβλήματα, που δεν μπορούν να επωφεληθούν από το χώρο		Ο χώρος είναι προσιτός για παιδιά με διαφορετικές δυνατότητες, συμπεριφορές και αισθήσεις. Η περιοχή είναι προσιτή στα καροτσάκια. Υπάρχουν καλά μονοπάτια για το χώρο, επίπεδο έδαφος και καθόλου σκαλιά. Οι εισοδοί και οι ξαφνικές αλλαγές στις επιφάνειες τονίζονται.
Συνάντηση άλλων παιδιών	Περιοχή όπου κανένα άλλο παιδί μπορεί να μην		Περιοχή όπου μπορεί να περάσει κάποιο παιδί πχ		Περιοχή όπου υπάρχει μεγάλη πιθανότητα να

	περάσει πχ. Μακρυνά από τα σπίτια, κρυμμένη		πιο ήσυχη		περάσουν άλλα παιδιά και να μπου στο παιχνίδι πχ κατά τη διαδρομή για ή από το σχολείο ή τα τοπικά καταστήματα
--	---	--	-----------	--	--

Αξία παιχνιδιού	1	2	3	4	5
Πρόκληση για τα παιδιά να παίζουν	Επιγραφές απαγορεύουν στα παιδιά να παίζουν, π.χ. κανένα παιχνίδι με μπάλες, όχι παιδιά, άχαρο, κουραστικό, έλλειψη ζεστασιάς		Τα παιδιά έχουν περιορισμένη πρόσβαση, ή είναι περιορισμένα σε αυτό που μπορούν να κάνουν από τον κανονισμό ή τον τοπικό νόμο. Η περιοχή κλειδώνεται όταν τα παιδιά μπορεί να επιθυμήσουν να παίζουν		Εμφανή υποδοχή στα παιδιά ζωηρόχρωμα, φιλικά στο παιδί και ευχάριστα. Τα παιδιά και οι ενήλικοι αισθάνονται ήρεμοι(εάν παρακολουθείται) και άνετα
Τα στοιχεία του παιχνιδιού (συμπεριλαμβανομένου του εξοπλισμού, των φυσικών χαρακτηριστικών γνωρισμάτων και του τοπίου) - ποσότητα και ποικιλία	Πολύ λίγα χαρακτηριστικά γνωρίσματα παιχνιδιού επιτρέπουν τις διαφορετικές αισθήσεις (συμπεριλαμβανομένου του εξοπλισμού, των φυσικών χαρακτηριστικών γνωρισμάτων και του τοπίου) προσφέρουν τέσσερις ή λιγότερες από τις ακόλουθες πιθανές εμπειρίες ή αισθήσεις για τα παιδιά: Ταλάντευση Ολίσθηση Αναρρίχηση περιστροφή Λίκνισμα Ισορροπία Φανταστικό παιχνίδι Παιχνίδια με μπάλες Περιοχές για τροχοφόρα		Ένας περιορισμένος αριθμός χαρακτηριστικών γνωρισμάτων επιτρέπουν τις διαφορετικές αισθήσεις (συμπεριλαμβανομένου του εξοπλισμού, των φυσικών χαρακτηριστικών γνωρισμάτων και του εξωραϊσμού) που προσφέρουν τουλάχιστον επτά από τις ακόλουθες πιθανές εμπειρίες ή αισθήσεις για τα παιδιά: Ταλάντευση Ολίσθηση Αναρρίχηση περιστροφή Λίκνισμα Ισορροπία Φανταστικό παιχνίδι Παιχνίδια με μπάλες Περιοχές για τροχοφόρα		Ένας ικανοποιητικός αριθμός χαρακτηριστικών γνωρισμάτων που επιτρέπουν τις διαφορετικές αισθήσεις (συμπεριλαμβανομένου του εξοπλισμού, των φυσικών χαρακτηριστικών γνωρισμάτων και του εξωραϊσμού) που προσφέρουν τουλάχιστον όλες τις ακόλουθες πιθανές εμπειρίες ή αισθήσεις για τα παιδιά: Ταλάντευση Ολίσθηση Αναρρίχηση περιστροφή Λίκνισμα Ισορροπία Φανταστικό παιχνίδι Παιχνίδια με μπάλες Περιοχές για τροχοφόρα
Μετακίνηση	Η περιοχή προσφέρει λίγα χαρακτηριστικά γνωρίσματα που επιτρέπουν το τρέξιμο, την εκτέλεση ακροβατικών, τη δραστηριότητα με		Η περιοχή προσφέρει περιορισμένη ευκαιρία για μετακίνηση		Τα παιδιά μπορούν να τρέξουν, να κάνουν ακροβατικά και να κινηθούν ελεύθερα γύρω χρησιμοποιώντας το σώμα τους ή τις ρόδες

	τροχοφόρα, την κίνηση ή το κύλισμα				
Παιχνίδια με μπάλες	Κανένας χώρος για παιχνίδια με μπάλες ή απαγορεύονται		Περιοχή παιχνιδιών με μπάλες αλλά κανένα σημάδι, περιορισμένος εξοπλισμός, ή ένας πάρα πολύ μικρός χώρος για περισσότερες από μια ομάδες παιδιών		Χαρακτηρισμένη περιοχή για παιχνίδια με μπάλες και εξοπλισμένη για μια ποικιλία παιχνιδιών, για περισσότερες από μια ομάδες παιδιών την ίδια ώρα, όχι κοντά σε άλλο εξοπλισμό.
Πρόσβαση στο φυσικό περιβάλλον	Η φύτευση είναι ελάχιστη, δεν επιτρέπει την επαφή των παιδιών με το πράσινο, καμία ποικιλία του περιβάλλοντος ή επίπεδου, λίγο ή κανένα ερέθισμα στις αισθήσεις		Περιορισμένη παροχή για επαφή με το φυσικό περιβάλλον, ο χώρος δεν προωθεί τη χρήση του φυσικού περιβάλλοντος στο παιχνίδι		Η περιοχή παρέχει την επαφή με τα δέντρα, τους θάμνους, τα άγρια λουλούδια και τη χλόη. Φυσικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα όπως η άμμος, το νερό ή οι βράχοι, και ποικίλα επίπεδα και μια σειρά οπτικών και αισθητήριων ερεθισμάτων. Υπάρχει ευκαιρία να χρησιμοποιηθεί το φυσικό περιβάλλον στο παιχνίδι
Καθίσματα για τα παιδιά	Καμία θέση για τα παιδιά για να καθίσουν		Περιορισμένες θέσεις για τα παιδιά να καθίσουν, όχι κατάλληλες για να παίξουν μαζί ή για επιτραπέζια παιχνίδια		Τα παιδιά μπορούν να καθίσουν και να παίξουν μαζί, οι θέσεις για να καθίσουν τα παιδιά ενσωματώνονται στο χώρο παιχνιδιού, και είναι κοντά στα τραπέζια ή σε άλλες επιφάνειες παιχνιδιού με καθίσματα
Ευκαιρίες παιχνιδιού για τα παιδιά με ειδικές ανάγκες	Η περιοχή προσφέρει λίγα ή τίποτα για τα παιδιά με τα αισθητήριες ή φυσικές βλάβες		Περιορισμένη προσφορά παιχνιδιού στα παιδιά με αισθητήριες ή φυσικές βλάβες Τα παιδιά με ειδικές ανάγκες δεν παίζουν με τα παιδιά χωρίς ειδικές ανάγκες		Όλα τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα (συμπεριλαμβανομένου του εξοπλισμού, των φυσικών χαρακτηριστικών γνωρισμάτων και του εξωραϊσμού) για το παιχνίδι είναι πλήρως προσιτά στα παιδιά με διαφορετικές δυνατότητες, συμπεριφορά, αισθητήριες ή φυσικές βλάβες. Τα παιδιά με

					ειδικές ανάγκες και τα παιδιά χωρίς ειδικές ανάγκες είναι σε θέση να παίξουν μαζί.
Προστιθέμενη αξία παιχνιδιού: χαρακτηριστικά γνωρίσματα (συμπεριλαμβανομένου του εξοπλισμού, των φυσικών χαρακτηριστικών γνωρισμάτων και του τοπίου) που προσφέρουν περισσότερο από μια βασική εμπειρία της αίσθησης. Προσφέρουν τις δυνατότητες για τα παιδιά να ρισκάρουν (ριψοκινδυνεύσουν) χωρίς κινδύνους, να εντείνουν την εμπειρία ή να την διευρύνουν	Τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα (συμπεριλαμβανομένου του εξοπλισμού, των φυσικών χαρακτηριστικών γνωρισμάτων και του τοπίου) είναι μόνο σε βασικό επίπεδο και προσθέτουν λίγα στην αξία του παιχνιδιού, π.χ. κούνιες, πλαίσιο αναρρίχησης, αλογάκια		Τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα (συμπεριλαμβανομένου του εξοπλισμού, των φυσικών χαρακτηριστικών γνωρισμάτων και του τοπίου) είναι περισσότερο από βασικά και προσθέτουν στην αξία παιχνιδιού, αλλά δεν το κάνουν τόσο σημαντικά, π.χ. κούνιες από ελαστικά αυτοκινήτου, μερικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα νερού, κάποια περιορισμένη πρόκληση		Τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα (συμπεριλαμβανομένου του εξοπλισμού, των φυσικών χαρακτηριστικών γνωρισμάτων και του τοπίου) είναι προοδευτικά στη φύση και προσθέτουν σημαντικά στην αξία του παιχνιδιού, π.χ. ο δοκός, η μπασκέτα, τα ξύλινα γλυπτά, η ενσωμάτωση και η χρήση του φυσικού περιβάλλοντος, ο κίνδυνος, η πρόκληση και μερικές φορές η συνεργασία, στοιχεία παιχνιδιού με νερό, εκτενής περιοχή παιχνιδιού με άμμο, μουσική, ήχοι και κινητά μέρη, μέρη για να κρυφτούν ή να ρεμβάσουν, μια ποικιλία υφών, φυτά, χρήση των περιγραμμάτων, απαίτηση συνεργασίας

Φροντίδα και διατήρηση	1	2	3	4	5
Καλά διατηρημένη	Εκτενή απορρίμματα ή επικίνδυνα συντρίμια, φυτά σε κακή κατάσταση, ύπαρξη γκράφιτι		Εν μέρει ικανοποιεί τα κριτήρια για την τελειότητα αλλά αποτυγχάνει σε δύο ή περισσότερα στοιχεία		Κανένα στοιχείο απορριμμάτων ή των επικίνδυνων στοιχείων, well Drained, τα φυτά είναι σε καλή κατάσταση και κλαδεύονται τακτικά, καθόλου γκράφιτι
Υγεία και ασφάλεια	Κανένα πρόγραμμα τακτικών ελέγχων συντήρησης και ασφάλειας		Κατάλληλη εμμονή στα πρότυπα υγείας και ασφάλειας αλλά η συντήρηση και η ασφάλεια		Τακτική επιθεώρηση για απροσδόκητους κινδύνους τακτικός καθαρισμός και γενικά

			ελέγχουν σε συγκεκριμένη βάση		προγράμματα συντήρησης, περιοχές ελεύθερες από σκυλιά, ήρεμη κυκλοφορία, ανταπόκριση στα πρότυπα ασφάλειας, τακτική αξιολόγηση του κινδύνου, τακτική επιθεώρηση συστήματος, τακτικά προγράμματα συντήρησης ανάλογα με την περίπτωση
Καθίσματα για ενήλικες	Καθόλου καθίσματα για τους ενήλικες		Περιορισμένα καθίσματα ή η διάταξη τους δεν είναι καλή για την παρατήρηση του παιχνιδιού.		Οι ενήλικες μπορούν να καθίσουν και να παρακολουθούν τα παιδιά να παίζουν.
Κάδοι απορριμμάτων	Κανένα δοχείο απορριμμάτων/τα δοχεία σε κακή κατάσταση, ή τα δοχεία είναι γεμάτα		Ένα δοχείο, όχι γεμάτο και σε ικανοποιητική κατάσταση		Δύο ή περισσότερα δοχεία σε καλή κατάσταση και όχι γεμάτα
Ζώνες ελεύθερων σκυλιών	Τα σκυλιά έχουν απεριόριστη πρόσβαση σε ολόκληρη την περιοχή/ στοιχεία από ακαθαρσίες σκυλιών		Μέτρα έχουν ληφθεί για να αποκλείσουν τα σκυλιά αλλά τα στοιχεία δείχνουν ότι τα σκυλιά μπαίνουν στην περιοχή		Διαχείριση των ακαθαρσιών των σκυλιών στο χώρο μέσω των δοχείων, η περιοχή προστατεύεται αποτρέποντας την πρόσβαση σκυλιών, τα σκυλιά αποκλείονται, επιγραφές που αποκλείουν τα σκυλιά από την περιοχή, κανένα ίχνος από ακαθαρσίες
Παρουσία έμπιστων ενηλίκων (π.χ. φύλακες πάρκων, φύλακες δρόμων, χωροφύλακες	Κανένας έμπιστος ενήλικος στην περιοχή όταν τα παιδιά παίζουν		Έμπιστοι ενήλικοι στην περιοχή μερικές φορές που τα παιδιά ίσως θέλουν να		έμπιστοι ενήλικοι πάντα βρίσκονται στην περιοχή σε χρόνο που τα παιδιά ίσως θέλουν να

παιχνιδιού, υπάλληλοι της Κοινότητας)			παίζουν.		παίζουν
Τουαλέτες	Περιορισμένη χρήση των τουαλετών. Κακή διατήρηση των τουαλετών. Καμία προσιτή τουαλέτα		Τουαλέτες διαθέσιμες, αλλά απρόσιτες και επαρκώς διατηρημένες		Πλήρως προσιτές, καλά διατηρημένες, οι τουαλέτες διαθέσιμες για τα παιδιά και τους ενήλικους που βρίσκονται στο χώρο.

4. Φωτογραφικό Υλικό

Επιφάνειες παιδικών χαρών

Πάρκο Αγ. Δημητρίου-Βόλος

Πολιτιστικό Άλσος Α. Βαλαχή-Ν.Ιωνία

Πολιτιστικό Άλσος Α. Βαλαχί-Ν.Ιωνία

Πολιτιστικό Άλσος Α. Βαλαχί-Ν.Ιωνία

Γ.Δήμου-Εσφιγμένου -Βόλος

Ισιδώρου –Σεφέρη –Ν.Ιωνία

Καθαριότητα -Υγιεινή

Γ.Δήμου-Εσφιγμένου-Βόλος

Πλατεία Λαμπράκη-Ν.Ιωνία

Τρωάδων-Αδράστου-Βόλος

Αργοναυτών-Φιελλήνων-Βόλος

Εξοπλισμός

Πλατεία 3^{ης} Αυγούστου 1922 -Ν.Ιωνία

Πολιτιστικό Άλσος Α. Βαλαχί-Ν.Ιωνία

Πολιτιστικό Άλσος Α. Βαλαχί-Ν.Ιωνία

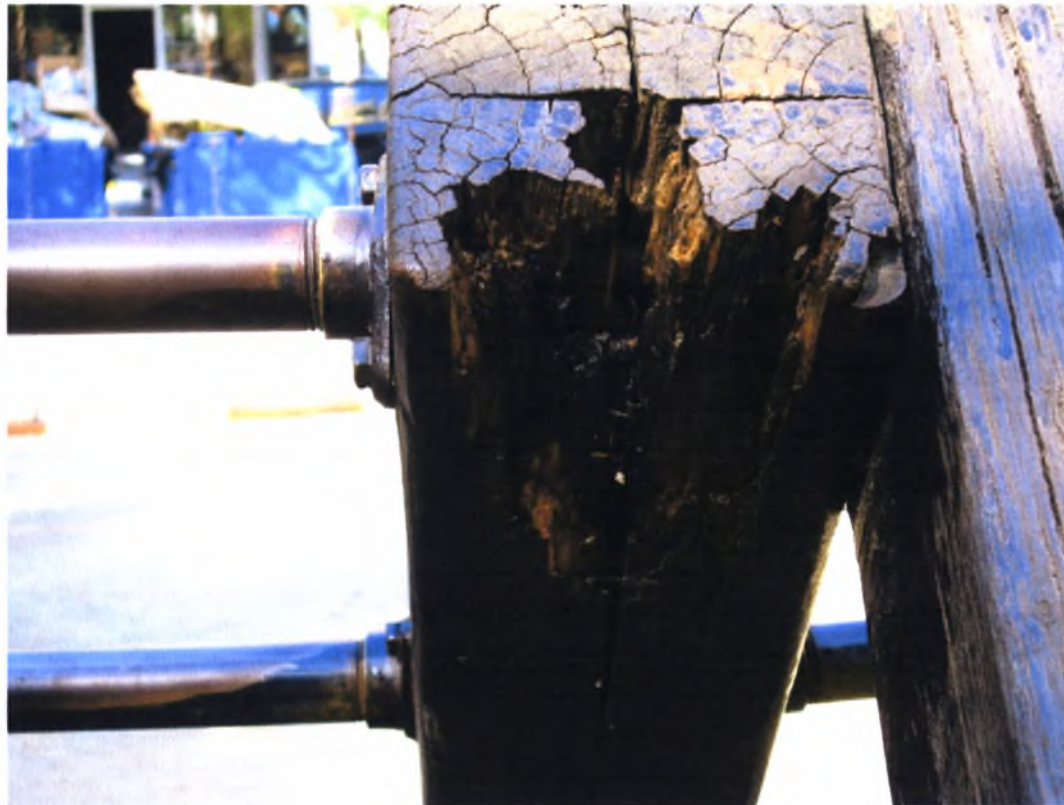

Πολιτιστικό Άλσος Α. Βαλαχί-Ν.Ιωνία

Πάρκο Νεαπόλεως

Πάρκο Νεαπόλεως

Αλ.Παναγούλη-Ιατρίδη -Βόλος

Πλατεία Θρακών –Ν.Ιωνία

Τρωάδων-Αδράστου-Βόλος

Πλατεία Ιωνικού Παν/μίου Σμύρνης -Ν.Ιωνία

Καθίσματα

Θεοδοσίου-Γρανίκου-Ν.Ιωνία

Ισιδώρου-Σεφέρη-Ν.Ιωνία

Πλατεία Οικ Πατρ.Δημητρίο-Ν.Ιωνία

Ασφάλεια

Πολιτιστικό Άλσος Α. Βαλαχή-Ν.Ιωνία

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

004006100670

